



# Podnikatelské prostředí vybraných krajů

## Diplomová práce

*Studijní program:* N6202 – Hospodářská politika a správa

*Studijní obor:* 6202T086 – Regionální studia

*Autor práce:* **Bc. Klára Volšičková**

*Vedoucí práce:* Ing. Karina Benetti, Ph.D.



## ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Klára Volšíčková**  
Osobní číslo: **E14000322**  
Studijní program: **N6202 Hospodářská politika a správa**  
Studijní obor: **Regionální studia**  
Název tématu: **Podnikatelské prostředí vybraných krajů**  
Zadávací katedra: **Katedra ekonomické statistiky**

### Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

1. Stanovení cílů a formulace výzkumných předpokladů
2. Vymezení regionu a podnikatelského prostředí
3. Vícekriteriální analýza
4. Definice kvality podnikatelského prostředí - definice lokalizačních faktorů
5. Komparativní analýza podnikatelského prostředí Královehradeckého a Libereckého kraje
6. Formulace závěrů a ověření výzkumných předpokladů

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy: **65 normostran**

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

Databáze článků ProQuest (<http://knihovna.tul.cz/>).

PETŘÍČEK, Václav. Vývoj podnikatelského prostředí v České republice.

Praha: Corona, 2006. ISBN 80-903-3636-1.

RYDVALOVÁ, Petra a Miroslav ŽIŽKA. Konkurenceschopnost a jedinečnost obce: identifikace dynamického rozvoje obce: studie 3. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2008. ISBN 978-80-7372-423-8.

STREDWICK, John and John KEW. Business environment: managing in a strategic context. 2nd ed. London: Chartered Inst. of Personnel and Development, 2005. ISBN 18-439-8079-7.

VITURKA, Milan. Regionální vyhodnocení kvality podnikatelského prostředí v České republice: výzkumný záměr 145600001 Faktory efektivnosti rozvoje regionů ČR. Brno: Masarykova univerzita, 2003. ISBN 80-210-3304-5.

VITURKA, Milan. Kvalita podnikatelského prostředí, regionální konkurenceschopnost a strategie regionálního rozvoje České republiky.

Praha: Grada Publishing, 2010. ISBN 978-80-247-3638-9.

ŽIŽKA, Miroslav. Hospodářský rozvoj regionů: vymezení funkčních regionů, významné socioekonomické faktory, regionální odolnost a inovační intenzita.

Praha: Professional Publishing, 2013. ISBN 978-80-7431-131-4.

Vedoucí diplomové práce: **Ing. Karina Benetti, Ph.D.**

Katedra ekonomické statistiky

Konzultant diplomové práce: **Ing. Eliška Valentová, Ph.D.**

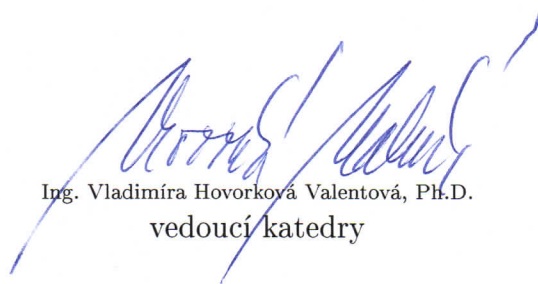
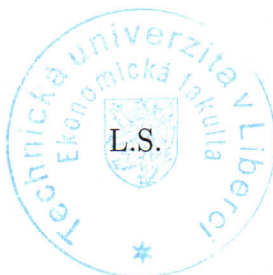
Katedra podnikové ekonomiky a managementu

Datum zadání diplomové práce: **30. října 2015**

Termín odevzdání diplomové práce: **31. května 2017**



doc. Ing. Miroslav Žižka, Ph.D.  
děkan



Ing. Vladimíra Hovorková Valentová, Ph.D.  
vedoucí katedry

V Liberci dne 30. října 2015

## Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé diplomové práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li diplomovou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Diplomovou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé diplomové práce a konzultantem.

Současně čestně prohlašuji, že tištěná verze práce se shoduje s elektronickou verzí, vloženou do IS STAG.

Datum:

Podpis:

## **Poděkování**

Ráda bych touto cestou poděkovala své vedoucí diplomové práce Bc. Ing. Karině Benetti, Ph.D. za odborné vedení v rámci této diplomové práce, cenné rady, vstřícný přístup a trpělivost. Rovněž bych na tomto místě chtěla poděkovat paní Ing. Kateřině Novotné z agentury CzechInvest za pomoc v rámci poskytnutí statistické databáze obohacující praktickou část této práce.

## **Anotace**

Diplomová práce se zabývá podnikatelským prostředím Libereckého a Královéhradeckého kraje. Práce je rozvržena do teoretické a praktické části. Teoretická část je zaměřena na vymezení základních pojmů, které jsou důležité pro oblast podnikatelského prostředí. Je vymezeno podnikatelské prostředí, představeny subjekty podporující podniky a lokalizační faktory, které ovlivňují podnikatelské klima. V praktické části je zhodnoceno a komparováno 16 konkrétních faktorů pro Liberecký a Královéhradecký kraj. Tyto faktory se dělí do obchodních, pracovních, infrastrukturních, lokálních, cenových a environmentálních skupin. Hlavním výstupem práce je vícekriteriální analýza jako závěrečné zhodnocení podnikatelského prostředí na území Libereckého a Královéhradeckého kraje.

## **Klíčová slova**

Lokalizační faktory, Královéhradecký kraj, Liberecký kraj, měření kvality prostředí, podnikatelské prostředí.

## **Annotation**

The master thesis deals with the business environment of Liberec and Hradec Kralove region. The thesis is divided into two parts, theoretical and practical. The theoretical part focuses on a definition of relevant terms related to the business environment. Specifically, the author defines the term business environment itself, informs about authorities supporting the business entities as well as about location factors affecting the business climate. In the practical part of the thesis the author evaluates and compares 16 specific factors for the Liberec and Hradec Kralove region. These factors are divided into business, labor, infrastructure, local, price and environmental group. The main goal of the thesis is a creation of multi criteria analysis used for the final evaluation of the business environment in the Liberec and Hradec Kralove region.

## **Key Words**

Location factors, Hradec Kralove region, Liberec region, the quality of the environment, business environment.

# Obsah

<b>Obsah</b> .....	<b>8</b>
<b>Seznam zkratk</b> .....	<b>10</b>
<b>Seznam tabulek</b> .....	<b>12</b>
<b>Seznam obrázků</b> .....	<b>13</b>
<b>Úvod</b> .....	<b>14</b>
<b>1. Podnikatelské prostředí</b> .....	<b>16</b>
<b>1.1 Podnikání</b> .....	<b>16</b>
<b>1.2 Podnik</b> .....	<b>17</b>
<b>1.3 Podnikatel</b> .....	<b>18</b>
<b>1.4 Podnikatelské prostředí</b> .....	<b>19</b>
1.4.1 Vymezení podnikatelského prostředí .....	19
1.4.2 Rozdělení podnikatelského prostředí.....	21
<b>2. Podpora podnikatelských subjektů</b> .....	<b>23</b>
<b>2.1 Podpora malým a středním podnikům</b> .....	<b>23</b>
<b>2.2 Subjekty poskytující podporu</b> .....	<b>23</b>
<b>2.3 Podpora podnikání v EU</b> .....	<b>29</b>
<b>3. Hodnocení kvality podnikatelského prostředí</b> .....	<b>32</b>
<b>3.1 Mezinárodní hodnocení</b> .....	<b>32</b>
<b>3.2 Regionální hodnocení</b> .....	<b>34</b>
<b>3.3 Metody hodnocení kvality podnikatelského prostředí</b> .....	<b>34</b>
<b>4. Region</b> .....	<b>37</b>
<b>4.1 Typologie regionu</b> .....	<b>37</b>
4.1.1 Geografický region .....	38
4.1.2 Funkční region.....	39
4.1.3 Administrativní a účelový region .....	39
4.1.4 Homogenní a heterogenní region .....	39
4.1.5 Region dle ekonomické výkonnosti .....	40
4.1.6 Region dle regionální politiky EU.....	40
<b>4.2 Konkurenceschopnost regionu</b> .....	<b>42</b>
<b>5. Lokalizační teorie</b> .....	<b>45</b>
<b>5.1 Teoretická východiska</b> .....	<b>45</b>
<b>5.2 Současný význam lokalizačních teorií</b> .....	<b>49</b>



<b>6. Lokalizační faktory .....</b>	<b>50</b>
<b>6.1 Obchodní faktory .....</b>	<b>50</b>
<b>6.2 Pracovní faktory .....</b>	<b>53</b>
<b>6.3 Infrastrukturní faktory .....</b>	<b>54</b>
<b>6.4 Lokální faktory .....</b>	<b>56</b>
<b>6.5 Cenové faktory .....</b>	<b>57</b>
<b>6.6 Environmentální faktory .....</b>	<b>58</b>
<b>7. Komparace Libereckého a Královéhradeckého kraje .....</b>	<b>59</b>
<b>7.1 Charakteristika vybraných krajů .....</b>	<b>59</b>
7.1.1 Charakteristika Libereckého kraje .....	59
7.1.2 Charakteristika Královéhradeckého kraje .....	61
<b>7.2 Lokalizační faktory Libereckého a Královéhradeckého kraje .....</b>	<b>62</b>
7.2.1 Obchodní faktory .....	63
7.2.2 Pracovní faktory .....	73
7.2.3 Infrastrukturní faktory .....	81
7.2.4 Lokální faktory .....	86
7.2.5 Cenové faktory .....	91
7.2.6 Environmentální faktory .....	94
<b>7.3 Vícekriteriální analýza .....</b>	<b>99</b>
<b>7.4 Čerpání dotací z OP PI 2007-2013 .....</b>	<b>102</b>
<b>Závěr .....</b>	<b>103</b>
<b>Seznam použité literatury .....</b>	<b>106</b>

## Seznam zkratek

AK ČR	Agrární komora ČR
AMSP ČR	Asociace malých a středních podnikatelů a živnostníků ČR
API	Agentura pro podnikání a inovace
CRR ČR	Centrum pro regionální rozvoj ČR
ČR	Česká republika
EGAP	Exportní garanční a pojišťovací společnost, a. s.
ESIF	Strukturální a investiční fondy
EU	Evropská unie
GDP	Hrubý domácí produkt ( <i>Gross Domestic Product</i> )
HK ČR	Hospodářská komora ČR
HSS	Politika hospodářské a sociální soudržnosti
ICT	Informační a komunikační technologie
IMD	Mezinárodní institut pro rozvoj managementu ( <i>International Institute of Management Development</i> )
KHK	Královéhradecký kraj
KPP	Kvalita podnikatelského prostředí
LAU	Místní samosprávné jednotky ( <i>Local Administrative Units</i> )
LK	Liberecký kraj
MMR ČR	Ministerstvo pro místní rozvoj ČR
MPO ČR	Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR
MSP	Drobný, malý a střední podnik
NARP	Národní asociace pro rozvoj podnikání
NOZ	Nový občanský zákoník
NUTS	Nomenklatura územních statistických jednotek

*(La Nomenclature des Unités Territoriales Statistiques)*

OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj <i>(Organisation for Economic Co-operation and Development)</i>
OP PI	Operační program podnikání a inovace
OP PIK	Operační program podnikání a inovace pro konkurenceschopnost
OSVČ	Osoba samostatně výdělečně činná
REZZO	Registr emisí a zdrojů znečišťování ovzduší
RPIC	Regionální a poradenská a informační centra
TUL	Technická univerzita v Liberci
UNCTAD	Konference OSN o obchodu a rozvoji <i>(United Nations Conference on Trade and Development)</i>
UNIDO	Organizace OSN pro průmyslový rozvoj <i>(United Nationalist Democratic Organization)</i>
WB	Světová banka ( <i>World Bank</i> )
ŽP	Životní prostředí

## Seznam tabulek

Tabulka 1: Vymezení podniků dle zákona č. 47/2002 Sb. ....	18
Tabulka 2: Faktory hodnocení kvality podnikatelského prostředí .....	36
Tabulka 3: Vymezení NUTS dle počtu obyvatel .....	41
Tabulka 4: HDP Libereckého kraje za období 2004 - 2014.....	64
Tabulka 5: HDP Královéhradeckého kraje za období 2004 - 2014.....	64
Tabulka 6: Ekonomické subjekty v Libereckém kraji podle počtu zaměstnanců .....	65
Tabulka 7: Ekonomické subjekty v Královéhradeckém kraji podle počtu zaměstnanců ....	65
Tabulka 8: Ekonomická aktivita obyvatel LK v tis. za období 2004-2014.....	74
Tabulka 9: Ekonomická aktivita obyvatel KHK v tis. za období 2004-2014.....	74
Tabulka 10: Počet uchazečů na volné pracovní místo v LK a KHK za období 2004-2014	75
Tabulka 11: Dosažené vzdělání v Libereckém kraji v tis.....	78
Tabulka 12: Dosažené vzdělání v Královéhradeckém kraji v tis. ....	78
Tabulka 13: Ekonomické subjekty na 1 000 obyvatel starších 15 let dle právních forem ..	79
Tabulka 14: Délka železnic a silnic v LK a KHK v km za rok 2014 .....	81
Tabulka 15: Podíl domácností vlastníci osobní počítač v % za období 2004-2014.....	83
Tabulka 16: Podíl domácností připojených k internetu v % za období 2004-2014 .....	83
Tabulka 17: Vzdálenost významných letišť v ČR i zahraničí .....	84
Tabulka 18: Průmyslové zóny v LK a KHK .....	86
Tabulka 19: Počet vzdělávacích institucí v LK a KHK v roce 2014.....	87
Tabulka 20: Rozpočet Libereckého kraje v mil. Kč za období 2004-2014.....	89
Tabulka 21: Rozpočet Královéhradeckého kraje v mil. Kč za období 2004-2014.....	89
Tabulka 22: Průměrná hrubá měsíční mzda v LK a KHK dle odvětví.....	92
Tabulka 23: Prodej a pronájem prostor k podnikání v LK a KHK.....	93
Tabulka 24: Návštěvnost a kapacita ubytovacích zařízení v LK a KHK .....	96
Tabulka 25: Emise základních znečišťujících látek v ovzduší v LK a KHK v t/km <sup>2</sup> .....	96
Tabulka 26: Vícekriteriální analýza LK a KHK.....	100
Tabulka 27: Čerpání dotací z OP PI 2007-2013 v LK a KHK.....	102
Tabulka 28: Závěrečné zhodnocení faktorů KPP pro LK a KHK.....	104

## Seznam obrázků

Obrázek 1: Regiony soudržnosti ČR .....	41
Obrázek 2: Weberův lokalizační trojúhelník.....	47
Obrázek 3: Geografická mapa Libereckého kraje .....	60
Obrázek 4: Geografická mapa Královéhradeckého kraje.....	62
Obrázek 5: Porovnání HDP na 1 obyvatele v LK a KHK za období 2004-2014.....	66
Obrázek 6: Celkový počet ekonomických subjektů LK a KHK za období 2004-2015 .....	67
Obrázek 7: Počet zahraničních subjektů v LK a KHK za období 2004-2014.....	69
Obrázek 8: Podpůrné subjekty v LK a KHK za období 2004-2014.....	71
Obrázek 9: Podíl ekonomicky aktivního obyvatelstva LK a KHK v % za období 2004– 2014 .....	76
Obrázek 10: Pořízené investice na ochranu ŽP v LK a KHK v tis. Kč.....	98

## Úvod

Podnikatelské prostředí je tvořeno širokým spektrem faktorů, které na sebe vzájemně působí. Tímto oboustranným působením ovlivňuje podnikatelské prostředí současné i budoucí aktivity podnikatelů. Každé území či region má vlastní podnikatelské prostředí, které je jedinečné a unikátní. K jeho vývoji přispívá každý podnik nebo subjekt, který se nachází v dané lokalitě. Kvalita podnikatelského prostředí se do značné míry podílí na možném úspěchu nebo rozvoji podniku. Na tvorbě podnikatelského klima se nepodílejí pouze jednotlivé podniky, ale také vládní instituce, legislativa, dodavatelé, konkurenti, měnící se trendy ve společnosti, nové inovace nebo události ve světě, které mohou značně ovlivnit dosavadní vývoj prostředí. Vše se vyvíjí v čase, z tohoto důvodu je nutností měnící se faktory sledovat, aby mohl podnikatel vlastní ekonomickou činnost přizpůsobit. Kvalitu podnikatelského prostředí lze hodnotit více způsoby. Existují různé typy mezinárodních indexů a žebříčků konkurenceschopnosti zemí, které porovnávají mezi sebou jednotlivé země. Nebo lze kvalitu podnikatelského prostředí zkoumat na regionální úrovni. Ekonomický subjekt, který se rozhoduje o lokalizaci podniku, by měl zvážit všechny možné faktory, které jsou významné pro jeho činnost.

Hlavním cílem diplomové práce je celkové zhodnocení kvality podnikatelského prostředí na území Libereckého a Královéhradeckého kraje využitím komparace a vícekritériální analýzy. Vícekritériální analýza je vyhotovena na základě komparace zvolených lokalizačních faktorů mezi kraji, které mají vliv na podmínky podnikání v dané lokalitě. Dílčí cíle, které napomáhají dosažení hlavního cíle práce, jsou následující. Zjištění hlavních rozdílů mezi kraji, nalezení možných nedostatků a navrnutí nových příležitostí na základě získaných poznatků.

Množství faktorů, které ovlivňují kvalitu podnikatelského prostředí, je mnoho. Z tohoto důvodu je pro diplomovou práci vybráno multifaktorové hodnocení, které vychází z dostupné literatury. Díky multifaktorovému hodnocení lze zhodnotit podnikatelské prostředí obou krajů na základě více faktorů, které ho ovlivňují. Šestnáct zvolených faktorů vychází z šesti oblastí, kterými jsou obchodní, cenové, infrastrukturní, lokální, pracovní a environmentální. Z důvodu rozsahu práce není možné jednotlivé faktory detailně

rozebrat. Důležité je celkové zhodnocení a komparace Libereckého a Královéhradeckého kraje v jednotlivých faktorech mající vliv na podnikatelské prostředí.

Diplomová práce je rozvržena do sedmi dílčích částí. Prvních šest kapitol je zaměřeno na teoretické vymezení pojmů a teoretických východisek, důležitých pro uvedení celistvého pohledu do oblasti podnikatelského prostředí, jeho hodnocení, dělení regionu a lokalizačních faktorů. Nejprve je práce zaměřena na oblast podnikatelského prostředí, jeho složky a ostatní pojmy, které s ním souvisejí. Následně je pozornost věnovaná podpoře podnikání a subjektům, které napomáhají podnikatelům. Další částí je hodnocení kvality podnikatelského prostředí, která je zaměřena jak na mezinárodní úrovni, tak i na regionální. Následující kapitola je zaměřena na teoretické vymezení pojmu region dle specifických kritérií a jeho konkurenceschopnost. V pokračující kapitole je pozornost věnovaná lokalizačním teoriím. Navazující kapitola rozebírá jednotlivé lokalizační faktory působící na podnikatelské prostředí, jenž je východiskem pro praktickou část práce.

Závěrečná a klíčová část diplomové práce je vlastní zhodnocení autorky lokalizačních faktorů pro Liberecký a Královéhradecký kraj. Nejprve jsou představeny vybrané kraje. Následný rozbor jednotlivých faktorů kopíruje posloupnost lokalizačních faktorů z teoretické části práce. Díky zhodnocení jednotlivých faktorů a následné komparaci obou krajů je umožněno vyhotovení závěrečné vícekritériální analýzy, která vychází z šesti oblastí a zahrnuje 16 zmíněných faktorů. Po zakončení každé oblasti následuje shrnutí jednotlivých faktorů, predikce možného vývoje a možnost jeho ovlivnění.

Zpracování diplomové práce bylo umožněno využitím metody rešerše odborné literatury. Metoda abstrakce je použita z důvodu oddělení významných vlastností a poznatků od obecných informací. Další využitou metodou je syntéza jednotlivých poznatků a také dedukce. V praktické části je využita metoda komparace krajů, z které vychází závěrečná vícekritériální analýza. Pro zhodnocení jednotlivých faktorů jsou využity především statistické ročenky od roku 2004, které jsou volně dostupné na internetových stránkách Českého statistického úřadu nebo data poskytovaná krajskými úřady v Liberci a Hradci Králové. Dalším zdrojem informací jsou údaje od vládních institucí nebo ze strategických dokumentů ČR nebo EU. Monografie, které jsou v práci využity, vycházejí z oblasti podnikání, ekonomie, mezinárodního obchodu a regionální politiky.

# 1. Podnikatelské prostředí

První kapitola je záměrně věnována podnikatelskému prostředí, protože tato tematika je důležitá pro správné pochopení tématu celé práce. Obsahem této kapitoly jsou především teoretická východiska podnikání a podnikatelského prostředí. Uvedené pojmy jsou významné z důvodu terminologie této práce, a tudíž jsou i její nezbytnou součástí. Praktickému rozboru podnikatelského prostředí vybraných krajů se věnuje závěrečná část diplomové práce.

## 1.1 Podnikání

Podnikání v ČR je v současné době upravováno Novým občanským zákoníkem (NOZ) č. 89/2012 Sb., s účinností od 1. 1. 2014. NOZ definuje podnikatelskou činnost následujícím způsobem (Zákon č. 89/2012 Sb.): *„Kdo samostatně vykonává na vlastní účet a odpovědnost výdělečnou činnost živnostenským nebo obdobným způsobem se záměrem činit tak soustavně za účelem dosažení zisku, je považován se zřetelem k této činnosti za podnikatele.“*

Z právního hlediska, jak lze vymezit podnikání, živnostenský zákon nabízí obdobnou definici. Jedná se o nejužší a často využívanou definici v praxi. *„Podnikáním se rozumí soustavná činnost provozovaná samostatně, vlastním jménem, na vlastní odpovědnost, za účelem dosažení zisku.“* (Zákon č. 455/1991 Sb., § 2)

Další pohled na vymezení podnikatelské činnosti nabízí Synek a Kislingerová (2015), kde je podnikání charakterizováno následujícími typickými rysy. Základním a v drtivé většině podniků hlavním cílem je zhodnocení vloženého kapitálu. Jedná se především o dosažení zisku. Podnikatel na sebe přebírá podnikatelskou činností rizika s tím spojená. Tyto rizika se snaží minimalizovat. Aby podnikání bylo úspěšné a ziskové, podnikatel musí svým zbožím či službou uspokojovat potřeby trhu, konkrétněji potřeby zákazníků.

Z uvedených definic lze podnikání charakterizovat jako soustavnou činnost ekonomického subjektu, kterou se snaží dosáhnout určité výše zisku či jiných benefitů s konečným efektem uspokojení potřeb zákazníků.



## 1.2 Podnik

Definovat pojem podnik se může zdát obtížné. V dostupné literatuře existuje široká škála definic, které podnik charakterizují velice stručně nebo definice mohou být velmi rozsáhlé. V případě obecné charakteristiky podniku Srpová a Řehoř (2010) chápou podnik jako subjekt, v kterém je realizována přeměna vstupů na výstupy. V širším pojetí podniku se jedná o ekonomicky a právně samostatnou jednotku, která byla zřízena za účelem podnikání. Ekonomická samostatnost podniku se vyznačuje projevem možnosti svobody v podnikání, přičemž je spojena s odpovědností podnikatele za svou činnost. Právní samostatnost podniku spočívá v možnosti svobodně vstupovat do právních vztahů s jinými subjekty, uzavírat smlouvy a dodržovat práva a plnit povinnosti s tím spojená (Srpová, Řehoř, 2010).

S platností NOZ přichází mnoho změn, které neovlivňují pouze podnikání. NOZ přišel s novým terminologickým vymezením podniku, kde je podnik zaměněn za obchodní závod. Obchodní závod je v zákoníku definován jako „*organizovaný soubor jmění, který podnikatel vytvořil a který z jeho vůle slouží k provozování jeho činnosti*“ (Zákon č. 89/2012 Sb., § 502). Závod je tedy tvořen vším, co slouží k jeho provozu. Může být zřízena od závodu i pobočka. Pobočka je část závodu, která vykazuje funkční a hospodářskou samostatnost předem vymezenou podnikatelem (Zákon č. 89/2012 Sb.).

Jednoduše lze říct, že podnik je ekonomický subjekt, který přeměňuje vstupy, tedy výrobní zdroje, na výstupy firmy, což jsou výrobky či služby určené k prodeji a vznikají mu práva a povinnosti spojená s uzavíráním smluv s ostatními subjekty.

Ministerstvo průmyslu a obchodu ve spolupráci s Úřadem pro ochranu hospodářské soutěže vypracovalo rozdělení podniků na drobný, malý a střední podnik (MSP). Toto rozdělení je zachyceno v Zákoně 47/2002 Sb., o podpoře malého a středního podnikání. Jeho základem je nařízení Evropské komise - Doporučení 2003/361/ES ze dne 6. května 2003 (CzechInvest, 2014).

Tabulka 1: Vymezení podniků dle zákona č. 47/2002 Sb.

Kategorie podniku	Počet zaměstnanců	Roční obrat	Bilanční suma roční rozvahy
Drobný podnik	≤ 10	≤ 2 mil. EUR	≤ 2 mil. EUR
Malý podnik	≤ 50	≤ 10 mil. EUR	≤ 10 mil. EUR
Střední podnik	≤ 250	≤ 50 mil. EUR	≤ 43 mil. EUR

Zdroj: Zákon č. 47/2002 Sb. o podpoře malého a středního podnikání, Vlastní zpracování.

MSP rozdělení znázorňuje tabulka č. 1. Základním kritériem tohoto členění je počet zaměstnanců podniku, roční obrat a bilanční suma roční rozvahy. Malé a střední podniky mají velký význam nejen pro Českou ekonomiku, ale i pro EU jako celek. Malé a střední podniky jsou hlavním zdrojem inovací, zaměstnanosti a dovedností (Evropská komise, 2006).

### 1.3 Podnikatel

Dle NOZ (Zákon č. 89/2012 Sb., v § 420 a § 421) je podnikatel charakterizován následujícím způsobem: „Kdo samostatně vykonává na vlastní účet a odpovědnost výdělečnou činnost živnostenským nebo obdobným způsobem se záměrem činit tak soustavně za účelem dosažení zisku, je považován se zřetelem k této činnosti za podnikatele. Pro účely ochrany spotřebitele se považuje také za podnikatele každá osoba, která uzavírá smlouvy související s vlastní obchodní, výrobní nebo obdobnou činností či při samostatném výkonu svého povolání, popřípadě osoba, která jedná jménem nebo na účet podnikatele.“ Dále je to osoba zapsaná v obchodním rejstříku. A osoba, která má k podnikání živnostenské nebo jiné oprávnění podle zákona (Zákon č. 89/2012 Sb.).

V literatuře jsou uváděny charakteristiky, které vystihují povahové rysy podnikatele. Podnikatel z pohledu Synka a Kislingerové (2015) je člověk, který přichází s inovacemi a změnami ve firmě, plně využívá a rozvíjí lidský, technický a podnikový potenciál. Mezi osobnostní rysy podnikatele patří tvořivost, vytváření a využívání naskytnutých příležitostí, nekonvenční myšlení, empatie a umění jednat s lidmi.

Následující pohled na podnikatele od Vebera a Srpové (2012) více rozšiřuje uvedenou specifikaci podnikatele od Synka. Podnikatel je:

- osoba, která podnikatelskou činností na sebe přebírá rizika ztráty či zisku vlastního kapitálu;
- osoba, která má schopnost rozpoznat příležitosti a využít dostupné zdroje a prostředky k dosažení vytyčených cílů při podstoupení odpovídajícímu riziku;
- osoba, která investuje vlastní prostředky, čas, námahu a jméno do podnikání, přebírá riziko a odpovědnost s cílem dosažení vlastního i finančního uspokojení;
- osoba, která je vytrvalá, cílevědomá, inovativní, učenlivá novým věcem, trpělivá; schopna organizovat aktivity a tím podstupovat rizika.

Z výčtu uvedených definic je zřejmé, že podnikatel je všestrannou osobou, která podnikatelskou činností přebírá i povinnosti a rizika s tím související. Svou činností může vytěžit zisk, ale na druhou stranu lze dosáhnout i ztráty. Podnikatelskou činnost realizuje s cílem svého osobního a finančního uspokojení. Aby tomu tak bylo, tak výstup podnikatele by měl splňovat přání a potřeby zákazníků, tím dosáhne vlastní prosperity.

## **1.4 Podnikatelské prostředí**

Cílem této podkapitoly je definovat a přiblížit pojem podnikatelské prostředí, jak je uváděn v dostupné literatuře z pohledu více autorů. Dále je obsahem nástin vlastního pohledu autorky této práce na pojem podnikatelské prostředí. Druhá část podkapitoly je věnovaná rozdělení podnikatelského prostředí podle různých faktorů, které ovlivňují podnik ať už interně nebo externě.

### **1.4.1 Vymezení podnikatelského prostředí**

Podnikatelské prostředí se skládá z okolního prostředí podniku, které může ovlivnit současné nebo budoucí aktivity organizace. Pro každou organizaci je její prostředí, ve kterém působí, unikátní a jedinečné. Z tohoto důvodu musí mít management firmy na paměti vztahy mezi organizací a jejím konkrétním prostředím. Vedení podniku by mělo

sledovat podnikatelské prostředí na makroekonomické úrovni, ale také i v měřítku blízkého okolí firmy. Sledování makroekonomického prostředí zahrnuje hlavní dopady na konkrétní odvětví. Patří sem národní kultura, historický vývoj země, hodnoty a trendy ve společnosti, technologie, vzdělanost, politická situace, demografický vývoj, dostupnost zdrojů, mezinárodní prostředí, ekonomická a sociální vyspělost dané země. Monitoring blízkého okolí firmy se zaměřuje na zákazníky, dodavatele, konkurenční podniky, speciální technologie, trh daného odvětví a různá regulativní omezení. Podnik by se měl zaměřit na oba pohledy na prostředí, protože se vzájemně ovlivňují a působí na sebe. V případě, že nebude věnována dostatečná pozornost monitoringu prostředí, tak firma může ztratit na efektivitě (Stredwick and Kew, 2005).

Podnikatelské prostředí je široký pojem, který se skládá z kombinace a interakce více faktorů. Žižka definuje podnikatelské prostředí jako *„kombinaci vnitřních a vnějších faktorů ve vymezeném prostoru, které ovlivňují provozuschopnost ekonomických subjektů. Zahrnuje vztahy zákazníků a dodavatelů, konkurenci, inovace v technologiích, zákony, vliv činností vlády, sociální a ekonomické trendy atd. vyvíjející se v čase“* (Žižka, 2013, s. 18).

Kalínská vymezuje podnikatelské prostředí jako soubor ekonomických, politických, právních, technologických, sociálních a kulturních faktorů, které ovlivňují kvalitu podmínek, ve kterých podniky rozvíjejí svou činnost. Tímto je ovlivněna konkurenceschopnost, výkonnost a růstový potenciál podniku a od tohoto se odvíjí atraktivita dané země pro zahraniční investory (Kalínská, 2010). Výsledky ekonomických subjektů se značně odvíjejí od kvality podnikatelského prostředí na daném území. Kvalitní prostředí pro podnikání se vyznačuje stavem, kdy stát a veřejná správa fungují efektivně, legislativní rámec je přehledný a srozumitelný a stát podporuje podnikání žádoucími nástroji. Stabilita podnikatelského prostředí je jednou z hlavních podmínek pro příznivý ekonomický vývoj (Petříček, 2006).

Z uvedených definic pro podnikatelské prostředí vyplývá, že vždy se jedná o působení více faktorů, které mají ekonomický, politický, právní, technologický, kulturní nebo sociální charakter. Vzájemným působením uvedených faktorů je utvářeno příznivé či nepříznivé prostředí pro podniky, které ovlivňuje jejich činnost, konkurenceschopnost a v neposlední

řadě jejich úspěšnost na trhu. Podrobnější charakteristika jednotlivých faktorů, které ovlivňují prostředí kolem podniků, je věnovaná kapitola 6 lokalizační faktory.

#### **1.4.2 Rozdělení podnikatelského prostředí**

V otázce rozdělení podnikatelského prostředí, z důvodu zaměření se na správné faktory ovlivňující podnik, se nabízí řešení od Grublové. Grublová (2001) člení podnikatelské prostředí do třech skupin - makropodnikatelské, mezzopodnikatelské a mikropodnikatelské prostředí.

V případě **makropodnikatelského prostředí** jsou zkoumány následující faktory, které mohou podnik ovlivnit:

- produktivita dané ekonomiky – HDP,
- zaměstnanost,
- inflace,
- politická stabilita země,
- rovnováha státního rozpočtu.

Tyto faktory umožňují porovnávat a hodnotit větší regiony či různá seskupení zemí pro potřeby velkých subjektů. Pro potřeby menších ekonomických subjektů jsou makropodnikové faktory využity spíše jako nástroj zkoumání jednoho státu, ve kterém se jejich činnost odehrává.

Mezistupeň, tedy **mezzopodnikatelské prostředí** zahrnuje následující faktory:

- dopravní a technická infrastruktura,
- ekonomická a podnikatelská infrastruktura,
- ekonomická a všeobecná kultura,
- environmentální prvky,
- vedoucí podnikatelské subjekty.

Výše uvedené kategorie faktorů působí z vnějšího prostředí podniku. Hlavní odlišností od faktorů makropodnikového prostředí je možnost částečného ovlivnění vývoje těchto faktorů zúčastněnými podniky.

Poslední skupinou je **mikropodnikatelské prostředí**. V rámci tohoto prostředí se jedná o vnitřní situaci podniku. Interní prostředí podniku je tvořeno těmito faktory:

- management podniku,
- organizace,
- komunikace,
- vedení lidí,
- naplňování podnikové filozofie,
- uspokojování potřeb.

Těmto faktorům věnují pozornost převážně větší ekonomické subjekty. Může to být např. z finančních nebo personálních důvodů. Oproti tomu menší podniky věnují svou pozornost těmto faktorům pouze okrajově (Grublová, 2001).

## **2. Podpora podnikatelských subjektů**

Při zahajování i v průběhu podnikatelské činnosti je nutností mít aktuální informace o vývoji trhu a celkově o změnách podnikatelského prostředí. Jak uvádí Srpová a Řehoř (2010), tak na tvorbě podnikatelského prostředí se podílejí především zákonodárné orgány, ministerstva a jiné orgány státní správy, státem zřízené instituce a agentury. Značný vliv na podnikatelské prostředí mají i subjekty soukromého sektoru. Převážně to jsou subjekty z oblasti peněžnictví, dále komory, asociace, svazy a další. V rámci tvorby podnikatelského prostředí se nesmí opomenout vliv potenciálních konkurentů a obchodních partnerů.

### **2.1 Podpora malým a středním podnikům**

Malé a střední podniky jsou na trhu v rovnoprávném postavení s ostatními firmami, avšak díky jejich velikosti mohou mít určité znevýhodnění oproti ostatním účastníkům. Ze strany státu je poskytována určitá podpora MSP ve všech vyspělých zemích. V ČR tato pozornost MSP vychází ze zákona č. 47/2002 Sb., o podpoře malého a středního podnikání.

Podniky mohou žádat podporu, v souladu s pravidly pro poskytování veřejné podpory, v oblastech vzdělávání, projekty zaměřené na investice, hospodářské a technické poradenství, zavedení systému, získávání informací o trhu a podnikání, věda a výzkum, nová pracovní místa, mezinárodní spolupráce, účast na veletrzích, projekty na ochranu životního prostředí a další. Formy poskytnutých podpor jsou v podobě návratné finanční výpomoci, dotace, finančního příspěvku, záruky nebo úvěru se sníženou úrokovou sazbou (Synek, Kislíngerová, 2015, s. 413).

### **2.2 Subjekty poskytující podporu**

V rámci neustále se vyvíjejícího prostředí okolo podniků byly zřízeny na území ČR různé instituce a subjekty, jejichž hlavní náplní práce je podpora a pomoc podnikatelským subjektům v jejich činnosti. Tyto subjekty lze rozdělit do čtyř hlavních skupin, které jsou v následujícím textu přiblíženy:

- vládní organizace,
- nevládní organizace,
- finanční instituce pro podporu podnikání,
- komerční subjekty. (Srpová, Řehoř, 2010, s. 98)

### **Vládní organizace poskytující podporu podnikání:**

Prostřednictvím programů schválených vládou ČR jsou poskytovány veškeré podpory pro MSP. Zřizovatelem těchto programů je především **Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR** (MPO ČR), **Ministerstvo pro místní rozvoj ČR** (MMR ČR) a krajské úřady. MPO ČR je zakladatelem velkého množství institucí, které poskytují své poradenské služby podnikatelským subjektům za zvýhodněných podmínek. Tyto instituce jsou níže představeny a stručně charakterizovány. V rámci činnosti MMR ČR jsou zahajovány programy pro podporu příslušných regionů, které tkví například v přeshraniční spolupráci (Srpová, Řehoř, 2010).

**CzechInvest** - Agentura pro podporu podnikání a investic je státní příspěvkovou organizací přímo podřízenou MPO ČR, která byla založena roku 1992. Jejím hlavním cílem je zvyšování konkurenceschopnosti české ekonomiky. Tohoto cíle dosahuje prostřednictvím podpory MSP, podnikatelské infrastruktury, získávání zahraničních investic, podpory inovací, strategických služeb a technologických center. CzechInvest v zahraničí propaguje Českou republiku, jako místo vhodné pro zahraniční investory. Dále je výhradní organizací, která předkládá nadřízeným orgánům žádosti o investičních pobídkách. Podporuje české firmy, které se chtějí účastnit dodavatelských řetězců nadnárodních společností. Díky těmto činnostem CzechInvest napomáhá rozvoji domácím firmám, zahraničním i českým investorům a komplexně zlepšení kvality podnikatelského prostředí. V rámci ČR je zřízeno 13 regionálních kanceláří CzechInvest, které se nacházejí v krajských městech. Mezi jejich hlavní náplň spadá poskytování informací o činnostech agentury a možnosti čerpání podpory ze strukturálních fondů EU, spolupráce s místní samosprávou a jinými institucemi s cílem podpory místních podnikatelů a rozvoje podnikatelského prostředí daného regionu. Hlavním dotačním programem, který CzechInvest zajišťuje, je Operační program Podnikání a investice pro konkurenceschopnost (CzechInvest, 2016).



Další organizací zřízenou MPO ČR je **Agentura CzechTrade**, která je národní proexportní organizací a na trhu působí již od roku 1997. Cílem agentury je podpora a rozvoj mezinárodního obchodu se vzájemnou spoluprací mezi českými a zahraničními subjekty. CzechTrade nabízí specializované služby českým exportérům od odborníků v ČR, ale především ze zahraničí. Tato exportní podpora podnikatelů je rychlá a i lehce dostupná. Díky službám agentury jsou v mezinárodním obchodu minimalizována rizika, a především redukce nákladů a času. CzechTrade působí ve více než 40 zemích na území pěti kontinentů (CzechTrade, 2014).

**Regionální poradenská a informační centra (RPIC)** byla založena v ČR roku 1992. RPIC jsou koordinována Národní asociací pro rozvoj podnikání (NARP). Centra poskytují poradenské, organizační a vzdělávací služby pro MSP v regionech. RPIC ve spolupráci s MPO ČR, agenturou CzechInvest a Evropskou komisí poskytují cenově zvýhodněné nebo bezplatné služby podnikatelským subjektům. Touto cestou se snaží centra zvyšovat efektivnost využití strukturálních fondů EU, které jsou určeny na podporu MSP (Srpková, Řehoř, 2010).

**Centrum pro regionální rozvoj České republiky (CRR ČR)** je státní příspěvkovou organizací řízenou MMR ČR, která je zřízena zákonem č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje. V ČR působí od konce roku 1996. Její hlavní náplní je podpora regionální politiky vlády, která je realizovaná z evropských prostředků. Činnost organizace je především zaměřena na administraci a kontrolu čerpání z evropských fondů, přeshraniční spolupráci a regionální informační systémy. Dále poskytuje služby MSP prostřednictvím Enterprise Europe Network. **Enterprise Europe Network** je mezinárodní síť, která poskytuje cenné a účinné rady firmám. Cílem této mezinárodní sítě je zvýšení konkurenceschopnosti evropského trhu. Mimo poradenské služby zajišťuje různé semináře a konference, zprostředkovává účast na mezinárodních burzách, vydává publikace na podporu podnikání a většina služeb je zdarma (CRR, 2016).

Informační portál **BusinessInfo.cz** je nástroj poskytující důležité informace o podnikání a podpoře v ČR pro podnikatele a exportéry. Jeho vznik v roce 2001 byl z důvodu nepřehlednosti poskytovaných informací státní správou. Ve spolupráci s MPO ČR byl vybudován tento portál, který má na starosti CzechTrade. Cílem tohoto portálu je zvyšovat

informační konkurenceschopnost a podporovat exportní aktivity českých podnikatelů (BusinessInfo.cz, 2016).

### **Nevládní organizace poskytující podporu podnikání:**

Do skupiny nevládních organizací, které podporují podnikatelské subjekty, patří především Hospodářská komora ČR. **Hospodářská komora ČR (HK ČR)** je instituce, která zastupuje podnikatelskou veřejnost ČR. V rámci podpory podnikání se HK ČR zaměřuje na všechny oblasti až na výjimku zemědělství, potravinářství a lesnictví. Tyto tři oblasti spadají pod Agrární komoru ČR. Cílem HK ČR je tvorba takového prostředí, které je příznivé a plné příležitostí pro podnikatele. Dále prosazuje a podporuje taková opatření, která přispívají k rozvoji podnikání v ČR. Tímto směrem lze dosáhnout ekonomické stability státu. Mezi její portfolio činností patří i zajištění hospodářského styku v mezinárodním obchodě, organizace konferencí a seminářů, konzultační a poradenské služby a jiné (Hospodářská komora ČR, 2016)

**Agrární komora ČR (AK ČR)** je další nevládní organizací, která sdružuje velkou část podnikatelů v oblasti zemědělství, lesnictví a potravinářství. Vlastní činností hájí zájmy svých členů a poskytuje jim poradenské a informační služby. Počet členů je zhruba 103 tisíc podnikatelů (Agrární komora ČR, 2016).

**Asociace malých a středních podnikatelů a živnostníků ČR (AMSP ČR)** spojuje malé a střední podniky a živnostníky na území ČR. AMSP ČR je založena na třech pilířích mezi které patří nezávislost, odbornost a praxe. Svou činností hájí zájmy svých členů, kterých je více jak 260 tisíc, vůči vládě a jiným institucím. Poskytované služby mají široký charakter a zasahují do mnoha oblastí. Nejpočetnější skupina členů je z dopravní telematiky, lodního a strojírenského průmyslu, výroby plastů a gum, elektrotechnického průmyslu a mnoho dalších. Od těchto tradičních oborů podporují i ty novější jako jsou obory nano, bio, kosmetický průmysl, fotonika a jiné (AMSP ČR, 2016). Svou činností přispívá především ke kvalitnějšímu podnikatelskému prostředí.

Na území ČR jsou další organizace, které pozitivně přispívají svou činností k rozvoji podnikání. Jedná se např. o **Sdružení podnikatelů ČR, Svaz obchodu ČR, Svaz průmyslu a dopravy ČR** nebo **Centrum pro evropskou integraci**.

### **Finanční instituce poskytující podporu podnikání:**

**Českomoravská záruční a rozvojová banka, a. s.** je rozvojovou bankou ČR. Založena byla v roce 1992. Jediným akcionářem je zde Česká republika v zastoupení MPO ČR, MMR ČR a Ministerstvem financí. Svou činností napomáhá rozvoji MSP, infrastruktury a jiných odvětví potřebující podporu v souladu se záměry hospodářské politiky vlády a regionů v ČR (Českomoravská záruční a rozvojová banka, a. s., 2016).

**Česká exportní banka** je specializovaná bankovní instituce, která je vlastněna státem a je zaměřená na státní podporu přímého i nepřímého vývozu. Česká exportní banka byla založena roku 1995 a je nepostradatelnou součástí proexportní politiky. Jejím hlavním posláním je podpora českého vývozu a také reprezentace ČR v zahraničí, což v konečném důsledku má vliv na konkurenceschopnost země. Převážnou většinu produktů banky čerpají zahraniční odběratelé, kteří jsou partneři českých exportérů. Z tohoto důvodu je české zboží žádané a není to pouze cenou a kvalitou. Svou činností umožňuje podnikům zprostředkovat takové podmínky, jako jsou v zahraničí. V posledních letech banka podporuje nejen financování exportu, ale také financování staveb v zahraničí a rozšířila nabídku finančních služeb pro malé a střední podniky (Česká exportní banka, 2016).

**Exportní garanční a pojišťovací společnost, a. s. (EGAP)** je státní úvěrovou pojišťovnou, která byla založena roku 1992. Zaměřuje se na tržně nepojistitelná politická a komerční rizika, která jsou přítomna při financování exportu a investic z ČR. EGAP pojišťuje především takové bankovní úvěry, které mají dobu splatnosti delší než 2 roky a je u nich vyšší míra nejistoty a rizika nezaplacení ze strany kupujícího. Konkrétně se jedná např. o velké energetické, strojní a technologické zařízení, dopravní stravy a jiné. Své služby EGAP poskytuje bez rozdílu všem českým exportérům zboží a služeb a investic (EGAP, 2016).

### **Komerční instituce poskytující podporu podnikání:**

Poslední skupinou jsou komerční instituce, které poskytují poradenské či finanční služby ekonomickým subjektům. Nabízejí se tedy další možnosti financování určitého inovativního projektu v případě, že dotyčný podnikatel nezískal dostatek peněz jinou cestou.

Jedná se například o rizikový kapitál, neboli **Venture kapitál**, který je řazen mezi alternativní zdroje financování. Finanční prostředky získané formou rizikového kapitálu jsou vkládány do rychle rostoucích inovativních projektů. Základem je vstup investora do konkrétního podniku pomocí navýšení základního kapitálu. Navýšením základního kapitálu tento investor získává menšinový podíl v podniku. S příchodem investora nepřichází pouze finanční částka, ale také možnost poradenství ve strategickém, finančním nebo obchodním řízení. Cílem vložené investice je podpora rozvoje firmy do další úrovně ve vývoji a také uskutečnění růstu její tržní hodnoty. V ČR existuje řada zahraničních i českých soukromých investorů, kteří jsou sdruženi v rámci České venture kapitálové asociace (CzechInvest, 2016).

Další možností je **Business angel investice**, která je podobnou formou rizikového kapitálu. Odlišnost této investice je v menším objemu poskytnuté finanční podpory a investice je poskytnuta pouze jedním investorem. Business angel investor do podniku přenáší i určité know-how v podobě významných znalostí v daném oboru a kontakty na klíčové subjekty. Cílem investora je zhodnocení vložené investice, ale i možnost aktivního zapojení do chodu firmy. Ve většině případů se jedná o individuální investory, a pro efektivnější přístup k informacím a vhodného investování kapitálu, se sdružují do Business angels sítí (CzechInvest, 2016).

**Podnikatelský inkubátor** je forma poskytnuté podpory začínajícím inovativním podnikům, která umožňuje zvýhodněné podmínky firmám po určitou dobu. Jedná se o koncentraci většího počtu začínajících firem v podobném odvětví, které sdílejí technologie, sklady, laboratoře a tím se sníží jejich náklady. Čerpání zvýhodněných služeb je podmíněno splněním vstupních kritérií určitého podnikatelského inkubátoru. Podnik zde může působit zhruba 3 až 5 let, ale po této době se musí osamostatnit nebo přejít do vědeckovýzkumného parku (Srpová, Řehoř, 2010).

**Vědeckotechnický park** je instituce, která působí v oblasti vědy a výzkumu, technologie a inovačního podnikání. Vlastní know-how využívá k tvorbě dynamického prostředí pro inovační podniky s cílem podpořit růst a tvorbu inovací a konkurenceschopnosti v tomto odvětví. Tyto parky plní inovační a inkubační funkci. V ČR působí Společnost vědeckotechnických parků ČR, která se stará o chod a tvorbu předpokladů

vědeckotechnických parků na území ČR. Cílem společnosti je podpora vědeckotechnických parků a rozvoj malých inovačních podniků. Mezi doplňkové služby nabízí poradenské, vzdělávací a vydavatelské činnosti (Srpková, Řehoř, 2016).

### **2.3 Podpora podnikání v EU**

Regionální politika EU je také nazývána kohezní politika nebo politika hospodářské a sociální soudržnosti (HSS). Tato politika je založena na principu solidarity, kdy země, které jsou na tom lépe, pomáhají ostatním zemím, které tuto pomoc potřebují. Cílem této politiky je podpora růstu zemí a regionů, vzdělanosti, zaměstnanosti a kvality životního prostředí, což povede v konečném důsledku ke zvýšení kvality života v rámci celé EU. HSS spolu s hospodářskou politikou EU patří k těm nevýznamnějším agendám EU, na kterou je vynakládána více jak jedna třetina ze společného rozpočtu.

Strukturální a investiční fondy EU (ESIF) jsou nástrojem regionální politiky, pomocí kterých dochází k postupnému naplňování vytyčených cílů v rámci programového období. Současné programové období 2014–2020 umožňuje naplňování cílů prostřednictvím finančních prostředků z fondů EU, které jsou určeny na podporu rozvoje ekonomicky a sociálně slabším regionům. V programovém období 2014–2020 je vyčleněno na regionální politiku EU 366,8 miliard eur. Na podporu rozvoje regionální politiky v ČR jsou vyhrazeny prostředky ve výši necelých 24 miliard eur. ESIF zahrnuje pět hlavních fondů, z kterých se finanční podpora přerozděluje. Je to Evropský fond pro regionální rozvoj, Evropský sociální fond, Fond soudržnosti, Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova a Evropský námořní a rybářský fond (ESIF, 2016).

V rámci programového období 2014–2020 byly připraveny programy, které jsou spolufinancovány z prostředků EU, a lze je rozdělit na národní operační programy, programy přeshraniční spolupráce a programy nadnárodní a mezinárodní spolupráce. Dle tematického zaměření na podporu podnikatelských subjektů je pro tuto práci nevýznamnější Operační program Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost, který je charakterizován níže.

## **Operační program Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost**

Operační program Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost (OP PIK) má za cíl dosažení konkurenceschopné a udržitelné ekonomiky, která je založená na znalostech a inovacích. To znamená dosažení takového stavu, kdy české firmy budou schopny se prosazovat na mezinárodních trzích a budou vytvářet dostatek volných pracovních míst. V rámci dlouhodobého horizontu se OP PIK zaměřuje i na environmentální hospodářský rozvoj. OP PIK byl schválen Evropskou komisí 29. 4. 2015. Zastřešujícím dokumentem pro čerpání z ESIF v programovém období 2014–2020 je Dohoda o partnerství. Dohoda o partnerství zkoumá problémové oblasti a stanovuje priority financování. MPO ČR je řídicím orgánem tohoto operačního programu (CzechInvest, 2016).

Doposud čerpání z evropských fondů měla na starost agentura CzechInvest. Ale nyní Evropská komise rozhodla o nutnosti zřízení nové agentury, která zajistí bezproblémové čerpání prostředků z EU fondů. MPO ČR vydalo 11. 3. 2016 tiskovou zprávu, z které vyplývají následující důležité informace. Vznik nové příspěvkové organizace **Agentura pro podnikání a inovace** (API) je podmínkou Evropské komise pro efektivní a účinné čerpání z OP PIK. Novela zákona č. 47/2002 Sb., o podpoře malého a středního podnikání prošla ve Sněmovně již třetím čtením. Zhruba 130 zaměstnanců z agentury CzechInvest, kteří měli na starost operační programy, přejdou do API, kde budou spadat pod služební zákon. Zbývající zaměstnanci agentury CzechInvest budou nadále zprostředkovávat investiční projekty v ČR. Činnost API nebude pouze v oblasti administrace EU fondů, které jsou zařazeny pod MPO ČR, ale také rozsáhlé znalosti a dovednosti zaměstnanců budou nápomocny pro zájemce dotací. Nová flexibilní struktura agentury by měla více sloužit žadatelům o dotace. Financování API bude hrazeno z prostředků EU a rozpočtu agentury CzechInvest. To znamená, že nedojde k navýšení státního rozpočtu (MPO ČR, 2016).

Celkové prostředky, které byly vyčleněny na OP PIK jsou ve výši 4 905 mil. eur. Největší část prostředků je zaměřena na malé a střední podniky. Finanční zdroje jsou určeny všem regionům NUTS II pouze hl. m. Praha není do této podpory začleněna.

OP PIK se dělí do 5 prioritních os:

1. Rozvoj výzkumu a vývoje pro inovace;
2. Rozvoj podnikání a konkurenceschopnosti malých a středních podniků;
3. Účinné nakládání energií, rozvoj energetické infrastruktury a obnovitelných zdrojů energie, podpora zavádění nových technologií v oblasti nakládání energií a druhotných surovin;
4. Rozvoj vysokorychlostních přístupových sítí k internetu a informačních a komunikačních technologií;
5. Technická pomoc.

V rámci těchto prioritních os je určeno 12 investičních priorit v rámci tematických cílů. Každá investiční priorita obsahuje jeden či více specifických cílů, které jsou stanoveny řídicím orgánem. Pouze prioritní osa Technická pomoc se nevztahuje k žádné prioritě ani cíli. Celkem OP PIK obsahuje 16 specifických cílů, které směřují k cíli konkurenceschopné a udržitelné ekonomiky založené na znalostech a inovacích (CzechInvest, 2016).

### 3. Hodnocení kvality podnikatelského prostředí

Podnikatelské prostředí je nutné zkoumat jak v mezinárodním měřítku, pro porovnávání indikátorů různých zemí, tak i v rámci jednoho regionu. Významnost jednotlivých faktorů se liší v těchto pohledech na hodnocení kvality podnikatelského prostředí (KPP). Z tohoto důvodu je důležité přiblížit hodnocení na úrovni mezinárodní a dále se zabývat regionálním hodnocení podnikatelského prostředí.

#### 3.1 Mezinárodní hodnocení

Podnikatelské prostředí představuje poměrně široký pojem a v rámci mezinárodního srovnání na něj lze pohlížet ze dvou směrů. Jedná se o definice mezinárodních organizací, jako je UNCTAD (Konference OSN o obchodu a rozvoji), UNIDO (Organizace OSN pro průmyslový rozvoj), WB (Světová banka) či OECD (Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj).

Na straně druhé lze pohlížet na podnikatelské prostředí dle parametrů a složek obsažených v mezinárodně uznávaných indexech, které zkoumají konkurenceschopnost jednotlivých zemí. Tyto indexy podávají relativně komplexní přehled prostředí pro podnikání v konkrétní zemi. Kvalita podnikatelského prostředí se odvíjí od vlastní ekonomické konkurenceschopnosti v porovnání s konkurenceschopností ekonomik ostatních zemí. Mezi nejvýznamnější světové indexy patří např. Global Competitiveness Index, World Competitiveness Scoreboard a Doing Business, které jsou níže charakterizovány (Kalínská, 2010).

- **World Competitiveness Scoreboard** je žebříček světových ekonomik zveřejněný v ročence World Competitiveness Yearbook, která je každoročně vydávaná Mezinárodním institutem pro rozvoj a management (IMD). Konkurenceschopnost zemí je hodnocena více než 300 kritérii. Hodnotící kritéria vycházejí ze čtyř hlavních skupin – ekonomická výkonnost, efektivita státní správy a vládní politiky, efektivita podnikatelského sektoru a rozmanitost infrastruktury. Česká republika se v roce 2015



umístila na 29. místě. V porovnání s předchozím umístěním z roku 2014 si ČR polepšila o 4 příčky (IMD, 2015).

Toto mezinárodní hodnocení je považováno celkem za komplexní, avšak může mu být vytýkáno složení hodnocených zemí. Tento přehled zemí zahrnuje převážně tržně vyspělé ekonomiky nebo atraktivní země pro investory (Kalínská, 2010).

- **Global Competitiveness Index** zahrnuje každoročně vydávaný Global Competitiveness Report, který zveřejňuje Světové evropské fórum (The World Economic Forum). Do hodnocení konkurenceschopnosti zemí je zařazeno celkem 140 zemí. Země jsou zkoumány v následujících oblastech: instituce, infrastruktura, makroekonomická stabilita, vzdělání a školení, zdraví občanů a zdravotnictví, efektivita trhu práce a trhu se zbožím, inovace, technologická úroveň, rozvinutost finančních trhů, velikost ekonomiky a efektivita podnikatelského sektoru. Nejnovější hodnocení konkurenceschopnosti zemí za období 2015–2016 na prvních příčkách uvádí Švýcarsko, Singapur a Spojené státy americké. ČR si polepšila o 6 příček oproti minulému hodnocení na 31. místo. Toto polepšení si ČR v rámci mezinárodního srovnání zemí je pozitivním přínosem nejen pro stát, ale i pro ekonomické subjekty (World Economic Forum, 2016).
- **Doing Business** je ročenka vydávaná Světovou bankou (The World Bank), která zahrnuje žebříček Ease of Doing Business neboli Index snadnosti podnikání. Tento index klasifikuje celkem 189 ekonomik. Index snadnosti podnikání hodnotí specifickou část podnikatelského prostředí, do které je řazena regulace, administrativa, ochrana vlastnických práv a právní úkony spojené s podnikáním. Tento index je významným ukazatelem pro podnikatele při rozhodování v mezinárodním obchodě či nové investici. ČR v roce 2016 obsadila 36. místo, což značí oproti roku 2015 pohoršení o 3 příčky z 33. místa (The World Bank, 2016).

Další mezinárodní indexy, které zkoumají podnikatelské prostředí, se zaměřují na jednu širší a specifickou oblast. Mezi nejvýznamnější ukazatele patří Index zaměřený na kvalitu životních podmínek – Human Development Index, Index míry vnímané korupce a Index plátců úplatků vydávaný Transparency International nebo hodnocení ochrany lidských

práv. Tyto přehledy a žebříčky jsou pouze doplňkem pro hodnocení podnikatelského prostředí a nepodávají komplexní pohled na tuto věc (Kalínská, 2010).

### **3.2 Regionální hodnocení**

Regionální hodnocení kvality podnikatelského prostředí je postaveno na podnikatelském přístupu. Hlavní podstatou jsou investiční neboli rozvojové preference jednotlivých podnikatelských subjektů. Rozvojové preference vycházejí z předem určených souborů jednotlivých faktorů, které jsou významné pro KPP. Takzvané multifaktorové hodnocení, které je typické pro určení kvality podnikatelského prostředí, je v souladu s moderními koncepty lokalizačních analýz. Moderní koncept lokalizačních analýz klade důraz na zohlednění odpovídající poptávky podnikatelských subjektů. Výsledky provedených analýz vypovídají, že firmy se rozhodují o své lokalizaci a působení podle široké škály objektivně působících faktorů, které nelze zachytit jednoduchými modely.

Pro určení optimální kombinace faktorů hodnocení KPP není cílem zkoumat pouze rozhodující faktory ovlivňující podniky. Snahou je vytvořit co nejkomplexnější strukturu zapojených faktorů ovlivňující podnikatelské prostředí. Z širšího pohledu lze hodnocení podnikatelského prostředí chápat jako výčet kladů a záporů pro dané území, které dále může zohlednit státní či územní správa do svého rozhodování (Viturka, 2010).

### **3.3 Metody hodnocení kvality podnikatelského prostředí**

Na hodnocení podnikatelského prostředí existuje široká škála různých indexů, žebříčků a ročenek, jak je uvedeno viz výše. Důležitým ukazatelem pro věrohodnost provedeného měření je míra objektivity. V realitě se v měření zapojená míra objektivity liší, a proto mohou být výsledky mezinárodních indexů různé. V konečném důsledku to znamená, že neexistuje pevně stanovený postup a důležitost jednotlivých faktorů pro hodnocení kvality podnikatelského prostředí. Dle Kalínské lze zaručit vyšší vypovídající schopnost provedeného hodnocení tím, že bude zaměřeno na různorodé faktory při využití důvěryhodných dat z ověřených zdrojů a dále zapojení podnikatelských subjektů

např. dotazníkovým šetřením. Tímto se zajistí širší spektrum indikátorů, které se podílejí na tvorbě podnikatelského prostředí (Kalínská, 2010).

Český specialista doc. RNDr. Milan Víturka, CSc. v rámci zkoumání KPP použil mulifaktorovou analýzu. Hlavní faktory hodnocení kvality podnikatelského prostředí rozčlenil do šesti integrovaných skupin. Tabulka č. 2, uvedená na následující straně, zachycuje podrobnější schéma rozdělení těchto faktorů. Z přehledu vyplývá, že se skupiny skládají z obchodních, pracovních, infrastrukturních, lokálních, cenových a environmentálních faktorů. Tyto faktory jsou dále seřazeny od nejvíce významných faktorů po méně významné faktory s uvedením konkrétní váhy ukazatele. Bližší charakteristice jednotlivých faktorů je věnována kapitola 6 lokalizační faktory.

Sloupec vah A v tabulce č. 2 zachycuje hodnotu jednotlivých faktorů, které znázorňují výsledky původních analýz uskutečněných v ČR. Původní analýzy se vztahovaly k dosavadnímu ekonomickému rozvoji, který byl charakterizován jako rozvoj tažený investicemi a to především zahraničními. Víturka (2010) v rámci nové studie však inovoval původní metodiku, kdy dřívější hodnoty vah jednotlivých faktorů adaptoval na podmínky znalostní ekonomiky. Ta se vyznačuje rozvojem taženým inovacemi a nové váhy jednotlivých faktorů jsou zachyceny ve sloupci vah B. Důvod přechodu na znalostní ekonomiku Víturka pokládal za prioritní strategický cíl rozvoje celé ekonomiky ČR, který povede k udržení a posílení konkurenceschopnosti.

Pro kvalitní hodnocení KPP je nutností mít přístup k relevantním odhadům příslušných vah vybraných faktorů. Tyto váhy faktorů lze stanovit kvalifikovanými mezinárodními průzkumy. Jsou to např. průzkumy názorů potenciálních investorů, statistické a jiné analýzy. Důležitým faktorem těchto průzkumů je míra vnesené objektivity. Víturka (2010) pro základní informační potřeby studie využil údaje zjištěné Nizozemským ekonomickým institutem ve spolupráci s poradenskou a auditorskou firmou Ernst and Young. Tyto údaje byly doplněny dalšími mezinárodními průzkumy. Ve studii byly využity i názory vlivných zahraničních investorů, které se týkaly podnikatelské atraktivnosti ČR a výsledky vlastních průzkumů zaměřených na názory zastupitelů předních českých měst.

Tabulka 2: Faktory hodnocení kvality podnikatelského prostředí

Faktory	Typologické skupiny	Váhy A	Váhy B
<b>Nejvýznamnější faktory:</b>		<b>44</b>	<b>48</b>
Podnikatelské a znalostní báze	Lokální faktory	9	11
Dostupnost pracovních sil	Pracovní faktory	10	10
Blízkost trhů	Obchodní faktory	9	9
Koncentrace významných firem	Obchodní faktory	9	9
Kvalita pracovních sil	Pracovní faktory	7	9
<b>Středně významné faktory:</b>		<b>37</b>	<b>35</b>
Cena nemovitosti	Cenové faktory	7	7
Kvalita silnic a železnic	Infrastrukturní faktory	8	6
Cena práce	Cenové faktory	6	6
Informační a komunikační technologie	Infrastrukturní faktory	6	6
Podpůrné služby	Obchodní faktory	6	5
Urbanistická a přírodní atraktivita území	Environmentální faktory	4	5
<b>Méně významné faktory:</b>		<b>19</b>	<b>17</b>
Přítomnost zahraničních firem	Obchodní faktory	5	4
Environmentální kvalita území	Environmentální faktory	3	4
Asistence veřejné správy	Lokální faktory	4	3
Blízkost mezinárodních letišť	Infrastrukturní faktory	4	3
Flexibilita pracovních sil	Pracovní faktory	3	3

Zdroj: Viturka, 2010. Vlastní zpracování.

Z uvedených informací je zřejmé, že i tato práce bude obsahovat určitou míru subjektivity při hodnocení KPP. Ale pomocí vícekritériální analýzy a využitím dat z věrohodných zdrojů se autorka pokusí vnést určitou míru objektivitu v rámci výzkumné části této práce.

## 4. Region

Z historického hlediska se pojem region, v rámci geografických disciplín, objevoval již v antických dobách. Význam regionu se v průběhu času neustále měnil. Jak čas plynul, tak byl region přijat i jinými vědními obory jako jsou regionální vědy, prostorová ekonomie nebo prostorová sociologie (Toušek, Kunc, Vystoupil, 2008).

Všeobecná definice či typologie regionu v literatuře neexistuje. V odborné literatuře si autoři definují tento pojem dle určitých kritérií, která jsou potřebná pro jejich další zkoumání. Vymezení regionu je obtížné i z toho důvodu, že se termín využívá ve více vědních disciplínách. Jedná se o geografii, sociologii, ekonomii nebo politologii. Jak uvádí Žižka (2013), tak regiony mohou být definovány také z hlediska kultury, infrastruktury či historie. Definice regionu může být také stanovena pro potřeby veřejné správy, výzkumné účely nebo analýzy. Zde je vidět, že obecná definice regionu, která by zahrnovala všechny tyto oblasti a potřeby by byla velice obsáhlá a mohla by být matoucí. Následující text je věnován vymezení pojmu region a to z různých pohledů dle dostupné literatury. Druhá část kapitoly je zaměřena na regionální konkurenceschopnost.

### 4.1 Typologie regionu

Zákon č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje definuje region následujícím způsobem. „Regionem se rozumí územní celek, vymezený územními obvody krajů a obcí, jehož rozvoj může být podporován podle tohoto zákona.“ (Zákon č. 248/2000 Sb., § 2)

Další pohled na definici regionu nabízí Skokan (2003, s. 12), který ho charakterizuje takto: „Region je vymezené území s definovanými prvky, ve kterém existuje specifická funkční a související infrastruktura a prosazuje se společný zájem na rozvoji regionu a zlepšení blahobytu obyvatel.“ Hranice regionu mohou být tvořeny přírodními jevy, dle historického významu nebo vymezením administrativních hranic.

Z výše uvedených informací lze region charakterizovat jako území, které je specifickým způsobem vymezeno, má určité vlastnosti a společným zájmem obyvatel tohoto regionu je jeho rozvoj a zkvalitnění života občanů.

#### 4.1.1 Geografický region

*„Z geografického hlediska je region vymezen jako část území charakterizovaná souborem přírodních a socioekonomických prvků a vazeb, jejichž specifickým charakterem, lokalizací, uspořádáním a rozsahem integrace se utváří prostorová struktura s vnitřními vazbami, jimiž se toto území odlišuje od okolních prostorových jednotek“ (Jáč, 2010, s. 14). Geografie v 18. a 19. století rozdělila region na přirozený a umělý. Přirozený region byl vytvořen dle geografických vlastností a region umělý měl hranice stanovené člověkem (např. hranice ekonomické, politické, etnické a jiné).*

Dnes je přirozený region podle Jáče (2010) považován za vztahově provázané území, ve kterém se uskutečňuje dělba funkcí mezi centrem a zázemím. Hlavní funkční vztahy, které v regionu probíhají, jsou dojíždka do práce, do škol, za nákupy a za službami. Obyvatelé ČR dojíždí do zaměstnání od svého bydliště ne více než 30 – 50 km. Delší vzdálenost by byla prakticky i ekonomicky neefektivní.

Komplexnost a velikost regionu lze stanovit dle jejich hierarchie (Žižka, 2013):

- **Makroregiony** – Region, který je vnitřně vysoce integrovaný z pohledu ekonomického, národnostního a politického. V případě menšího státu se jedná o celé jeho území.
- **Mezoregiony** – Územní jednotky, které jsou pouze částečně vázány na prostorové vztahy obyvatelstva. Důležitými procesy jsou zde nepravidelné dojíždky za prací a do škol, migrace obyvatel, dojíždka za kulturou, specializovanými službami a obchody a jiné.
- **Mikroregiony** – Malý územní celek, který z velké části vzniká jako dobrovolný svazek obcí (2 a více obcí) z důvodu obecní iniciativy. Cílem svazku obcí je ekonomický, sociální a kulturní rozvoj.

Dle názoru Žižky (2013) získává zvláštní postavení v rámci regionální struktury **regionální metropole**. Základním kritériem je alespoň jeden milion obyvatel z centra a spádového regionu pro vznik regionální metropole. Hlavním přínosem je široká působnost těchto regionů. Zaměřují se na podporu inovací, vzdělání, dopravní projekty, klimatické změny, rozvoj osídlení a veřejných prostor atd. Z důvodu dostatečných zdrojů

tyto metropolitní regiony výrazně rozvíjejí dané území. Nejedná se o novou územní kategorii, ale spíše o sdružení několika městských regionů.

#### **4.1.2 Funkční region**

Dle funkčního hlediska vznikají **funkční regiony**, které jsou vymezeny podle vazeb mezi bydlištěm a místem pracovišť obyvatel. Hlavní význam má vzájemné propojení do sítí a společné zájmy. Sítě jsou tvořeny dopravní pozemní infrastrukturou, vodními cestami a leteckými spoji. Společné zájmy obyvatel jsou v oblasti ekonomického rozvoje, infrastruktury regionu, rozvoje inovací, kulturních akcí, nabídky pracovních míst a celková snaha o zachování kvalitního životního prostředí (Jáč, 2010).

#### **4.1.3 Administrativní a účelový region**

**Administrativní regiony** jsou vymežovány výhradně pro potřeby státních institucí a územních samospráv, tudíž pro výkon veřejné správy. Tímto vznikají uměle vytvořené regiony, které často neodpovídají reálným vztahům a procesům na daném území. Jedná se o okresy, kraje nebo regiony soudržnosti. Území státu je rozděleno administrativními regiony pro potřeby řízení státní správy. Mezi nimi existují určité hierarchické vztahy.

**Účelové regiony** vznikají z důvodu řešení určitých problémů. Tyto problémy se často týkají strukturální ekonomické zaostalosti daného území, problémy s kvalitou životního prostředí nebo ochranou určité části přírodní lokality. Nejčastějším příkladem jsou národní parky, chráněné krajinné oblasti, přírodní rezervace. V těchto účelových regionech jsou zřizovány zvláštní orgány. Vymezení účelového regionu nemusí být zřízeno natrvalo (Jáč, 2010).

#### **4.1.4 Homogenní a heterogenní region**

**Homogenní region** je tvořen vnitřními podobnými charakteristikami, které jsou vyjádřeny různými identifikátory. Jedná se např. o úroveň nezaměstnanosti, úroveň zaměstnanosti dle odvětví nebo výše příjmů obyvatel. Jeho vymezení je založené na nálezů shodného prvku.

**Heterogenní region** je charakteristický nerovnoměrnou vnitřní strukturou a funkční specializací některých částí. Z tohoto důvodu uvnitř vznikají růstové póly a periferní oblasti s oboustrannou interakcí. Regiony se liší převážně občanskou úrovní a technickou vybaveností. Regiony jsou propojeny určitými specifickými, intenzivními vztahy. Tam, kde tyto vztahy slábnou, končí hranice tohoto regionu (Jáč, 2010), (Skokan, 2003).

#### 4.1.5 Region dle ekonomické výkonnosti

Dle ekonomické výkonnosti Jáč (2010) dělí region na růstový, stagnující a problémový.

**Růstový region**, neboli rozvíjející se region, je charakteristický budováním nových odvětví nebo služeb. U těchto regionů roste počet jejich obyvatel z důvodu přirozeného přírůstku a migrace. Rozvíjející se regiony jsou lákavé pro podnikatelské subjekty, protože jsou zde nejlepší příležitosti pro rozvoj nových projektů a podmínky pro vznik malých a středních firem.

**Stagnující region** se vyznačuje stavem, kdy se v regionu neuskutečňuje žádná výrazná změna či ekonomická aktivita.

**Problémový region** je charakterizován dlouhodobě slabou ekonomickou výkonností. Jedním z hlavních identifikátorů je snižující se počet obyvatel a úpadek kvalifikační struktury. Do této skupiny spadají také regiony postižené strukturálními otřesy, jejichž důsledkem je úpadek výrobních odvětví nebo částečný útlum produkce.

#### 4.1.6 Region dle regionální politiky EU

V rámci regionální politiky EU dělíme regiony na NUTS a Euroregiony. Evropský statistický úřad (Eurostat) v roce 1988 zavedl klasifikaci územních jednotek **NUTS** (La Nomenclature des Unités Territoriales Statistiques). V ČR bylo administrativní členění NUTS a LAU územních jednotek zavedeno 1. 1. 2008. Klasifikace NUTS je určena pro statistické analýzy v rámci regionální politiky členských zemí EU, sociálně-ekonomické analýzy pro vyhodnocování dopadu regionálních politik, začlenění regionů do různých úrovní pod jednotlivé cíle s regionálním dopadem strukturální politiky EU. NUTS zahrnují



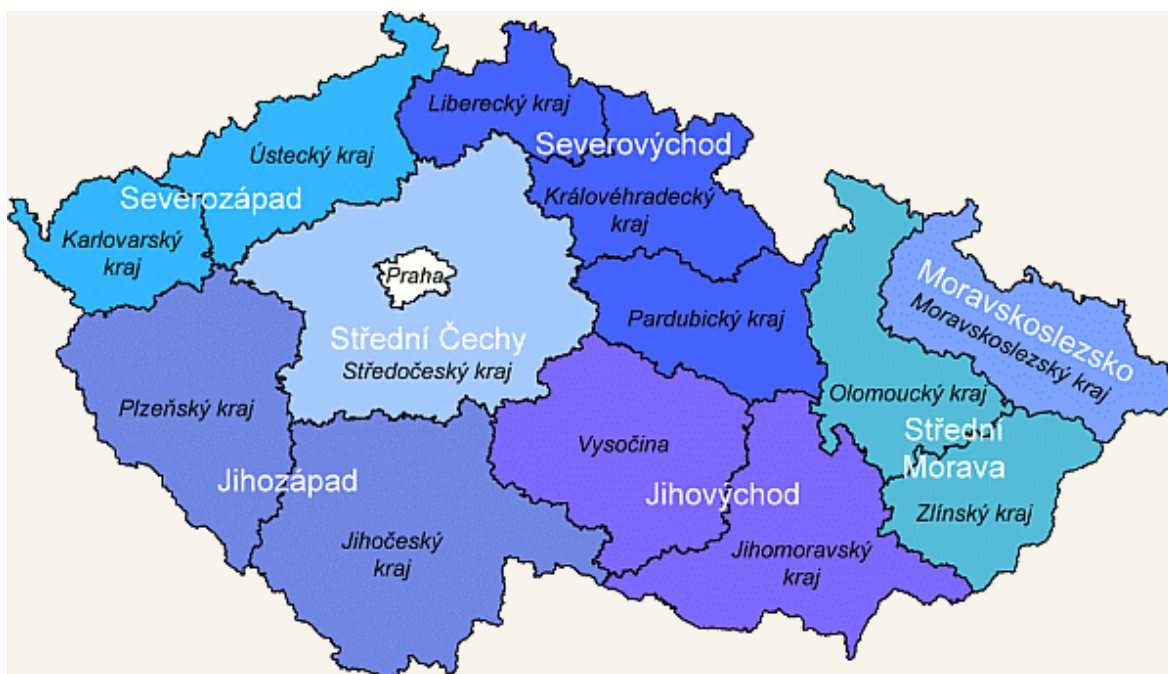
jednu nebo více územně správních jednotek uvnitř daného státu (Jáč, 2010). Toto členění má zajistit přiměřenější podmínky pro porovnávání zemí EU mezi sebou. Pro zajištění srovnatelných statistických celků jsou stanoveny úrovně NUTS, které mají stanovené rozmezí počtu obyvatel. Stanovené rozmezí pro jednotlivé NUTS jsou uvedeny v tabulce č. 3. Dále z tabulky vyplývá, kolik je NUTS úrovní v ČR.

Tabulka 3: Vymezení NUTS dle počtu obyvatel

Statistická jednotka	Nejnižší počet obyvatel	Nejvyšší počet obyvatel	Situace v ČR
NUTS 0	-	-	vždy stát – ČR
NUTS I	3 000 000	7 000 000	celé území ČR
NUTS II	800 000	3 000 000	8 regionů soudržnosti
NUTS III	150 000	800 000	14 krajů

Zdroj: Eurostat, 2015. Vlastní zpracování.

V ČR úrovni NUTS II neodpovídala žádná správní jednotka. Nutnost vytvoření tzv. regionů soudržnosti bylo z důvodu čerpání prostředků z fondu EU, které je právě realizováno na úrovni NUTS II. Regiony soudržnosti se skládají z jednoho až tří krajů v rámci ČR. Toto rozdělení je zachyceno v obrázku č. 1, kde je přehledně znázorněno, pod který region soudržnosti jaké kraje spadají. Na území ČR je 8 regionů soudržnosti.



Obrázek 1: Regiony soudržnosti ČR

Zdroj: Euroskop.cz, 2016.

Pro nižší členění správních jednotek se využívá zkratka LAU (Local Administrative Units), tedy Místní samosprávné jednotky. Místní samosprávné jednotky jsou rozděleny na okresy a obce.

- LAU I – okresy, v ČR 77 okresů
- LAU II – obce, v ČR 6249 obcí v roce 2008

**Euroregiony** tvoří nejkompexnější formu přeshraniční spolupráce místních samospráv, která je koordinovaná institucionálně. Vznik euroregionu je motivován snahou o lepší společné řešení určitého problému, který postihl příhraniční oblasti a zasahuje do života jeho občanů. Finanční prostředky jsou získávány z programů EU. Spolupráce v rámci euroregionu je realizována v hospodářské, společenské i kulturní oblasti. Přeshraniční spolupráce se uskutečňuje především v oblastech životního prostředí, dopravní infrastruktury, územního plánování, cestovního ruchu a ekonomiky (Jáč, 2010).

## 4.2 Konkurenceschopnost regionu

Současné přístupy regionálních politik jsou zaměřené na determinanty a nástroje pro zvyšování regionální konkurenceschopnosti. Ta má v rámci globálního pohledu vliv na růst blahobytu v regionech. V rámci odborných diskuzí na téma regionální konkurenceschopnost se vedou časté dohady o tom, zda mezi sebou regiony soutěží, nebo se jedná o nepřiměřené označení pro hodnocení ekonomiky a zdraví. Skokan (2004) uvádí, že se jedná o soutěž území v tom smyslu, aby přitahovala, vytvářela, podporovala a udržela ekonomické subjekty na daném území. Mezi ekonomické subjekty řadí podniky a jednotlivce, kteří budou vytvářet nová pracovní místa, nové příležitosti, a tím bude růst i bohatství regionu. „*Regionální konkurenceschopnost popisuje schopnost regionů generovat příjmy a udržet úroveň zaměstnanosti v rámci národní a mezinárodní konkurence*“ (Skokan, 2004, s. 60). Avšak nelze vždy tvrdit, že region je konkurenceschopný, když obsahuje velký počet konkurenceschopných podniků. Úspěšné a konkurenceschopné firmy se značně podílejí na úspěchu regionu, ale důležitý vliv zde mají i instituce a organizace, které spolupracují s firmami a jiné faktory, které v regionu působí.

Posuzování konkurenceschopnosti na regionální úrovni je podle Viturka (2007) komplikovanější. Základní odlišností od konkurenceschopných podniků je ta skutečnost, že v případě dlouhodobého klesání konkurenceschopnosti státu nebo regionu to povede pouze k určitému snížení životní úrovně obyvatel.

Rydvalová a Žižka (2008) pomocí metody faktorové analýzy identifikovali hlavní faktory, které ovlivňují konkurenceschopnost obce, tedy její hospodářskou úroveň. Seznam těchto faktorů obsahuje 30 položek. Faktory uvedené níže dle Wokouna a Krejčové jsou doplněny např. o index stáří<sup>1</sup>, daňové příjmy na obyvatele, migraci, průměrnou mzdu, hustotu zalidnění a jiné. Výstup jejich analýzy je důležitý pro správné zaměření nástrojů regionální politiky v ČR. Odlišnost jejich přístupu k hodnocení obcí tkvěla v postoji, podle kterého neexistuje komplexně hospodářsky slabá obec.

Wokoun a Krejčová (2013) souhlasí s tím, že hlavním projevem regionální konkurenceschopnosti je ekonomická výkonnost regionu při zachování sociálních a environmentálních podmínek. V rámci provedené analýzy hodnocení konkurenceschopnosti regionů ČR zvolili tyto ukazatele: hrubý domácí produkt, míra nezaměstnanosti, průměrný příjem občanů, podíl dlouhodobé nezaměstnanosti, hrubá přidaná hodnota odvětví a počet obyvatel regionu.

Z provedené analýzy uvádějí tyto faktory, které mají klíčovou roli v rámci konkurenceschopnosti regionů ČR:

- přírodní podmínky, které jsou dlouhodobým determinantem regionálního rozvoje;
- produkční potenciál a infrastruktura;
- inovace, schopnost jejich tvorby a šíření, dostupnost a využití ICT;
- ekologická udržitelnost rozvoje;
- lidské zdroje odborně zaměřené s určitou úrovní dovedností.

Konkurenceschopnost regionů v rámci EU Skokan (2004, s. 61) charakterizuje jako „schopnost regionu produkovat výrobky a služby, které obstojí na mezinárodních trzích,

<sup>1</sup> Index stáří se vypočítá jako poměr obyvatel starších 65 let k počtu obyvatel ve věku 0 – 14 let.

a současně je zajištěno udržení vysokých a trvalých příjmů jeho obyvatel.“ V každé ekonomice lze hrubý domácí produkt na obyvatele matematicky vyjádřit. Toto vyjádření zachycuje níže uvedená rovnice (1).

$$\frac{HDP}{Obyv.} = \frac{HDP}{Zam.} \times \frac{Zam.}{Ob.-pr-vek} \times \frac{Ob.-pr-vek}{Obyv.} \quad (1)$$

kde: *Obyv.* je počet obyvatel,  
*Zam.* je počet zaměstnaných v ekonomice,  
*Ob.-pr-vek* je počet obyvatel v produktivním věku

Poslední prvek z uvedené rovnice přispívá pouze nepatrně málo ke změně HDP na obyvatele v regionech a politikou se nedá jednoduše ovlivnit. Zbytek rovnice znázorňuje HDP na zaměstnance (zhruba produktivita práce) a poměr počtu celkově zaměstnaných v ekonomice k počtu obyvatel (zaměstnanost). Z výše uvedeného vzorce vyplývá nutnost vysoké úrovně produktivity (kvalita pracovních míst) a vysoký počet zaměstnaných (dostatečné množství pracovních míst). Součet růstu produktivity a růstu zaměstnanosti zhruba vykazuje růst HDP na obyvatele v regionu a tím i zvýšení jeho konkurenceschopnosti. Dále růst produktivity umožní firmám financovat jejich expanzi, a také je tu možnost zachování trvalého růstu mezd. Růst produktivity je nedílnou součástí ekonomické, sociální a environmentální udržitelnosti (Skokan, 2004).

Z výše uvedených informací lze konstatovat, že konkurenceschopnost regionu je do značné míry tvořena a ovlivněna kvalitou podnikatelského prostředí. Klíčové faktory, které jsou důležité pro jeho konkurenceschopnost, jsou důležité i pro KPP. Faktory, pro hodnocení KPP jsou podrobně charakterizované v kapitole č. 6. Je to např. kvalifikovaná pracovní síla, tvorba inovací, přírodní podmínky, volná pracovní místa, produkční potenciál nebo infrastruktura. Z toho vyplývá, že při analýze podnikatelského prostředí lze zhruba odhadnout (dle potřebných faktorů) úroveň konkurenceschopnosti daného regionu.

## 5. Lokalizační teorie

Lokalizační rozhodování podniku hraje významnou roli pro jeho budoucí vývoj a úspěch na trhu. Faktory, které se nacházejí v okolním prostředí podniku, působí na tento subjekt kladně i záporně. Další důležitou skutečností, proč se firmy rozhodují o správné lokalizaci, je nerovnoměrné rozmístění statků. Z tohoto důvodu by měla být firma při rozhodování o umístění vlastní činnosti obezřetná a důsledná. Lokalizace je proces, při kterém se snaží ekonomický subjekt nalézt nejvhodnější místo pro realizaci vlastních podnikatelských záměrů.

Lokalizační teorie jsou považovány za předchůdce neoklasické teorie regionálního rozvoje. První zmínky o pokusech vysvětlit lokalizaci podniků pocházejí ze 17. a 18. století. Původní podstata lokalizační teorie lze shrnout následujícím způsobem. *„Jejich jádrem je konstatování, že omezená prostorová mobilita výrobních zdrojů determinuje vytváření územně specifických ekonomických struktur a v souladu s tím je hlavním cílem lokalizačních teorií nalézt hlavní faktory podmiňující lokalizaci ekonomických aktivit a na jejich základě následně vysvětlit základní pravidelnosti v prostorovém uspořádání ekonomiky“* (Žižka, 2013, s. 21).

### 5.1 Teoretická východiska

Již v 15. století lze nalézt počátky lokalizačního rozhodování podniků, kdy merkantilisté považovali prostor za ekonomický činitel ovlivňující mezinárodní obchod. Dalšími, kteří se zabývali z části prostorovým rozmístěním, byli fyziokraté v 18. století. Fyziokraté považovali půdu jako zdroj bohatství a prostorovým rozmístěním se okrajově zabývali v rámci vztahu mezi městem a venkovem. Za vrcholnou studii tohoto období je považována ucelená teorie J. H. von Thüнена z roku 1826. Thünen se zabýval pravidelností v rozmístění jednotlivých druhů zemědělské výroby a je považován za průkopníka prostorové ekonomie (Kraftová, Prášilová, 2013).

Blažek a Uhlíř (2011) rozčlenili lokalizační teorie do čtyř základních směrů. Jednotlivé směry jsou blíže popsány v následujícím textu a jsou uvedeni jejich hlavní představitelé.

1. směr: Lokalizační rozhodnutí jednotlivých firem
2. směr: Vzájemná závislost lokalizačních rozhodnutí různých firem
3. směr: Měkké faktory rozhodování
4. směr: Teorie regionální rovnováhy

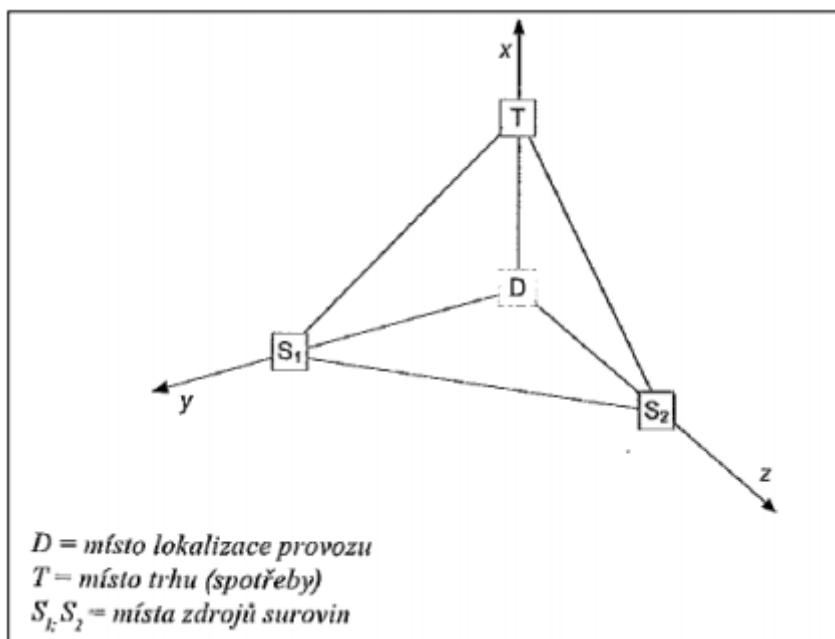
### **1. směr: Lokalizační rozhodnutí jednotlivých firem**

Z počátku byla lokalizace firem zaměřena na zemědělskou produkci, ale s postupem času a vzestupem průmyslu se pozornost přesměrovala na lokalizaci průmyslu. Prvními ekonomy, kteří se zabývali průmyslovou lokalizací, byli W. Roscher a A. E. Schäffle. K jistému zevšeobecnění dosavadních výsledků přispěl Wilhelm Launhardt. Launhardt považoval dopravní náklady za nejdůležitější faktor pro zabezpečení minimálních nákladů při rozmístění výroby. Vlastním přínosem obohatil lokalizační teorii o tzv. teorii lokalizačního trojúhelníku. Dva vrcholy trojúhelníku jsou místa těžby surovin a třetí vrchol je místo spotřeby. Optimálním místem umístění podniku je v těžišti tohoto trojúhelníku (Wokoun, 2008)

Druhý významný představitel pro rozvoj lokalizačních teorií byl Alfred Weber. Weber jako první zavedl pojem lokalizační faktor. Lokalizační faktory vnímal jako síly, které působí na rozhodování o lokalizaci ekonomického subjektu. V rámci průmyslového odvětví rozlišil faktory na všeobecné a faktory speciální. Z věcného hlediska Weber rozčlenil lokalizační faktory na přírodně-technické a společensko-kulturní faktory. Nejlepší umístění podniku, při kterém jsou minimalizovány náklady, bylo stanovisko, z kterého Weber vycházel. Do své teorie nezahrnoval faktory poptávky a ani vliv konkurence. Navazoval na Launhardtův lokalizační trojúhelník, kdy rovněž kladl velký důraz na přepravní náklady.

Weber k přepravním nákladům přidal ještě náklady na pracovní sílu a aglomerační výhody jako další faktor ovlivňující lokalizaci podniku. Weber definoval materiálový index, který podával přehled o množství vstupních surovin připadající na jednu tunu výrobku. Výpočet materiálového indexu byl možný, protože Weber si zakládal na rozlišování druhů přepravovaných materiálů, které měly různé váhy a objemy během výrobního procesu. Obrázek č. 2 na následující straně, znázorňuje Weberův lokalizační trojúhelník, který

zachycuje optimální umístění podniku. Na vrcholcích trojúhelníku písmeno T značí místo spotřeby, trhu a písmena S jsou dodavatelé surovin. V grafickém znázornění písmeno D uvádí optimální umístění podniku s dosahováním minimálních nákladů (Toušek, Kunc, Vystoupil, 2008).



Obrázek 2: Weberův lokalizační trojúhelník  
Zdroj: Toušek, Kunc, Vystoupil, 2008.

## 2. směr: Vzájemná závislost lokalizačních rozhodnutí různých firem

Druhý směr lokalizačních teorií pochází z 20. let 20. století. Hlavním představitelem je H. Hotelling. Hotellingův model byl zaměřen na konkurující si firmy, které spolu soupeří o získání co největšího tržního prostoru. Předpokládal, že firmy se budou snažit o dosažení monopolistického postavení, alespoň na určitém území a tomu podřídí vlastní strategii. Pro uvedení příkladu Hotellingova modelu se uvádí konkurenční boj mezi dvěma prodáváči zmrzliny na pláži. Podle této teorie se oba prodáváči budou postupně přibližovat k pláži a snažit se získat část tržního prostoru konkurenta. Tento proces bude dále pokračovat, až se oba konkurenti ocitnou uprostřed pláže postavení zády k sobě. Jedná se o studii rozmístování konkurenčních obchodů na ohraničeném prostředí, s cílem dosáhnout co největších zisků (Blažek, Uhlíř, 2011).

### **3. směr: Měkké faktory rozhodování**

Třetí směr v rámci lokalizačních teorií vycházel z behaviorálního paradigmatu a vyzdvihoval měkké lokalizační faktory. Je to v důsledku reakce na vývoj nových technologií, ekonomických nebo politických změn ve vyspělejších zemích. Měkké faktory mají podle behaviorální teorie přednost před klasickými tvrdými faktory. Do měkkých faktorů lze zařadit např. ochotu veřejné správy, bezpečnost, charakter regionu, kvalitu vzdělávání. Jedná se také o snahu zapojit do procesu subjektivní vnímání aktérů a tím se model více přiblíží realitě (Kraftová, Prášilová, 2013), (Blažek, Uhlíř, 2011).

### **4. směr: Teorie regionální rovnováhy**

Posledním směrem lokalizačních teorií jsou teorie regionální rovnováhy. Cílem těchto teorií je vysvětlení prostorového uspořádání ekonomiky jako celku. Nejvýznamnější teorií je teorie centrálních míst, kterou sestavil Walter Christaller (Blažek, Uhlíř, 2011). Cílem jeho teorie je vysvětlit v sídelním systému rozmístění a velikost měst za předpokladu racionálně se chovajících zákazníků a majitelů firem. Christaller vycházel ze dvou základních parametrů. Jedná se o maximální vzdálenost, za kterou je zákazník ochoten si pro zboží dojet a minimální velikost trhu, která umožňuje životaschopnost obchodu. Za základní prvek umístění obchodu je považována blízkost zákazníkům a tak i minimalizace jejich nákladů. Z tohoto vyplývá nutnost umístění obchodu v centru regionu.

Dalším představitelem tohoto směru je August Lösch. Löschova teorie navazuje na Webera a Christallera. Tato teorie považuje za hlavní lokalizační faktor snahu maximalizace zisku podniky. Blažek a Uhlíř (2011, s. 68) na tuto teorii nahlíží takto, „*celá teorie pracuje s tak velkou mírou abstrakce a idealizace skutečnosti, že její závěry odpovídají realitě jen ve velmi hrubých rysech.*“

Po 2. světové válce na práce Webera a Löscheho navázal Walter Isard. Isard je považován za jedním z hlavních zakladatelů regionálních věd. Všechny dosavadní poznatky z teorie lokalizace a regionálních teorií sloučil do tzv. oboru regionálních věd. Isard se snažil o propojení ekonomie, geografie a prostorového plánování. Hojně využíval modelování např. gravitační model, analýzu vstupu-výstupu nebo tvorbu lokalizačních modelů podle teorie centrálních míst. Isard používal rozdělení firem podle orientace na suroviny, trh,



pracovní sílu a na atraktivitu prostředí. Jeho modely ustupovaly od zjednodušených předpokladů a tím se jeho modely stávaly více reálné (Blažek, Uhlíř, 2011).

## 5.2 Současný význam lokalizačních teorií

V dnešní době jsou lokalizační rozhodování firem dle Kraftové a Prášilové (2013) stále aktuální a navíc nabývají více globální celosvětový rozměr. Mezi nejvýznamnější lokalizační faktory patří dostupnost materiálových vstupů, dostupnost a charakter zaměstnanců, dopravní infrastruktura a velikost trhu. Tradiční lokalizační faktory jsou doplňovány měkkými faktory. V současnosti mezi ty nejvýznamnější faktory regionální lokalizace podniků patří:

- vybavenost regionu technickou infrastrukturou,
- kvalifikovanost a mzdová náročnost pracovní síly,
- dostupnost vhodných budov a ploch pro podnikání,
- efektivita veřejné správy a veřejného sektoru,
- bezpečnost.

Blažek a Uhlíř (2011) jsou toho názoru, že se v současnosti od lokalizačních teorií opouští, přesto koncept lokalizačních faktorů je stále využívám a to například v oblasti regionálního výzkumu. Využívají se v souvislosti rozhodování investorů ze zahraničí při výběru nové lokality pro závod nebo pro umístění hypermarketů, logistických center a jiných podniků. Hlavními lokalizačními faktory, které ovlivňují nadnárodní firmy v jejich rozhodování, jsou především makroekonomické a politické ukazatele daného státu, tržní potenciál či úroveň cenové hladiny.

Na úrovni regionální se s uvedenými lokalizačními faktory Blažek a Uhlíř (2011) shodují v názoru s Kraftovou a Prášilovou (2013) viz výše. Význam regionálních faktorů je pouze doplněn o blízkost vědecko-výzkumné základny, velký důraz na kvalitu životního prostředí nebo význam průmyslové tradice. Investoři si stanovují důležitost jednotlivých faktorů podle hlavního motivu, který je přiměl k realizaci investice.

## 6. Lokalizační faktory

Lokalizační faktory slouží ke komplexnímu hodnocení kvality podnikatelského prostředí. Přední český odborník na regionální ekonomii doc. RNDr. Milan Víturka, CSc. se zaměřil na hodnocení kvality podnikatelského prostředí. Rozpracoval multifaktorovou studii za použití lokalizačních faktorů pro zhodnocení KPP pro jednotlivé kraje ČR. Výstupem výzkumu je publikace *Regionální vyhodnocení kvality podnikatelského prostředí v České republice* (Víturka, 2003) a o pár let později publikace *Kvalita podnikatelského prostředí, regionální konkurenceschopnost a strategie regionálního rozvoje České republiky* (Víturka, 2010). Tyto dvě publikace se staly inspirací pro praktickou část této diplomové práce. Víturka hodnotil KPP v rámci celé ČR, ale tato práce je zaměřena pouze na hodnocení podnikatelského prostředí v Libereckém a Královéhradeckém kraji.

Hlavní faktory, které působí na KPP Víturka (2010) rozdělil do šesti integrovaných skupin:

- obchodní faktory,
- pracovní faktory,
- infrastrukturní faktory,
- lokální faktory,
- cenové faktory,
- environmentální faktory.

Tyto faktory jsou blíže popsány v následujících podkapitolách.

### 6.1 Obchodní faktory

Skupina zaměřená na obchodní faktory, je považována za tu nejdůležitější, která má hlavní vliv na podnikatelské prostředí. Do této skupiny faktorů Víturka (2010) zařazuje blízkost trhů, koncentrace významných firem, přítomnost zahraničních firem a podpůrné služby.

## **Faktor blízkosti trhů**

Faktor blízkosti trhů poskytuje významné informace o výhodách geografického umístění regionu s návazností na velikost ekonomického potenciálu nejhodněji dostupných trhů. Informace získané v rámci blízkosti trhů mají spíše charakter obecných, ekonomických informací o situaci v daném regionu pro potenciální tržní expanzi firmy. Především jsou zde uvedeny informace o vzdálenosti od daného trhu a případné náklady expanze firmy. Čím blíže je lukrativní trh, tím se náklady snižují, ale musí se počítat s vyšší konkurencí, která nutí firmy zvyšovat produktivitu.

Zhodnocení faktoru blízkosti trhů se v převážné většině měří vzdáleností, tedy dobou cestování mezi výchozím a cílovým regionem. V druhém případě lze vyhodnocení uskutečnit podle ekonomické aktivity regionu. Pro potřeby této práce je dostačujícím ukazatelem regionální HDP na obyvatele.

Možnost ovlivnění tohoto faktoru ze strany jedince nepřichází příliš v úvahu. Pro zlepšení těchto ukazatelů může přispět stát např. zahraniční politikou, podporou marketingových kampaní pro firmy či informování o vhodných zahraničních trzích, zvyšováním kvality dopravních spojení nebo podporou zahraničních aktivit domácích firem. Významným krokem vpřed je zatraktivnění ČR pro zahraniční investory.

## **Faktor koncentrace významných firem**

V rámci faktoru koncentrace významných firem jsou uvedeny možné výhody, které jsou spojeny s existencí významných firem v daném regionu. Výhody, které se mohou uskutečnit pro menší podniky, plynou především ze spolupráce daných ekonomických subjektů. Spolupráce se nejčastěji navazuje v elektrotechnickém, kovodělném, hutnickém, strojírenském průmyslu a dále zejména u finančních služeb. Pomoc mezi firmami se uskutečňuje ve výrobě, obchodu, inovacích, finančnictví nebo technologické spolupráci. Při velké intenzitě spolupráce mezi firmami (zvláště průmyslové odvětví) se ty větší dostávají do pozice hnacích firem a ty menší se stávají hnanými firmami. Takto uskutečněná spojení firem nabývají nadregionálního či dokonce nadnárodního postavení.

Pro zhodnocení významných ekonomických subjektů se posuzuje počet zaměstnanců a doplňkovým kritériem může být velikost ročních tržeb. V rámci diplomové práce je hodnotícím kritériem pro významné firmy hranice 500 zaměstnanců.

Velikost podniku hraje důležitou roli v rámci podnikatelského prostředí. Jeho velikost determinuje i konkurenceschopnost na trhu. Jeden z nejvýznamnějších nástrojů pro podporu podniků jsou investiční pobídky.

### **Faktor přítomnosti zahraničních firem**

Faktor přítomnosti zahraničních firem odráží pozitivní vlivy zahraničních investic na hostitelskou zemi v rámci zapojení se do globální ekonomiky. Díky tomu se zvyšuje příliv kapitálu do země. Jeho důsledkem je zvýšení exportní činnosti firem, produktivity práce a růst nabídky volných pracovních míst. Se vstupem zahraničních subjektů přicházejí nové technologie, manažerská know-how a větší šance na příchod dalšího zahraničního investora. Negativním dopadem je zvyšující se konkurence na území regionu.

Hodnotícím kritériem je podíl zahraničních podnikatelských subjektů na celkovém počtu podnikatelských subjektů na daném území.

Mezi nástroje, které by mohly ovlivnit příchod zahraničních firem, se považují investiční pobídky.

### **Faktor podpůrných služeb**

Podpůrné služby mají nezanedbatelný význam pro zlepšování KPP. Specializované firmy, vznikly z příčiny zvyšující se poptávky po odborných podnikatelských službách ze strany MSP, ale také i velkých podniků. Specializované služby jsou poskytovány v oblasti právní, marketingové, účetní, poradenské, architektonické, technické, reklamní, personální, ochranné, úklidové a jiné podnikatelské činnosti.

Pro regionální zhodnocení faktoru podpůrných služeb poslouží celkový počet subjektů, které nabízejí podpůrné služby podnikatelským subjektům. Informace o ekonomických subjektech vycházejí z inovované evropské klasifikace ekonomických činností CZ-NACE.

## **6.2 Pracovní faktory**

Pracovní faktory jsou uvedeny jako druhá skupina lokalizačních faktorů a není to náhoda. V rámci hodnocení kvality podnikatelského prostředí lze považovat pracovní faktory za druhou nejvýznamnější skupinu. Pracovní faktory jsou dále rozděleny do skupin dostupnost pracovních sil, kvalita pracovních sil a flexibilita pracovních sil.

### **Faktor dostupnosti pracovních sil**

Faktor dostupnosti pracovních sil poskytuje informace o regionální nabídce pracovních sil pro obsazení odpovídající poptávky ze strany soukromého i veřejného sektoru. Větší nabídka pracovních sil v regionu vede ke kvalifikovanějšímu výběru zaměstnanců pro podniky. Za předpokladu realizace velkého rozvojového projektu v regionu je dostatečný počet volné pracovní síly rozhodujícím předpokladem. Nabídka pracovních sil je nejvíce ovlivněna celkovým počtem zaměstnatelných osob. Nejlepším umístěním podniku pro využití potenciálu pracovních sil je v centru regionu. V centru regionu je většinou přizpůsobena dopravní obslužnost území a dopravní a technická infrastruktura. Tyto faktory mohou být rozhodující pro potenciální pracovníky, kteří bydlí mimo centrum.

Pro vyhodnocení faktoru dostupnosti pracovních sil je základní proměnnou počet ekonomicky aktivního obyvatelstva. Ten se vypočítá celkovým součtem zaměstnaných a nezaměstnaných osob. Nezaměstnaný je ten, kdo práci hledá a je ochoten do pracovního poměru nastoupit okamžitě. Do statutu zaměstnaný se řadí osoby v zaměstnaneckém poměru, podnikatelé, OSVČ, pracující studenti a učni, ženy na mateřské dovolené a osoby ve výkonu trestu.

### **Faktor kvality pracovních sil**

Kvalita a kvalifikovanost pracovních sil patří mezi nejvýznamnější faktory mající vliv na KPP, ale i na společenskou úroveň a konkurenceschopnost daného regionu. Kvalita pracovních sil spočívá v dosaženém stupni vzdělání obyvatel na daném území. Jak uvádí Viturka (2010), tak lze sledovat hierarchickou strukturu sídelních center s odpovídající vzdělaností obyvatel. Se zvyšováním hierarchické úrovně rychle narůstá podíl absolventů vysokých škol a v opačném případě dochází k poklesu absolventů středních odborných

učilišť a základních škol. Je důležité, aby podnik zhodnotil požadovanou kvalifikovanost potenciálních zaměstnanců a i tomu se přizpůsobil.

Zhodnocení kvality pracovních sil vyžaduje statistické údaje o dosaženém vzdělání obyvatel na daném území.

### **Faktor flexibility pracovních sil**

Hodnocení flexibility pracovních sil se vyjadřuje mírou přizpůsobivosti pracovních sil na neustálé změny v ekonomice. Pro nedostatek kvalitních informací je matematické hodnocení složité a z tohoto důvodu se obvykle využívají různé indikátory. Viturka (2010, s. 52) se zaměřil na „*vyjádření kvalitativně nejvyšší komponenty flexibility, tj. podnikavost obyvatel*“. Soukromé firmy vedené jednotlivci jsou považovány za důležitou součást každé ekonomiky. Přispívají ke snižování negativních důsledků strukturálních změn a pozitivně působí na rozvoj obcí, měst a regionu.

Hodnotící kritérium tohoto faktoru vychází z celkového počtu podnikatelů na 1000 obyvatel starších 15 let.

## **6.3 Infrastrukturní faktory**

Infrastrukturní faktory vytvářejí cestu pro směnu výrobku a služeb a jejich hlavní cíl je usnadnit přepravu a spojení s ostatními regiony. Díky vhodnému zasíťování daného regionu se prostřednictvím infrastruktury zlepšuje KPP. Infrastrukturní faktory jsou rozděleny na kvalitu silnic a železnic, informační a komunikační technologie a blízkost mezinárodních letišť.

### **Faktor kvality silnic a železnic**

Kvalita silniční a železniční infrastruktury patří k předpokladům konkurenceschopného regionu. Je jedním ze základních faktorů, které mají vliv na mobilitu obyvatel a územní dělbu práce. Prostřednictvím infrastruktury je usnadněn přístup exportu firmám a tím zapojování se do mezinárodního obchodu. Když to jde jedním směrem ven, tak to na druhé

straně musí znamenat i příchod zahraničních firem sem v podobě importu, který konkuruje místním firmám. Vyspělost infrastruktury má návaznost na faktor blízkost trhů.

Kritériem hodnocení faktoru kvality silnic a železnic vychází z délky dálnic, silnic a železnic.

### **Faktor informačních a komunikačních technologií**

Informační a komunikační technologie (ICT) jsou důležitým faktorem pro existenci i úspěch firmy. Dnešní podnikání se v některých oblastech nazývá e-business. E-business je pojem, který zahrnuje využívání ICT a internet podniky, jedná se tedy o elektronické podnikání (Managementmania, 2016). Tento faktor má velký vliv na konkurenceschopnost podniků, regionů i zemí. Důležitější význam mají ICT pro sektor služeb nebo např. v hi-tech odvětví (Viturka, 2003). Přístup k internetu je v dnešní době velice jednoduchý a rychlý. Málokterá domácnost či podnik nevyužívají internet pro přístup k informacím. Prostřednictvím ICT se podniky rychle dorozumívají v rámci interního prostředí, ale také ke komunikaci s dodavateli, obchodními partnery, zákazníky nebo veřejnou správou.

Pro zhodnocení faktoru ICT poslouží údaje o vybavenosti domácností počítačem a přístupu k internetu. Tento indikátor je základem pro rozvoj ICT a celkové informační gramotnosti obyvatelstva.

### **Faktor blízkosti mezinárodních letišť**

Blízkost mezinárodního letiště příznivě ovlivňuje KPP. Zvyšuje se image daného regionu, cesty obchodních partnerů i zaměstnanců podniku jsou snazší a logistické aktivity jsou příznivější. Hlavní význam mají letiště mezinárodního charakteru. V ČR se nachází mezinárodní veřejné Letiště Václava Havla Praha. V minulém roce 2015 toto letiště překročilo hranici 12 milionů odbavených cestujících a přepravených 84 tisíc tun nákladu za rok. Oproti roku 2014 to byl nárůst v odbavenosti cestujících o 7,9 % (Prague Airport, 2016). Na území ČR jsou dále veřejná regionální letiště v Brně, Ostravě, Karlových Varech a Pardubicích.

Zhodnocení faktoru blízkosti mezinárodních letišť je provedeno měřením vzdálenosti centra regionu od nejbližších letišť.

## **6.4 Lokální faktory**

Lokální faktory představují možnost zkvalitnění podnikatelského prostředí částečně ze strany obce. Skupina lokálních faktorů se dělí na podnikatelskou a znalostní bázi a na asistenci veřejné správy.

### **Faktor podnikatelské a znalostní báze**

*„Daný faktor poskytuje základní informace o specifických předpokladech jednotlivých regionů pro budoucí ekonomický rozvoj, indukovaných novými investicemi do vybraných typů infrastruktury“* (Viturka, 2010, s. 69). Podnikatelská infrastruktura je zaměřená na nabídku rozvojových ploch pro možné investory v průmyslových zónách. Výstavba těchto zón je nutností pro přilákání nových investic, z kterých by se regionální výkonnost zvyšovala. Kvalita zahraničních investic se odvíjí také od vzdělanosti obyvatel a znalostní báze daného regionu, která se podílí na rozvojovém potenciálu regionu. Vzdělanost nabývá na významu, kdy vyspělé ekonomiky směřují k znalostně založenému typu ekonomického rozvoje. Znalostní infrastruktura je tvořena vysokými školami, vědeckými a výzkumnými centry, vědecko-technickými parky a také inovativními podniky.

Zhodnocení podnikatelské infrastruktury je vyjádřeno průmyslovými zónami v regionu. Znalostní infrastruktura je sestavena z počtu vědecko-technických institucí a dále vysokých škol, gymnázií a středních škol v regionu.

### **Faktor asistence veřejné správy**

V rámci faktoru asistence veřejné správy se zkoumá především přístup k podnikatelům a investorům veřejnou správou. Výkon veřejné správy městskými úřady v regionu může svou činností vytvořit konkurenční výhodu, která přivede do regionu nové podnikatele nebo investory. Kvalita výkonu veřejné správy se tedy částečně podílí na tvorbě KPP.



Pro zhodnocení faktoru asistence veřejné správy Viturka (2010) použil výsledky rozsáhlého průzkumu uskutečněného v rámci projektu Město pro byznys 2008 provedeného společností Factum Invenio. Největší vypovídající váhu z průzkumu mělo kritérium rozpočtového příjmu obce. Z tohoto příjmů může obec realizovat určité projekty či akce na podporu podnikatelského prostředí. Pro zhodnocení faktoru a účel této práce jsou využita data příjmů a výdajů kraje.

## **6.5 Cenové faktory**

Cenové faktory tvoří cenu práce a cenu nemovitostí. Tyto faktory se považují za méně významné pro hodnocení regionální úrovně KPP. Výše cen je ovlivněna i ze strany zákonů, kdy se jedná např. o výši minimální mzdy, daňové sazby a legislativní předpisy. Nicméně cenové faktory vstupují do firem v podobě nákladů, které mohou jejich činnost a prostředí ovlivnit.

### **Faktor ceny práce**

Cena práce neboli mzda, je faktor, který je na regionální úrovni značně různorodý. Jeho odlišnost lze zkoumat pomocí odvětví nebo kvalifikovanosti.

Pro zhodnocení mzdového ohodnocení na určitém území je zvolen ukazatel průměrné hrubé mzdy dle odvětví.

### **Faktor ceny nemovitostí**

Faktor ceny nemovitostí je tvořen cenou pozemků a cenou pronájmu. Cena pozemku je určena k výstavbě nových objektů zpracovatelského průmyslu. Cena pronájmu vyjadřuje náklady firmy na pronájem kancelářských prostor. Cena pozemků i pronájmu je ovlivněna především lokalitou, kde se daný pozemek nachází.

Pro zhodnocení cen stavebních pozemků jsou využity průměrné nabídkové ceny pozemků na 1 m<sup>2</sup> a v případě cen nájmu kancelářských prostor je tomu stejně.

## 6.6 Environmentální faktory

Environmentální faktory se skládají z dvou skupin. Jde o urbanistickou a přírodní atraktivitu území a environmentální kvalitu území – kvalitu životního prostředí. Jedná se o vazby na kvalitu života v souladu s principem udržitelného rozvoje. Environmentální faktory spadají do nejméně významné skupiny ovlivňující KPP. V posledních letech však význam kvality životního prostředí postupně roste a to zvláště ve vyspělých ekonomikách.

### Faktor urbanistické a přírodní atraktivity území

Urbanistické a přírodní atraktivity území se podílejí na utváření KPP. Jeho vlivy jsou spojeny především s podnikatelskou činností v cestovním ruchu nebo v rekreaci. Významnější se ale stávají ty vlivy faktorů, které se podílejí na tvorbě image regionu.

Zhodnocení tohoto faktoru je uvedeno celkovým počtem lůžek v turistických a rekreačních střediscích a počtem návštěvníků daného regionu.

### Faktor environmentální kvality území

Kvalita životního prostředí je nedílnou součástí hodnocení KPP. Tento faktor patří k těm méně významným, avšak jeho hodnota začíná stoupat a být docenovaná v posledních letech. Výrazně znečištěné životní prostředí má negativní dopad na zdraví a psychický stav obyvatel. V důsledku tohoto jevu se firmám zvyšují náklady. Náklady firem se vynakládají na nemocné zaměstnance nebo se snižuje jejich výkonnost v zaměstnání. *„Z dlouhodobého pohledu tak silně podprůměrné hodnoty faktoru mohou vytvářet významné bariéry ekonomického rozvoje, spojené se snižováním investiční a všeobecné atraktivity regionů“* (Viturka, 2010, s. 101).

Zhodnocení kvality životního prostředí je zaměřeno na kvalitu ovzduší, které má nejvýznamnější vliv na zdraví populace. V této práci jsou uvedeny průměrné roční hodnoty látek, které škodí lidskému zdraví. Dále je uveden vývoj vložených investic do ochrany ŽP.

## **7. Komparace Libereckého a Královéhradeckého kraje**

Liberecký a Královéhradecký kraj spolu s Pardubickým krajem tvoří oblast NUTS 2 Severovýchod. Severovýchod, jako jediný region soudržnosti v ČR, je tvořen třemi kraji. Svou rozlohou a počtem obyvatel zaujímá jednu z největších oblastí v rámci ČR. Na území regionu soudržnosti Severovýchod je realizována přeshraniční spolupráce v rámci Euroregionu Nisa a Euroregionu Glacensis. Díky euroregionu jsou rozvíjeny vztahy v rámci příhraničních oblastí s Německem a Polskem (Liberecký kraj, 2012). Následující část diplomové práce se věnuje charakteristice LK a KHK, v rámci kterých jsou dále rozpracovány jednotlivé lokalizační faktory, které byly objasněny v předchozích kapitolách. Objektivním zhodnocením konkrétních faktorů působících na KPP za časové období 2004-2014 je umožněno provedení vícekritériální analýzy, která je hlavním výstupem této práce.

### **7.1 Charakteristika vybraných krajů**

Následující text je zaměřen na obecný charakter Libereckého a Královéhradeckého kraje. Nástin všeobecného charakteru kraje je významný pro další doplnění v rámci lokalizačních faktorů pro zkoumané kraje. Lokalizační faktory jsou stěžejní částí pro tuto práci a zaobírá se jimi zbylá část analýzy.

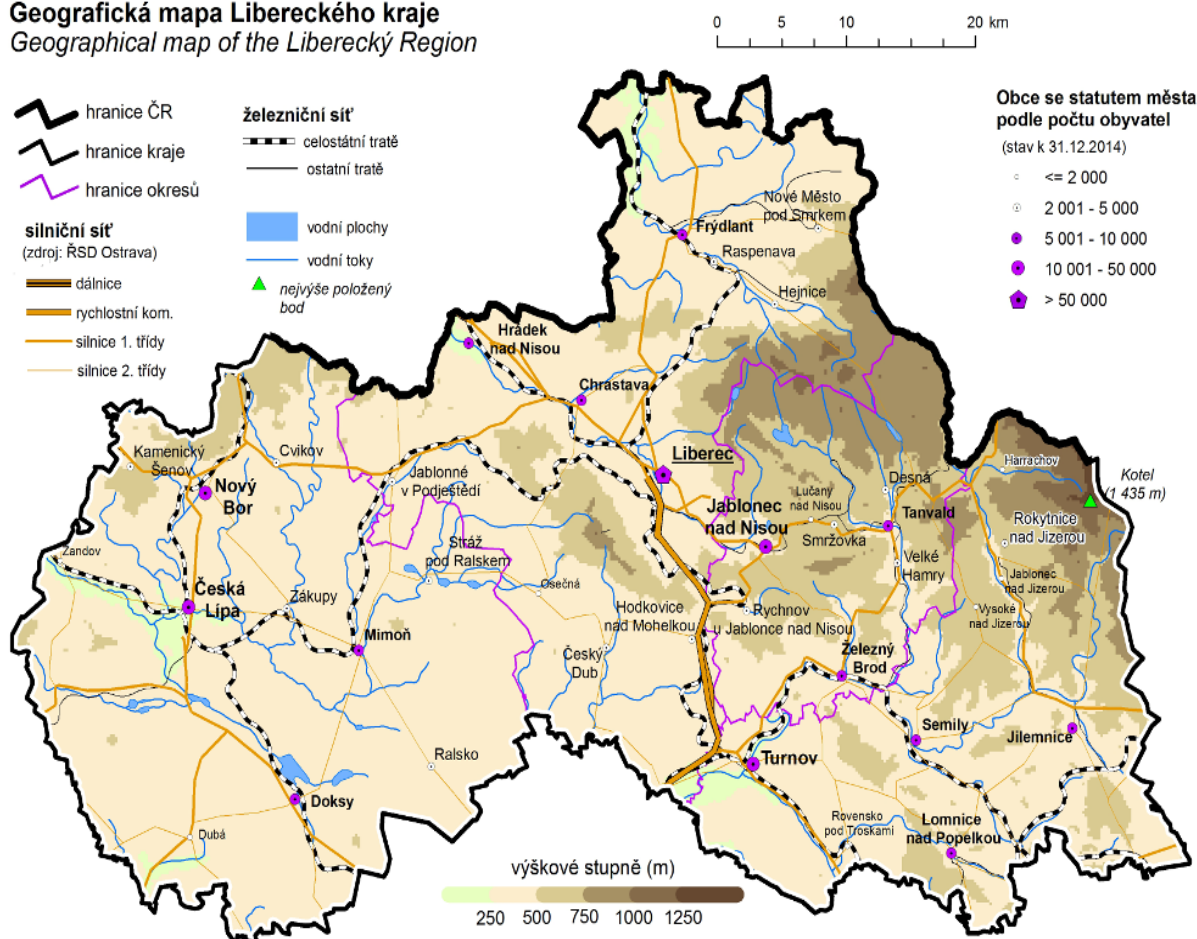
#### **7.1.1 Charakteristika Libereckého kraje**

Liberecký kraj (LK) se nachází na severu území ČR. Severní část kraje sousedí se Spolkovou republikou Německo a Polskem. V rámci ČR je Liberecký kraj obklopen z východní části Královéhradeckým krajem, na jihu je to Středočeský kraj a na západě kraj Ústecký. Svou rozlohou 3 163 km<sup>2</sup> je nejmenším krajem v ČR mimo hl. m. Prahu. Jeho území je rozděleno do čtyř okresů. Je to Česká Lípa, Jablonec nad Nisou, Liberec a Semily. Na území LK je 10 správních obvodů obcí s rozšířenou působností (Česká Lípa, Frýdlant, Jablonec nad Nisou, Jilemnice, Liberec, Nový Bor, Semily, Tanvald, Turnov, Železný Brod) a v rámci nich 21 územních obvodů obcí s pověřeným obecním úřadem. Celkově se LK skládá z 215 obcí a z toho 39 se statutem města. Na územní LK žilo

439 639 obyvatel ke konci roku 2015. Hustota zalidnění činí 139 obyvatel na km<sup>2</sup> a je nad republikovým průměrem, který je 134 obyvatel na km<sup>2</sup>.

Celé územní kraje je převážně hornaté. Zahrnuje sever České kotliny, Jizerské hory, západní Krkonoše a východní část Lužických hor. Nejvyšším vrcholem kraje je 1 435 m n. m. vrchol Kotel blízko Harrachova a oproti tomu nejnižším bodem v kraji je 208 m n. m. místo, kde řeka Smědá odtéká z ČR. Celkový charakter a rozloha kraje jsou zachyceny v obrázku č. 3, z kterého lze vyčíst výškové stupně i velikost měst podle počtu obyvatel. Plocha LK je tvořena 44,2 % zemědělské půdy oproti tomu podíl orné půdy je pouhých 20,5 % což je velice málo vzhledem k celostátnímu průměru. Dále je LK považován za nejlesnatější kraj ČR (Český statistický úřad, 2015).

**Geografická mapa Libereckého kraje**  
Geographical map of the Liberecký Region



Obrázek 3: Geografická mapa Libereckého kraje  
Zdroj: Český statistický úřad, 2015.

### 7.1.2 Charakteristika Královéhradeckého kraje

Královéhradecký kraj (KHK) se nachází v severovýchodní části Čech. Více než jedna třetina hranice kraje je společnou státní hranicí s Polskem. V jižní části sousedí KHK s Pardubickým krajem, v západní se Středočeským krajem a v severozápadní části se nachází Liberecký kraj. Rozloha KHK je 4 759 km<sup>2</sup> a jeho území je tvořeno pěti okresy – Hradec Králové, Jičín, Náchod, Rychnov nad Kněžnou, Trutnov. V rámci KHK je 15 správních obvodů obcí s rozšířenou působností (Broumov, Dobruška, Dvůr Králové nad Labem, Hořice, Hradec Králové, Jaroměř, Jičín, Kostelec nad Orlicí, Náchod, Nová Paka, Nové Město nad Metují, Nový Bydžov, Rychnov nad Kněžnou, Trutnov, Vrchlabí) a 35 správních obvodů obcí s pověřeným úřadem. Území KHK je tvořeno 448 obcemi a z toho je 48 se statutem města. K 31. 12. 2015 měl kraj 551 421 obyvatel. Hustota zalidnění v tomto kraji je 116 obyvatel na km<sup>2</sup> a to znamená, že je pod celorepublikovým průměrem.

Na území KHK se rozprostírají Krkonoše, Orlické hory i úrodná Polabská nížina. Nejvýše položený bod kraje je 1 602 m n. m. hora Sněžka, která leží v Krkonoších a je to zároveň nejvyšší hora ČR. Nejnižší položený bod je hladina Cidliny ve výšce 202 m n. m. Profil krajiny a hranice kraje jsou vyobrazeny na geografické mapě KHK na obrázku č. 4, str. 62. Více než jedna pětina rozlohy kraje je tvořena chráněným územím. Celková rozloha kraje je z 58 % tvořena zemědělskou půdou, kdy podíl orné půdy je zhruba 40 %, a lesy zabírají 31 % území.



Obrázek 4: Geografická mapa Královéhradeckého kraje  
Zdroj: Český statistický úřad, 2015.

## 7.2 Lokalizační faktory Libereckého a Královéhradeckého kraje

V rámci zhodnocení lokalizačních faktorů Libereckého a Královéhradeckého kraje pro posouzení podnikatelského prostředí a jejich následnou komparaci jsou využita dostupná, věrohodná, statistická data. V následujícím textu jsou popsány a zhodnoceny hlavní faktory, které ovlivňují KPP. Tyto faktory jsou identické dle Viturkovy studie viz kapitola 6, která hodnotí 16 faktorů rozdělených do 6 skupin.

### **7.2.1 Obchodní faktory**

Do skupiny obchodních faktorů, které jsou hodnoceny, patří faktor blízkosti trhů, koncentrace významných firem, přítomnost zahraničních firem a podpůrné služby poskytované podnikatelům. Víturka v rámci studie považuje obchodní faktory za ty nejdůležitější pro tvorbu kvalitního podnikatelského prostředí.

#### **Faktor blízkosti trhů**

Zhodnocení faktoru je provedeno pomocí ekonomické aktivity krajů. Tabulka č. 4 zobrazuje ekonomickou aktivitu Libereckého kraje a tabulka č. 5 Královéhradeckého kraje. Hlavním ukazatelem je HDP a HDP na obyvatele v rámci daného kraje uspořádány v časové řadě a to od roku 2004 do roku 2014. Tyto údaje jsou dále zpracovány a porovnány v grafickém znázornění pro lepší komparaci. Použitá data jsou volně dostupná na internetových stránkách Českého statistického úřadu.

Tabulka 4: HDP Libereckého kraje za období 2004 - 2014

Liberecký kraj											
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
<b>HDP v mil. Kč</b>	102 396	113 823	120 553	125 101	127 616	123 138	126 195	128 644	130 995	131 822	138 318
<b>HDP na 1 obyvatele v Kč</b>	239 582	265 775	280 484	289 513	292 838	280 984	287 144	293 619	298 671	300 639	315 209
<b>Vývoj HDP ve stálých cenách (předchozí rok = 100)</b>	104,5	112,6	106,5	101,2	103,5	93,5	104,7	103,2	99,6	98,7	101,6
<b>Podíl HDP kraje na ČR v %</b>	3,3	3,5	3,4	3,3	3,2	3,1	3,2	3,2	3,3	3,3	3,2

Zdroj: Český statistický úřad, 2016. Vlastní zpracování.

Tabulka 5: HDP Královéhradeckého kraje za období 2004 - 2014

Královéhradecký kraj											
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
<b>Hrubý domácí produkt (HDP) v mil. Kč</b>	143 889	150 598	158 007	173 565	180 543	179 315	181 499	182 129	183 998	184 197	196 438
<b>HDP na 1 obyvatele v Kč</b>	263 054	274 890	287 745	315 273	326 177	323 375	327 441	328 723	332 553	333 658	356 040
<b>Vývoj HDP ve stálých cenách (předchozí rok = 100)</b>	106,1	105,8	104,0	106,2	103,7	96,3	103,6	101,0	98,5	98,1	103,8
<b>Podíl HDP kraje na ČR v %</b>	4,8	4,8	4,6	4,5	4,4	4,5	4,6	4,6	4,5	4,6	4,6

Zdroj: Český statistický úřad, 2016. Vlastní zpracování.



Tabulka 6: Ekonomické subjekty v Libereckém kraji podle počtu zaměstnanců

Liberecký kraj												
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
<b>Subjekty celkem</b>	108 207	109 557	111 299	112 830	114 491	114 990	117 230	118 766	119 908	114 472	115 262	116 006
<b>Z toho zahraniční subjekty</b>	2 529	2 876	3 242	3 577	4 110	4 604	5 135	4 741	4 803	1 536	1 316	-
<b>Podíl zahraničních subjektů v %</b>	2,3	2,6	2,9	3,2	3,6	4,0	4,4	4,0	4,0	1,3	1,1	-
<b>Neuvedeno</b>	31 251	66 680	68 033	72 847	69 372	69 292	71 276	72 935	75 133	70 753	70 948	71 720
<b>Bez zaměstnanců</b>	63 162	32 302	32 106	28 942	34 103	35 091	35 593	35 784	34 966	34 273	34 910	34 924
<b>1–49</b>	13 302	10 045	10 623	10 508	10 474	10 111	9 885	9 563	9 361	9 004	8 956	8 905
<b>50–249</b>	416	455	461	457	469	430	410	417	385	373	379	386
<b>250–499</b>	48	48	48	46	41	39	37	39	34	40	38	38
<b>500 a více</b>	28	27	28	30	32	27	29	28	28	28	31	33

Zdroj: Český statistický úřad, 2016. Vlastní zpracování.

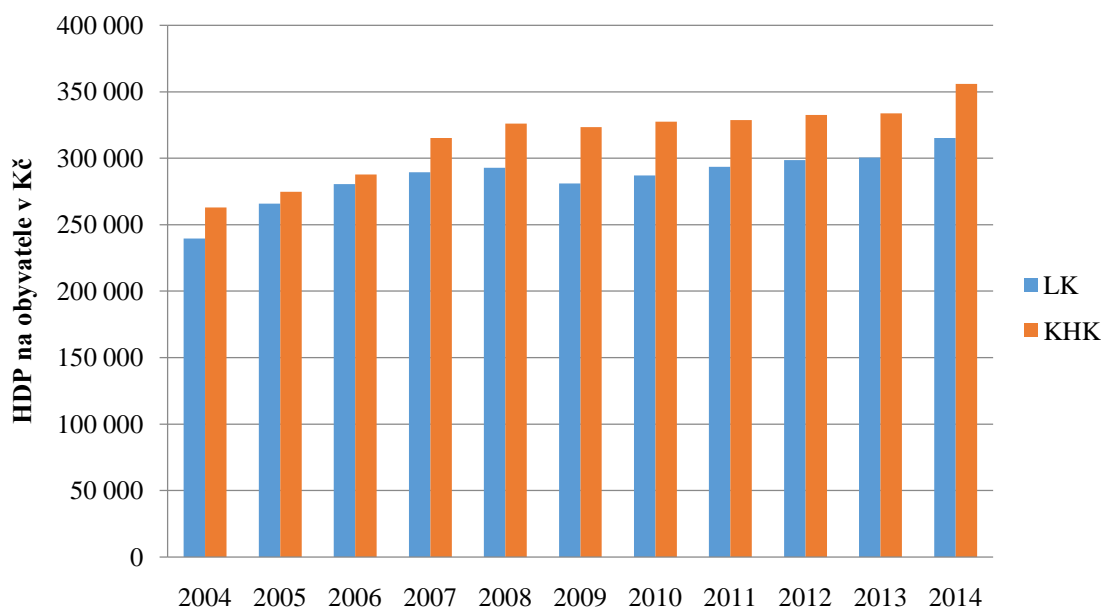
Tabulka 7: Ekonomické subjekty v Královéhradeckém kraji podle počtu zaměstnanců

Královéhradecký kraj												
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
<b>Subjekty celkem</b>	122 313	123 986	125 433	127 573	130 544	129 399	132 423	134 689	135 372	133 970	135 019	136 566
<b>Z toho zahraniční subjekty</b>	2 111	2 356	2 569	2 871	3 090	3 493	4 012	3 965	3 885	1 832	1 490	-
<b>Podíl zahraničních subjektů v %</b>	1,7	1,9	2,0	2,2	2,3	2,7	3,0	2,9	2,8	1,4	1,1	-
<b>Neuvedeno</b>	96 945	110 269	111 137	74 765	70 460	69 049	71 146	72 926	75 682	75 175	75 125	76 787
<b>Bez zaměstnanců</b>				38 422	45 769	46 495	47 803	48 642	46 800	46 160	47 362	47 373
<b>1–49</b>	24 691	13 025	13 594	13 685	13 609	13 201	12 797	12 464	12 300	12 055	11 952	11 819
<b>50–249</b>	583	597	613	619	623	573	599	574	515	508	508	513
<b>250–499</b>				41	46	46	40	46	42	41	41	39
<b>500 a více</b>	94	95	89	41	37	35	38	37	33	31	31	35

Zdroj: Český statistický úřad, 2016. Vlastní zpracování.

Z tabulky č. 4 a tabulky č. 5 je viditelné, že v časovém horizontu 2004–2014 ekonomická aktivita obou krajů v podobě ukazatele HDP vzrostla. U LK tento nárůst HDP je o 35 % a u KHK je to 36,5 %. Z tohoto lze odvodit, že nárůst HDP u obou krajů po vymezené období je srovnatelný. Uvedená data zachycují i globální krizi, která se v roce 2009 projevila poklesem celé ekonomiky. Krize měla větší vliv na LK, kde se snížila ekonomická výkonnost přibližně o 4,5 mld. Kč. Pokles zahraniční poptávky ovlivnil především průmysl, který je významný pro LK. KHK postihla také recese a ekonomický propad byl o 1,3 mld. Kč. Již v roce 2010 se objevily náznaky oživení ekonomiky z důvodu příznivého vývoje zahraniční poptávky. Avšak od roku 2011 se růst celé ekonomiky začal opět zpomalovat. Až v roce 2014 je obnoven růst ekonomické výkonnosti díky zvýšené domácí poptávce. Na celkovém podílu HDP ČR se LK podílí v roce 2014 3,2 % a KHK 4,6 %. Tento údaj se v průběhu zkoumaného období příliš nezměnil. Z hlediska vývoje HDP je dynamičtější HDP KHK, které vykazuje v roce 2014 vyšší růst.

Důležitý údaj pro hodnocení KPP, tedy HDP na obyvatele je znázorněn v obrázku č. 5 pro oba zkoumané kraje. Od roku 2004 do roku 2014 se hodnota HDP na jednoho obyvatele zvýšila v LK o 75 627 Kč a v KHK vzrostla o 92 986 Kč.



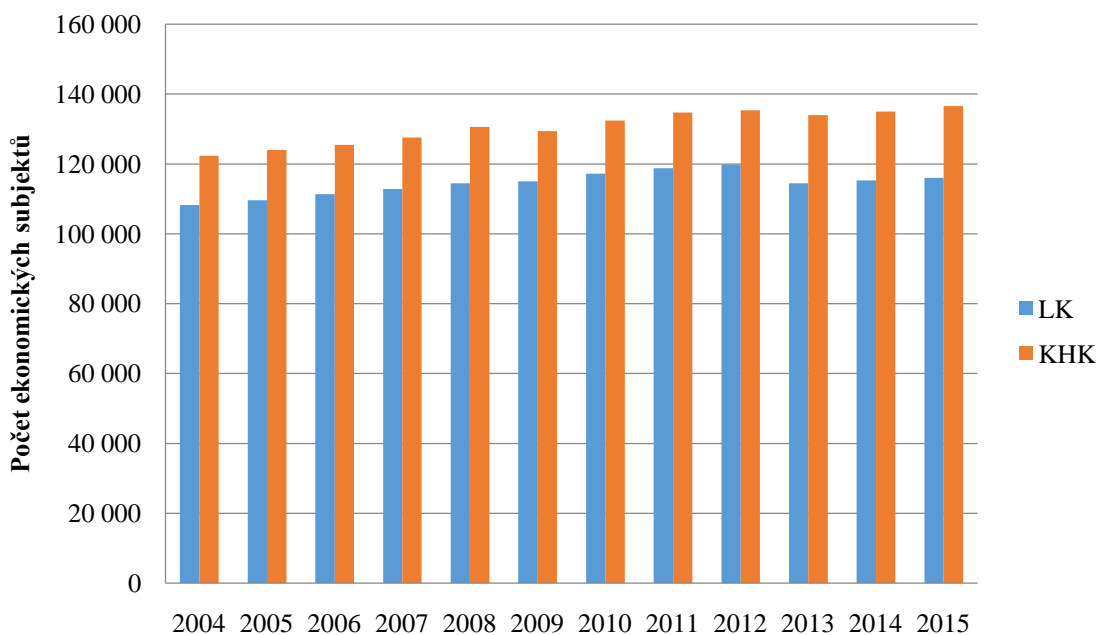
Obrázek 5: Porovnání HDP na 1 obyvatele v LK a KHK za období 2004-2014

Zdroj: Český statistický úřad, 2016. Vlastní zpracování.

## Faktor koncentrace významných firem

Hodnotícím kritériem pro stanovení významné firmy je stanovena hranice 500 zaměstnanců. V tabulce č. 6 a tabulce č. 7 na str. 65, jsou uvedeny ekonomické subjekty, které jsou zapsány na územní LK a KHK. Ukazatel významných firem je důležitý pro schopnost výrazného ovlivnění konkurenceschopnosti na daném území. Z důvodu spuštění základních registrů veřejné správy, a tím zpřesnění dat dle Registru osob, nelze plně srovnávat uvedená data od roku 2013 s daty předchozími. Účel této práce tato skutečnost výrazně neovlivní, protože je zde důležitá komparace mezi kraji za uvedený rok.

Ve výše uvedených tabulkách č. 6 a č. 7 jsou vypsány celkové počty ekonomických subjektů za časové období 2004–2015. Obrázek č. 6 zachycuje vývoj porovnání celkové sumy ekonomických subjektů v LK a KHK. Na území KHK je zapsáno více ekonomických subjektů. V roce 2015 rozdíl mezi kraji je 20 560 ekonomických subjektů.



Obrázek 6: Celkový počet ekonomických subjektů LK a KHK za období 2004-2015

Zdroj: Český statistický úřad, 2016. Vlastní zpracování.

Pro vygenerování počtu významných firem pro kraj jsou podniky rozděleny dle počtu zaměstnanců. Nejpočetnější skupina subjektů počet zaměstnanců vůbec neuvádí anebo se jedná o podniky bez zaměstnanců. Do této skupiny spadají fyzické osoby a mikropodniky.

Do druhé nejpočetnější skupiny spadají podniky s 1–49 zaměstnanci a jedná se o malé a střední firmy. Podniky, které mají více než 500 zaměstnanců, uvádí klíčový faktor významných firem. V roce 2015 v LK bylo 33 významných firem. Tento počet je nejvyšší v rámci zkoumaného období. V KHK je 35 významných podniků, ale nejvyššího počtu 41 subjektů bylo dosaženo v roce 2007.

Mezi jedny z největších firem v LK patří:

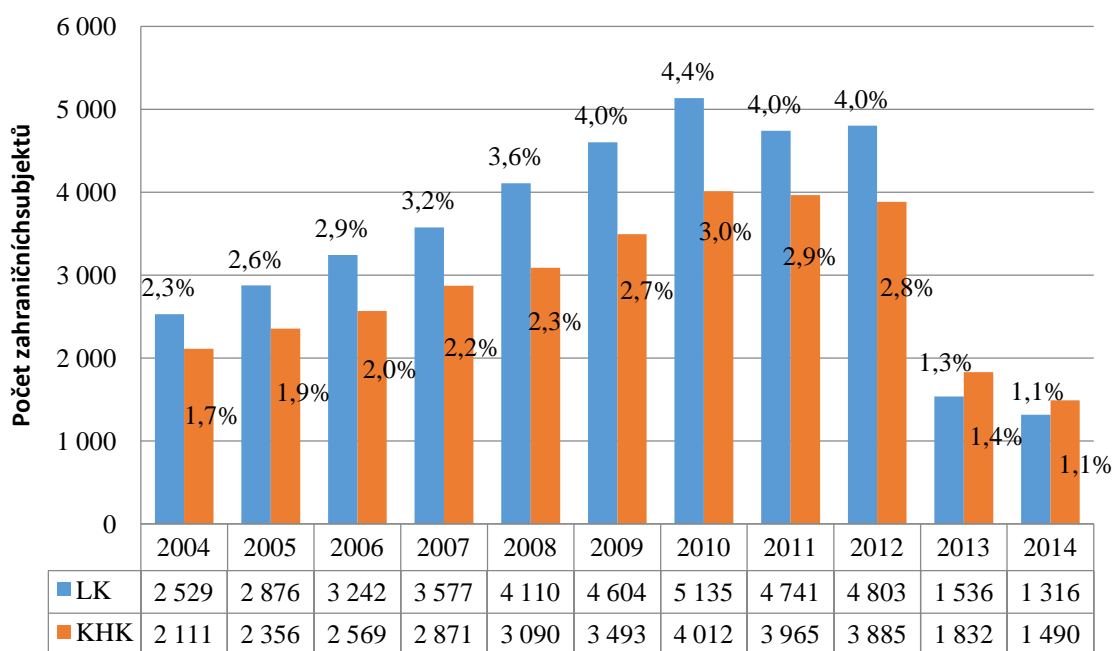
- Denso Manufacturing Czech, s. r. o – výroba průmyslových chladících a klimatizačních zařízení;
- TRUMPF CZ, s. r. o. - výroba konstrukčních kovových výrobků;
- Benteler ČR, s. r. o. - výroba ostatních dílů a příslušenství pro motorová vozidla;
- PRECIOSA ORNELA, a. s. - výroba a zpracování ostatního skla vč. technického;
- Technická univerzita v Liberci - terciární vzdělávání.

V rámci KHK to jsou podniky:

- Fakultní nemocnice Hradec Králové - ústavní zdravotní péče;
- Lesy České republiky, s. p. - těžba dřeva;
- JUTA, a. s. - výroba ostatních technických a průmyslových textilií;
- RONAL CR, s. r. o. – odlévání lehkých kovů;
- C.S.CARGO, a. s. - ostatní služby v dopravě - zprostředkování nákladu.

### **Faktor přítomnosti zahraničních firem**

Přítomnost zahraničních subjektů na daném území signalizuje příliv kapitálu a následně zvyšování exportní činnosti, tvorbu nových pracovních míst a zvýšení efektivity práce. Tabulky č. 6 a č. 7 na str. 65 uvádí počet zahraničních subjektů realizující svou činnost na území LK a KHK. Souhrnnému porovnání obou krajů je věnovaný obrázek č. 7, kde jsou jednotlivé údaje graficky znázorněny v časové řadě. Navíc pro větší představu o tomto údaji je u každého roku i kraje uvedeno procento, které vyjadřuje velikost zahraničních podniků na celkovém počtu ekonomických subjektů.



Obrázek 7: Počet zahraničních subjektů v LK a KHK za období 2004-2014

Zdroj: Český statistický úřad, 2016. Vlastní zpracování.

Poloha LK je výhodná pro spolupráci jak s Německými firmami, tak i s Polskými. Krajské město Liberec má lukrativní pozici pro lokalizaci zahraničních podniků. Z uvedeného obrázku č. 7 vyplývá, že v LK je více zahraničních subjektů nežli v KHK a jejich počet od roku 2004 roste. Nejvyšší koncentrace zahraničních firem byla v roce 2010, kdy bylo v LK 4,4 % a v KHK 3,0 % těchto firem. V následujícím roce byl zaznamenán pokles zahraničních subjektů v krajích, i přesto že celkový počet ekonomických subjektů roste. Hluboký propad v roce 2013 je opět důsledkem zpřesnění Registru osob a tyto údaje nemohou být plně srovnatelné s roky předchozími. Na území KHK je celkově více ekonomických subjektů, přesto procento zahraničních firem k celkovému počtu subjektů je stejné jako v LK. Pro přilákání zahraničních investorů se KHK snaží budovat průmyslové zóny, které by do kraje investice přivedly.

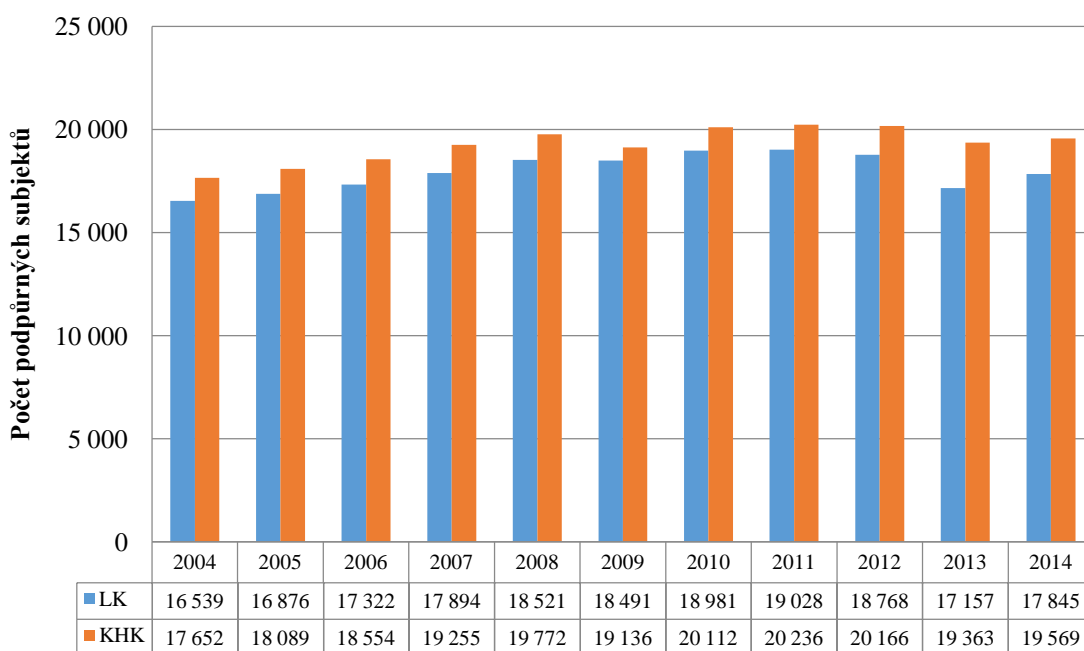
### Faktor podpůrných služeb

Faktor podpůrných služeb vyjadřuje důležitost existence specializovaných firem, které nabízejí podpůrné služby podnikatelským subjektům a tím pomáhají zvyšovat KPP. Využitá data jsou volně přístupná na internetových stránkách ČSÚ v rámci Statistické ročenky vybraných krajů za konkrétní rok. Od roku 2008 se v ČR využívá evropská

klasifikace ekonomických činností CZ-NACE. V rámci původní OKEČ (Odvětvová klasifikace ekonomických činností) spadaly podpůrné služby do sekce č. 74 „Činnosti v oblasti nemovitostí a pronájmu, podnikatelské činnosti“. CZ-NACE tuto skupinu služeb rozděluje do sekce L „Činnosti v oblasti nemovitostí“, M „Profesní, vědecké a technické činnosti“ a N „Administrativní a podpůrné činnosti“. Sekce M zahrnuje téměř dvě třetiny subjektů z původního členění.

Níže uvedený obrázek č. 8 zachycuje vývoj subjektů, které poskytují již zmíněné podpůrné služby podnikatelům. Od roku 2004 rostl jejich počet, až v roce 2009 přišel menší propad, který byl důsledkem světové krize. V následujících dvou letech počet subjektů rostl a v roce 2012 začal opět mírně klesat. Data od roku 2013 jsou zkrácená, ale poměr subjektů mezi LK a KHK lze určit. Na území KHK působí více subjektů, které napomáhají podnikům. Tím je zvyšována úroveň KPP. Je to například Svaz průmyslu a dopravy ČR, regionální zastoupení agentury CzechInvest a CzechTrade, Krajská hospodářská komora KHK, Technologické centrum Hradec Králové, Asociace malých a středních podniků nebo např. Krajská pobočka Úřadu práce ČR a další komerční organizace. Tyto subjekty působí i v LK.

Na území ČR v roce 2014 celkově působilo 537 114 ekonomických subjektů podporující podniky. Z tohoto vyplývá, že LK se podílí 3,3 % a KHK se podílí 3,6 % na celkovém počtu v rámci ČR.



Obrázek 8: Podpůrné subjekty v LK a KHK za období 2004-2014

Zdroj: Český statistický úřad, 2016. Vlastní zpracování.

### Shrnutí, možný vývoj a zlepšení obchodních faktorů:

Liberecký kraj je charakteristický svou průmyslovou tradicí. Textilní průmysl postupně ztratil na významu a po roce 2008, kdy byla celá ČR ovlivněna světovou krizí, klesla velikost podílu výroby bižuterie a sklářského průmyslu. Zpracovatelský průmysl je primárně zaměřen na automobilovou výrobu a výrobu pryžových a plastových výrobků. V případě opětovné krize, by mohly být malé a střední podniky ohroženy, protože převážná část jich je napojena na zpracovatelský průmysl. Zemědělství je v LK pouze odvětvovým doplňkem. Značné postavení má cestovní ruch v rámci kraje. V posledních letech se kraj zaměřil na podporu nanotechnologického průmyslu. Z tohoto důvodu se LK stal prvním hostitelem akce „Česko je nano“, která byla zaměřena na představení tohoto významného oboru široké veřejnosti. Velkým přínosem je zaměření jedné z fakult TUL na nanotechnologie, která podává velice příznivé výsledky. Ekonomická aktivita kraje měřená pomocí HDP má rostoucí tendenci od světové krize a v roce 2014 byla jeho velikost 138 318 mil Kč. Tato částka se podílí na celkové výši HDP ČR 3,2 %. Přesto že se ekonomická výkonnost LK řadí mezi méně výkonné, tak regionální HDP vzrostlo o 1,6 %. Od roku 2004 do roku 2014 vzrostlo HDP na obyvatele o 75 627 Kč. Královéhradecký kraj je specifický zemědělskou a průmyslovou výrobou se značným zaměřením na cestovní

ruch. Průmyslová výroba se uskutečňuje v i okolí větších měst a její rozsah je daleko menší nežli průmysl v LK. Jeho zaměření je částečně stejné a převážná část průmyslu je zaměřena na výrobu motorových vozidel, elektronických zařízení a textil. Zemědělství je umístěno především v okolí Polabí. Kraj se v posledních letech zaměřuje na zlepšení přístupu vědy a výzkumu a inovací. Pro podporu podnikatelů se snaží zkvalitnit vybavení a podnikatelskou infrastrukturu. Ekonomická výkonnost KHK měřená pomocí HDP byla 196 438 mil. Kč. Celkově se kraj podílí 4,6 % na celkové výkonnosti státu. KHK měl v roce 2014 větší růst regionálního HDP v porovnání s LK, a to o 3,8 %. V přepočtu HDP na obyvatele po dobu deseti let vzrostlo o 92 986 Kč. Vzhledem k tomuto vývoji lze předpokládat pokračující růst výkonnosti krajů.

Na území LK bylo v roce 2015 zapsáno 116 006 ekonomických subjektů a na území KHK 136 566. KHK měl o 20 560 podnikatelů více nežli LK. Převážná část těchto subjektů je tvořena fyzickými osobami, které podnikají podle živnostenského zákona. Pro identifikaci významné firmy byla stanovena hranice 500 zaměstnanců. Dle tohoto kritéria působí v LK 33 významných firem a v KHK 35. Tyto podniky jsou důležité v rámci tvorby konkurenčního prostředí kraje.

Dalším významným faktorem pro tvorbu KPP je přítomnost zahraničních subjektů. Oba kraje se snaží přilákat zahraniční investory, kteří by v kraji vytvořili nová pracovní místa, a celkově by se zlepšila ekonomická aktivita kraje. LK tak i KHK jsou příhraničními území, která využívají přeshraniční spolupráci v různých oblastech. Navíc LK sousedí s Německem, takže v tomto smyslu by jejich spolupráce mohla být výhledově více intenzivní a propojena ve více sférách. Největší podíl zahraničních osob byl v roce 2010, kdy se tento počet podílel na celkové sumě ekonomických subjektů v LK 4,4 % a v KHK 3,0%. Od tohoto roku jejich přítomnost v krajích klesala.

Na území ČR v roce 2014 celkově působilo 537 114 ekonomických subjektů, které pomáhají podnikatelům svými specializovanými službami. Z tohoto vyplývá, že LK se podílel 3,3 % a KHK se podílel 3,6 % na celkovém počtu v rámci ČR. V obou krajích je dostatečný počet těchto specializovaných firem. Avšak jejich význam u malých a středních firem někdy ubývá na významu. Outsourcing služeb je v dnešní době značně využíván



službou, které realizují převážně větší firmy. V budoucích letech není důležitý růst počtu podpůrných podniků, ale spíše zkvalitňování jejich služeb a rozšíření pole působnosti.

### **7.2.2 Pracovní faktory**

V rámci pracovních faktorů jsou zhodnoceny a komparovány mezi LK a KHK dostupnost pracovních sil, kvalita pracovních sil a jejich flexibilita.

#### **Faktor dostupnosti pracovních sil**

Dostupnost pracovních sil je zařazena mezi nejvýznamnější faktory pro hodnocení KPP. Pro vyhodnocení tohoto faktoru je použita základní proměnnou počet ekonomicky aktivního obyvatelstva. Ekonomicky aktivní obyvatelstvo je získáno součtem počtu zaměstnaných a nezaměstnaných osob. Vývoj těchto ukazatelů je zachycen pro LK v níže uvedené tabulce č. 8 a pro KHK v tabulce č. 9.

Tabulka 8: Ekonomická aktivita obyvatel LK v tis. za období 2004-2014

Liberecký kraj											
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
<b>Obyvatelstvo celkem</b>	427,5	427,9	429,5	432,1	435,6	438,5	439,6	438,2	438,8	438,6	438,8
<b>Z toho:</b>											
<b>Ekonomicky aktivní populace</b>	218,2	215,6	215,3	212,2	209,5	214,0	216,6	213,4	213,8	213,7	214,8
<b>Z toho: zaměstnaní</b>	204,3	201,7	198,8	199,3	199,7	197,3	201,5	198,0	193,8	196,0	200,8
<b>Nezaměstnaní</b>	14,0	14,0	16,5	12,8	9,7	16,8	15,1	15,4	20,0	17,7	14,0
<b>Ekonomicky neaktivní</b>	209,2	212,3	214,2	219,9	226,1	224,5	223,0	224,8	225,1	224,9	223,9
<b>Z toho: důchodci</b>	89,8	90,9	90,4	94,2	96,6	97,4	94,8	95,5	101,0	103,0	106,0
<b>Studenti</b>	31,8	32,7	35,7	38,7	36,7	35,6	36,7	35,1	30,0	31,2	28,3
<b>Děti do 14 let</b>	67,3	66,4	65,4	64,4	64,6	65,0	65,9	66,8	67,5	68,0	68,5
<b>Ostatní</b>	20,3	22,3	22,7	22,6	28,2	26,5	25,5	27,5	26,5	22,7	21,2

Zdroj: Český statistický úřad, 2016. Vlastní zpracování.

Tabulka 9: Ekonomická aktivita obyvatel KHK v tis. za období 2004-2014

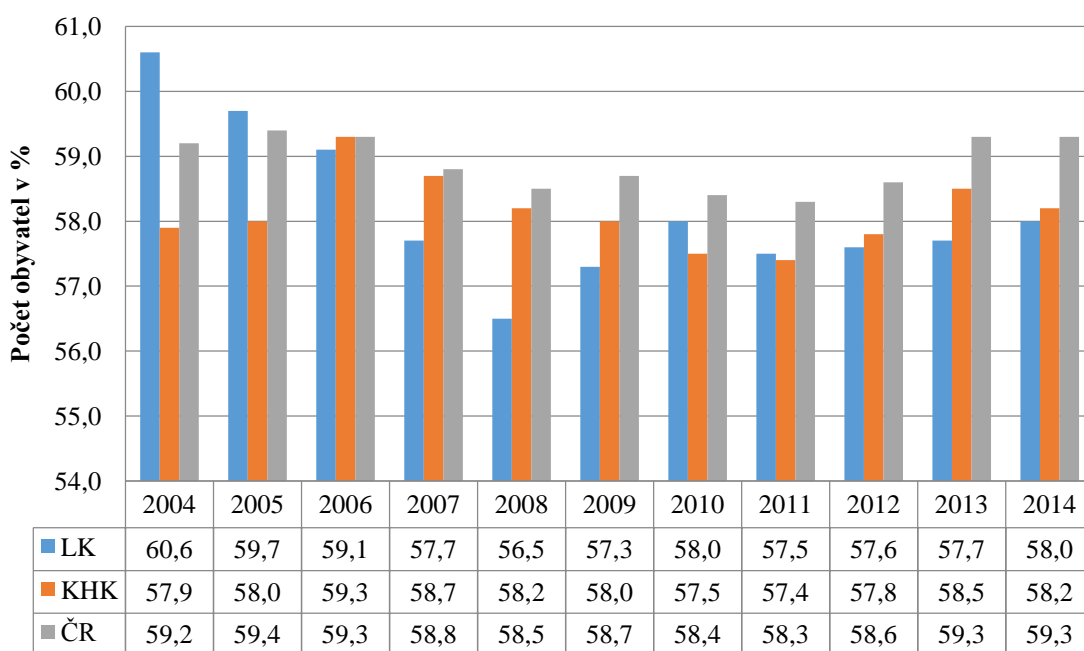
Královéhradecký kraj											
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
<b>Obyvatelstvo celkem</b>	547,3	547,3	548,6	550,9	553,8	555,4	554,4	554,6	553,4	552,3	551,7
<b>Z toho:</b>											
<b>Ekonomicky aktivní populace</b>	268,7	269,8	277,3	276,7	275,9	276,0	272,5	271,6	272,6	275,0	272,7
<b>Z toho: zaměstnaní</b>	251,0	257,0	262,4	265,2	265,1	254,7	253,8	252,3	253,2	252,4	255,9
<b>Nezaměstnaní</b>	17,7	12,9	14,9	11,5	10,9	21,3	18,7	19,3	19,3	22,5	16,8
<b>Ekonomicky neaktivní</b>	278,7	277,4	271,3	274,2	277,8	279,4	281,9	283,0	280,9	277,3	278,6
<b>Z toho: důchodci</b>	122,7	123,2	118,7	119,8	120,2	125,6	125,7	128,2	127,6	132,7	134,6
<b>Studenti</b>	47,4	49,6	49,7	51,3	53,5	49,9	48,5	45,5	46,3	40,4	40,7
<b>Děti do 14 let</b>	83,6	82,0	80,7	79,4	79,4	79,6	80,3	81,1	81,6	81,9	82,4
<b>Ostatní</b>	24,9	22,6	22,2	23,7	24,7	24,4	27,5	28,2	25,4	22,2	20,9

Zdroj: Český statistický úřad, 2016. Vlastní zpracování.

Tabulka 10: Počet uchazečů na volné pracovní místo v LK a KHK za období 2004-2014

<b>Liberecký kraj</b>											
	<b>2004</b>	<b>2005</b>	<b>2006</b>	<b>2007</b>	<b>2008</b>	<b>2009</b>	<b>2010</b>	<b>2011</b>	<b>2012</b>	<b>2013</b>	<b>2014</b>
<b>Uchazeči o zaměstnání</b>	20 299	18 923	17 258	14 566	16 605	26 273	25 653	23 286	24 185	25 909	23 496
<b>Volná pracovní místa</b>	2 547	2 425	3 648	4 612	2 279	1 201	1 417	1 780	1 831	2 549	3 596
<b>Počet uchazečů na 1 volné pracovní místo</b>	8,0	7,8	4,7	3,2	7,3	21,9	18,1	13,0	13,2	10,2	6,5
<b>Královéhradecký kraj</b>											
<b>Uchazeči o zaměstnání</b>	22 526	21 989	19 298	14 499	14 728	23 373	24 678	22 185	25 210	27 678	23 866
<b>Volná pracovní místa</b>	2 075	2 731	4 413	5 329	4 052	1 333	1 365	1 624	1 121	1 299	2 769
<b>Počet uchazečů na 1 volné pracovní místo</b>	10,9	8,0	4,4	2,7	3,6	17,5	18,0	13,6	22,5	21,3	8,6

Zdroj: Český statistický úřad, 2016. Vlastní zpracování.



Obrázek 9: Podíl ekonomicky aktivního obyvatelstva LK a KHK v % za období 2004–2014  
Zdroj: Český statistický úřad, 2016. Vlastní zpracování.

Průběh vývoje ekonomicky aktivního obyvatelstva, který je číselně zaznamenán v tabulkách č. 8 a č. 9 na str. 74, je na obrázku č. 9 graficky znázorněn i v porovnání s průměrnou hodnotou ČR daného roku pro kvalitnější zhodnocení. Míra ekonomické aktivity vyjádřená v procentech byla vypočítána dle metodiky Eurostatu, jako podíl celkové pracovní síly na počet osob starších 15 let a více na určitém území. V roce 2004 byl podíl ekonomicky aktivních obyvatel v LK nejvyšší a tvořil přes 60 % z celkového počtu obyvatel starších 15 let. Hodnota KHK je v roce 2004 podprůměrná a v porovnání s LK velmi nízká. Od roku 2005 tento ukazatel v LK klesal a v KHK postupně stoupal. Největší propad pro LK byl v roce 2008, kdy byl o 2 % pod úroveň průměru ČR. V rámci desetiletého vývoje lze spatřit určité výkyvy, jak růstu hodnot, tak i poklesu. Od roku 2007 je LK i KHK pod průměrnou úrovní ČR, jakožto i převážná většina ostatních krajů. V rámci porovnání krajů za rok 2014 má největší podíl ekonomicky aktivního obyvatelstva hl. m. Praha, Karlovarský a Středočeský kraj.

Tabulku č. 10 viz str. 75, zachycuje porovnání poměru registrovaných uchazečů o zaměstnání na počet volných pracovních míst za období 2004-2014. V roce 2014 na Úřadě práce v LK na jedno volné pracovní místo připadlo 6,5 uchazečů a na Úřadě práce v KHK 8,6 uchazečů. Z pohledu desetiletého vývoje u obou krajů od roku 2004 klesal

počet uchazečů o zaměstnání a rostl počet pracovních příležitostí. V roce 2009 je zachycen dopad světové krize, která se hluboce projevila v obou krajích. O tohoto roku v KHK se situace zlepšovala avšak v roce 2012 a 2013 přišel nárůst žadatelů o zaměstnání. I přes toto zhoršení se v roce 2014 v KHK snížil počet uchazečů téměř o 4 000 a zvýšila se nabídka o 1 500 volných míst. Od světové krize se v LK počet žadatelů o pracovní místa snižoval a volné pracovní příležitosti narůstaly. V posledních letech se značně navyšují volná pracovní místa pro obyvatele se zdravotním postižením a pro absolventy škol a mladistvé. V LK je více volných míst pro hendikepované lidi v porovnání s KHK. V KHK se nachází více pracovních míst pro absolventy škol nežli v LK.

### **Faktor kvality pracovních sil**

Faktor kvality pracovních sil je zařazen mezi nejvýznamnější faktory pro KPP. Zhodnocen je na základně vzdělanosti obyvatel daného kraje.

Tabulka č. 11 a č. 12 viz níže, zobrazuje vývoj vzdělanosti obyvatel LK a KHK za časové období 2004-2014. Oba kraje vykazují pozitivní vývoj v nárůstu vzdělanosti. Lidé se základním vzděláním a bez vzdělání postupně ubývají a přibývá nejvíce obyvatel se středním vzděláním s maturitou a vysokoškolsky vzdělaných lidí. Nejpočetnější skupinou však zůstávají středoškolsky vzdělaní lidé bez maturity. Při procentuálním vyjádření údajů za rok 2014 je na tom KHK o trochu lépe nežli LK. KHK v roce 2014 měl oproti LK méně obyvatel se základním vzděláním a bez vzdělání (i přes růst oproti roku 2013), a také více obyvatel se středním vzděláním s maturitou a lidí s vysokoškolským titulem. Podíl vysokoškolsky vzdělaných obyvatel k celkovému počtu obyvatel starších 15 let v roce 2014 je v KHK 14,4 % a v LK je to 13,9 %. Od roku 2004 se jejich počet téměř zdvojnásobil.

Tabulka 11: Dosažené vzdělání v Libereckém kraji v tis.

Liberecký kraj											
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
<b>Populace starší 15 let a více celkem</b>	360,1	361,5	364,3	367,7	371,0	373,5	373,7	371,4	371,3	370,6	370,2
<b>V tom podle vzdělání:</b>											
<b>Základní a bez vzdělání</b>	78,3	78,5	79,3	78,0	79,0	70,2	63,8	65,9	70,3	64,7	61,5
<b>Střední bez maturity</b>	147,9	151,2	151,4	149,9	149,8	156,4	150,0	150,4	145,7	142,4	139,6
<b>Střední s maturitou</b>	110,5	103,7	105,6	111,7	113,9	112,5	121,1	110,6	110,4	108,9	117,6
<b>Vysokoškolské</b>	23,0	28,0	28,0	28,1	28,3	33,4	38,3	44,5	44,8	54,6	51,5

Zdroj: Český statistický úřad, 2016. Vlastní zpracování.

Tabulka 12: Dosažené vzdělání v Královéhradeckém kraji v tis.

Královéhradecký kraj											
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
<b>Populace starší 15 let a více celkem</b>	463,0	465,2	467,9	471,5	474,4	475,8	474,1	473,5	471,8	470,3	468,9
<b>V tom podle vzdělání:</b>											
<b>Základní a bez vzdělání</b>	89,9	86,6	84,5	85,4	85,3	78,5	71,2	73,2	66,7	60,7	64,4
<b>Střední bez maturity</b>	190,4	190,8	182,3	181,8	178,5	184,9	182,1	177,0	178,6	183,6	175,4
<b>Střední s maturitou</b>	145,1	147,4	152,1	157,5	160,2	157,7	165,2	166,6	165,4	161,2	161,7
<b>Vysokoškolské</b>	38,3	40,2	49,0	46,8	50,5	54,5	55,6	56,6	61,1	64,8	67,5

Zdroj: Český statistický úřad, 2016. Vlastní zpracování.

## Faktor flexibility pracovních sil

Faktor flexibility pracovních sil vyjadřuje komplexní schopnost pracovníků přizpůsobovat se neustálým změnám v tržní ekonomice. Pro možné vyjádření tohoto faktoru je využit výpočet podnikavosti obyvatel (2). Vzorec, který byl aplikován pro výpočet podnikavosti obyvatel, je uveden níže. Výsledky jsou zaznamenány v tabulce č. 13.

$$\text{Podnikavost obyvatel} = \frac{\text{Celkový počet ekonomických subjektů}}{\text{Celkový počet obyvatel starších 15 let}} \times 1000 \quad (2)$$

Tabulka 13: Ekonomické subjekty na 1 000 obyvatel starších 15 let dle právních forem

	Rok 2014	
	Liberecký kraj	Královéhradecký kraj
Celkem ekonomických subjektů	115 262	135 019
Celkem obyvatel starších 15 let	370 150	468 688
Na 1 000 obyvatel starších 15 let celkem ekonomických subjektů	311,4	288,1
Fyzické osoby (FO)	93 868	108 886
Na 1 000 obyvatel starších 15 let FO	253,6	232,3
Právnícké osoby (PO)	21 394	26 133
Na 1 000 obyvatel starších 15 let PO	57,8	55,8

Zdroj: Český statistický úřad, 2016. Vlastní zpracování.

V roce 2014 v LK připadlo celkově na 1 000 obyvatel starších 15 let 311,4 ekonomických subjektů. Ekonomické subjekty se na této sumě podílely z 81,4 % FO a 18,6 % PO. V KHK na 1 000 obyvatel starších 15 let bylo 288,1 podnikatelů. Jak tomu bylo u LK, tak i v KHK je převážná většina ekonomických subjektů tvořena FO z 80,6 % a z 19,4 %.

Díky tomuto srovnání lze konstatovat, že v LK je podnikavost obyvatel na trochu vyšší úrovni nežli v KHK. Ale jedná se pouze o něco málo přes 2 %. V rámci celostátního srovnání by tento rozdíl neměl příliš velkou váhu. Celkový poměr FO a PO je v obou krajích srovnatelný.

### Shrnutí, možný vývoj a zlepšení pracovního faktoru:

Dostupnost pracovních sil je zařazena mezi nejvýznamnější faktory KPP. Faktor je vyjádřen počtem ekonomicky aktivního obyvatelstva obou krajů, který obsahuje

zaměstnané i nezaměstnané obyvatele. V roce 2004 měl LK 60 % ekonomicky aktivního obyvatelstva z celkového počtu obyvatel starších 15 let. Tato hodnota byla v rámci zkoumaného období 2004-2014 tou nejvyšší. KHK byl v roce 2004 pod průměrnou hodnotou ČR v počtu ekonomicky aktivního obyvatelstva. Od roku 2005 se v LK počet ekonomicky aktivních obyvatel snižovat a oproti tomu v KHK postupně narůstal. Oba kraje jsou od roku 2007 s počtem ekonomicky aktivního obyvatelstva pod průměrem ČR. Tento vývoj je i ve většině ostatních krajů a výhledově bude pokračovat ve stejném tempu. Příliš vysoká nezaměstnanost v kraji by na zahraničního investora mohla působit spíše negativně. Důležité postavení má zde aktivní politika zaměstnanosti, v rámci které uchazeči mohou dosáhnout vyšší kvalifikovanosti pro budoucí povolání. V krajích se projevuje celkové stárnutí obyvatel a tím i navyšování počtu ekonomicky neaktivních obyvatel, který zhoršuje podmínky KPP. Růst počtu ekonomicky neaktivních obyvatel je předpokládám i v budoucnosti. Při přepočtu registrovaných uchazečů na jedno volné pracovní místo v roce 2014 v LK připadlo 6,5 uchazečů a v KHK 8,6 uchazečů. Na oba kraje měla světová krize velký vliv, kdy byl zaznamenán velký nárůst nezaměstnanosti i pokles nabízených míst. Od roku 2009 se situace podstatně zlepšila. Navyšují se volná pracovní místa a i speciální místa pro hendikepované obyvatele a absolventy škol.

Kvalita pracovních sil je zařazena do skupiny nejvýznamnějších faktorů pro KPP. Vyhodnocena je podle dosaženého vzdělání obyvatel na daném území. V obou krajích jsou nejpočetnější skupinou lidé se středoškolským vzděláním bez maturity. Pozitivní vývoj zaznamenává skupina lidí se základním vzděláním a bez vzdělání, jejíž počet se neustále snižuje a tento vývoj je předpokládán i v příštích letech. Pozitivem je i růst středoškolsky vzdělaných lidí s maturitou a lidí vysokoškolsky vzdělaných. Nárůst těchto dvou skupin lidí je znatelnější v KHK. Podíl vysokoškolsky vzdělaných obyvatel k celkovému počtu obyvatel starších 15 let v roce 2014 je v KHK 14,4 % a v LK je to 13,9 %. Od roku 2004 se jejich počet téměř zdvojnásobil a růst vzdělanosti obyvatel je předpokládán v budoucích letech. Problém nastává u oborů, jako jsou odborní technici či řemeslníci. O tyto obory je malý zájem u současných mladých lidí a v budoucích letech bude značná poptávka po těchto zaměstnancích.

Flexibilita pracovních sil se řadí mezi méně významné faktory v rámci KPP. Hodnocení tohoto faktoru je obtížné a používá se více identifikátorů. Pro účel práce byl zvolen



ukazatel míry podnikavosti obyvatel. Po přepočtu ekonomických subjektů na 1 000 obyvatel starších 15 let měl LK vyšší počet podnikatelů nežli KHK. Dle právních forem měly oba kraje téměř shodné složení. Možnost ovlivnění tohoto faktoru lze rozdělit na dvě složky. Jedná se o vnitřní, kdy podnikavost obyvatel je závislá na povahových vlastnostech lidí. Pro motivaci obyvatel k podnikání by mohla přispět již výchova ve školách a celková změna v myšlení lidí, která se však mění po generacích. Druhou složkou je vnější motivace k zahájení podnikání. Ta je ovlivněna především podmínkami v podnikatelském prostředí. Jedná se o administrativní zatížení podnikatelů, složitost daňového systému, nedostatek kapitálu nebo kvalifikovaných zaměstnanců. Vnitřní složka se nedá příliš ovlivnit, ale ta vnější je neustále v procesu zlepšování. Na trhu působí subjekty, ať už státní či soukromé, které pomáhají svou činností podnikatelům.

### 7.2.3 Infrastrukturní faktory

Díky infrastrukturním faktorům je umožněna směna výrobků a služeb v rámci kraje, státu i zahraničního obchodu. Z tohoto důvodu jsou nedílnou součástí tvorby kvalitního podnikatelského prostředí. Infrastrukturní faktory se dělí na faktor kvality silnic a železnic, informační a komunikační technologie (ICT) a blízkost mezinárodních letišť.

#### Faktor kvality silnic a železnic

Kvalitní síť silniční a železniční infrastruktury je předpokladem konkurenceschopného regionu. Pro posouzení kvality silničních a železničních tratí v LK a KHK je použita délka silnic a železnic. Dostatečná dopravní infrastruktura je důležitá pro české exportéry i zahraniční investory.

Tabulka 14: Délka železnic a silnic v LK a KHK v km za rok 2014

	Délka železnic	Celková délka silnic	v tom:				
			dálnice	silnice I. třídy	rychlostní silnice	silnice II. třídy	silnice III. třídy
Česká republika	9 559	55 748	776	6 233	459	14 577	34 161
Liberecký kraj	549	2 422	-	346	22	487	1 589
Královéhradecký kraj	714	3 764	17	439	-	894	2 414

Zdroj: Český statistický úřad, 2016. Vlastní zpracování.

V tabulce č. 14 je zobrazena celková délka silničních a železničních tratí na území celé ČR a dále v LK a KHK. Jako jedna z mála krajů na území LK a KHK se nenachází železniční koridor a přímé dálniční propojení. V KHK je hlavním úkolem dostavba dálnice D11 (napojení na Prahu a ostatní dálniční síť ČR) a výstavba navazujících rychlostních komunikací R11 (propojení s Polskem) a R35 (propojení s LK a Moravou), díky kterým bude napojení na okolní kraje i evropskou dopravní síť. Výstavby obchvatů některých měst v KHK jsou také důležité, protože v současnosti jsou pozemní komunikace přetěžovány a jsou omezujícím faktorem pro vstup nových investorů. V LK je hlavní rychlostní silnicí I/35, která vede přes česko-polské hranice v Hrádku nad Nisou, Chrastavu a Liberec. Dále pokračuje do Turnova jako rychlostní silnice R35. V Turnově se napojuje na rychlostní komunikaci R10, která vede do Prahy a tím je umožněno napojení na jiné dálnice ČR.

Důležitým bodem je modernizace napojení KHK na vysokorychlostní trať v Pardubickém kraji, která spadá pod mezinárodní železniční koridor. Železniční trať z Liberce do Pardubic přes Hradec Králové prochází významnými úpravami. Na území LK a KHK je železniční síť převážně jednokolejná a není elektrifikovaná. Tratě jsou zastaralé a potřebují modernizaci. V minulých letech se do železniční dopravy v LK příliš neinvestovalo. Oproti tomu v roce 2015 se investice vyšplhaly na částku, která dohromady za posledních deset let nebyla vložena do úprav.

### **Faktor informačních a komunikačních technologií**

ICT jsou zařazeny mezi středně významné faktory pro KPP, ale bez jejich existence je podnikání v dnešní době nerealizovatelné. Téměř každý podnik využívá počítače a jiné technologie s využitím připojení k internetu. Za několik posledních let se využití ICT rapidně navýšilo. Tento vývoj je zachycen v tabulkách č. 15 a č. 16. Níže uvedené tabulky uvádějí nárůst podílu domácností vybavených počítačem a připojením k internetu. Od roku 2003-2009 jsou údaje pro vyšší reprezentativnost hodnot zveřejněny na ČSÚ za tříleté období. Za posledních deset let se v LK i KHK téměř počet domácností s počítačem více než zdvojnásobil a počet domácností s internetem více než ztrojnásobil. V porovnání s celorepublikovým průměrem je LK podprůměrný a KHK je v obou ukazatelích nadprůměrný za posledních deset let. Informační gramotnost mladistvých je již na vysoké úrovni a spíše starší generace mají občasné potíže s rychlým vývojem technologií.

Tabulka 15: Podíl domácností vlastníci osobní počítač v % za období 2004-2014

	Osobní počítač							
	2003-2005	2005-2007	2007-2009	2010	2011	2012	2013	2014
Česká republika	28,6	35,1	47,2	59,3	63,8	66,7	69,3	71,2
Liberecký kraj	25,6	31,8	40,1	49,4	54,4	60,4	63,5	68,8
Královéhradecký kraj	28,7	35,9	50,1	62,3	65,9	69,9	71,2	73,7

Zdroj: Český statistický úřad, 2016. Vlastní zpracování.

Tabulka 16: Podíl domácností připojených k internetu v % za období 2004-2014

	Připojení k internetu							
	2003-2005	2005-2007	2007-2009	2010	2011	2012	2013	2014
Česká republika	18,4	26,0	41,0	56,0	61,0	64,7	68,2	70,7
Liberecký kraj	15,5	23,8	36,0	47,6	53,0	59,8	63,0	69,1
Královéhradecký kraj	19,2	26,3	44,0	59,5	63,4	67,3	68,9	71,5

Zdroj: Český statistický úřad, 2016. Vlastní zpracování.

## Faktor blízkosti mezinárodních letišť

Na území LK se nacházejí dvě veřejná letiště v Hodkovicích nad Mohelkou a České Lípě. Neveřejné letiště se nachází v Liberci, kde je využito pro provoz integrovaných záchranných složek a pro soukromníky. Tabulka č. 17 uvádí počet kilometrů z centra a čas jízdy z krajského města do ostatních letišť v ČR nebo zahraničních letišť. Data jsou získána z internetového portálu [google.cz/maps](https://www.google.cz/maps) dle zadaných požadavků. Pro LK je nejdostupnější letiště v Praze vzdálené 122 km nebo v Pardubicích vzdálené 124 km. Letiště v Drážďanech v Německu získává postupně na významu a je také hojně využíváno. V KHK se nachází osm veřejných vnitrostátních letišť a jedno neveřejné mezinárodní letiště v Hradci Králové. Toto letiště má potenciál pro další rozvoj kraje. Na území kraje jsou 3 heliporty s leteckou záchrannou službou. Nejbližší letiště z centra Hradce Králové je letiště v sousedním městě Pardubice vzdálené pouhých 25 km. Přesto je také nejvíce využíván Letiště Václava Havla v Praze vzdálené 140 km.

Tabulka 17: Vzdálenost významných letišť v ČR i zahraničí

	Liberec		Hradec Králové	
	Vzdálenost (v km)	Čas jízdy (v minutách)	Vzdálenost (v km)	Čas jízdy (v minutách)
Praha	122	81	140	84
Pardubice	124	107	25	21
Karlovy Vary	229	154	245	155
Brno	312	169	173	131
Ostrava	334	235	223	147
Drážďany (DE)	144	89	268	153
Wroclaw (PL)	215	137	174	155
Vídeň (A)	441	257	303	219

Zdroj: [Google.cz/maps](https://www.google.cz/maps), 2016. Vlastní zpracování.

### Shrnutí, možný vývoj a zlepšení infrastrukturních faktorů:

Dostatečná a kvalitní síť silniční a železniční infrastruktury je základem pro podnikatelské prostředí. Nejen že umožňuje export českým firmám a zahraničním importérům příchod na český trh, ale především umožňuje každodenní dojížděku obyvatel do zaměstnání. KHK i LK jsou hustě pokryty dopravní sítí, která je však často ve špatném stavu. Hlavní prioritou v KHK je dostavba dálnice D11, která umožní napojení na Prahu. Mezi další cíle obou krajů spadá výstavba rychlostních komunikací R11, která umožní propojení s Polskem a R35, která umožní lepší cestu přes LK až na Moravu. Tímto by se R35 stala

nejdelší rychlostní silnicí v ČR, která spojuje Čechy s Moravou. V rámci železniční dopravy jsou důležité modernizace zastaralých tratí. V minulém roce se s opravami a přestavbami již začalo a i nadále se plánují. V posledních letech je železniční doprava na vzestupu díky komfortnějším službám a zrychlení přepravy. Ale přetrvávají stále spoje, kde je autobusová doprava prioritou číslo jedna. Jedná se například o spoj Liberec-Praha, kdy cesta vlakem je časově až trojnásobně delší. Tento problém by měl být v budoucích letech vyřešen díky tzv. pátému železničnímu koridoru, který by vedl z Liberce do Prahy.

Informační a komunikační technologie jsou důležitou součástí dnešního podnikání i soukromého života. Za posledních deset let se jejich počet ve společnosti téměř ztrojnásobil. Technologie se neustále vyvíjejí a doba hnaná inovacemi ve všech odvětvích jde rychle kupředu. Za sledované období 2004-2014 se v LK počet domácností vlastníci počítač více než zdvojnásobil a počet domácností s připojením k internetu ztrojnásobil. Přesto vybavenost ICT v LK je lehce podprůměrnou ve srovnání s celorepublikovým průměrem, ale i tak v dostačující míře. V rámci desetiletého vývoje byl KHK vždy nad průměrem ČR a jeho růst je velice příznivý. Oba kraje čerpají finanční prostředky na modernizaci a vylepšení ICT v krajích. Růst tohoto vývoje je očekávám i v budoucích letech za předpokladu využití čerpání investic.

Letiště na území LK a KHK mají spíše doplňkovou funkci. Z centra Liberce jsou nejbližší vzdálená letiště v Praze, Pardubicích nebo v Drážďanech. V současné době je v Liberci neveřejné letiště, kterému byl odebrán statut veřejného mezinárodního letiště z důvodu špatného stavu. I v Hradci Králové je neveřejné mezinárodní letiště. Za předpokladu opravy letiště v Liberci, získání statutu mezinárodního letiště a zprovoznění letiště v Hradci Králové by faktor blízkosti mezinárodních letišť měl větší váhu pro podnikatele a potenciální investory. Tím by bylo umožněno lepší spojení s ostatními státy v Evropě. V Hradci Králové by vliv nebyl tak velký, protože má k dispozici mezinárodní letiště v Pardubicích vzdálené 25 km. Prostory letiště v Hradci Králové jsou hojně využívány na velké veřejné akce a tak by bylo otázkou, zda by to byl přínos pro kraj anebo spíše ztráta.

## 7.2.4 Lokální faktory

Skupina lokálních faktorů se skládá z faktoru podnikatelské a znalostní báze a faktoru asistence veřejné správy.

### Faktor podnikatelské a znalostní báze

Faktor podnikatelské a znalostní báze se skládá z podnikatelské a znalostní infrastruktury a tímto patří mezi nejvýznamnější faktory KPP. Má velký význam pro budoucí ekonomický rozvoj kraje a příchod zahraničních investorů. Podnikatelská infrastruktura je zhodnocena pomocí průmyslových zón na území daného kraje. V tabulce č. 18 jsou uvedeny využití průmyslové zóny z LK a KHK.

Tabulka 18: Průmyslové zóny v LK a KHK

Liberecký kraj				
Název	Funkční náplň	Rozloha	Využitá plocha	Volná plocha
Hrádek nad Nisou – Za obchvatem (Oldřichovská)	servisní zóna – lehká průmyslová výroba	40 ha (max. využitelných 30 ha)	15 ha 50 %	15 ha 50%
Liberec – průmyslová zóna Jih - Doubí	výroba stavebních a obráběcích strojů, izolačních materiálů, autodoplňků, výrobků do kuchyně, spedice, datové a telekomunikační služby, logistika	125 ha	125 ha 100 %	0 %
Obchodně- průmyslový areál Vesecko	servisní zóna – lehká průmyslová výroba	41 ha	24,6 ha 60 %	16,4 ha 40 %
Obchodní a průmyslová zóna Liberec Sever - Růžodol	obchod, služby, obchodní domy, hypermarkety, sklady, integrované zařízení pro vědu a výzkum, areály pro průmyslovou výrobu, řemeslnou výrobu, skladovací plochy	67 ha	57 ha 85 %	10 ha 15 %
Ralsko - Kuřívody	lehká průmyslová výroba, smíšená s logistikou, komerčními funkcemi a technickými službami	75 ha	25,8 ha 34,4 %	49,2 ha 65,6 %
Královéhradecký kraj				
Červený Kostelec – Lhota - Stolín	plochy výroby a výrobních služeb nezatěžující stav životního prostředí	48 ha	29,4 ha 61 %	18,6 ha 39 %
Kopidlno – Průmyslová zóna	lehký průmysl, sklady	84 ha	10,5 ha 12,5 %	73,5 ha 87,5 %
Nový Bydžov - Zábědov	výroba a skladování, těžký i lehký průmysl a energetika	47 ha	10 ha 21 %	37 ha 79 %
Smiřice – Průmyslová zóna	průmyslová výroba šetrná k prostředí, sklady	54 ha	26 ha 48 %	28 ha 52 %
Rychnov nad Kněžnou - Lipovka	industriální zóna – drobná výroba, opravárenské služby, sklady	49,6 ha	14 ha 28 %	35,6 ha 72 %

Zdroj: Regionální informační servis, 2016. Vlastní zpracování.

Na území LK je vymezeno osm průmyslových zón, z toho tři zóny jsou dosud nevyužity. Průmyslové zóny se liší svou velikostí a celkové využití zón je vyšší nežli v jiných krajích ČR. Největší a také nejvíce využitá je zóna Liberec – průmyslová zóna Jih – Doubí, která má 125 ha. V KHK se nachází 12 zón, které nejsou příliš využity. Převládající skupinou jsou zóny menšího rozsahu 20 ha-50 ha. Největší průmyslová zóna Kopidlno má 84 ha a je využita pouze z 12,5 %. V obou krajích je dostatek volných ploch pro nové investory. Ale je zřejmé, že v budoucích letech bude nutná reorganizace a redukce těchto nevyužitých ploch a nalezení nového využití. Možností pro nové investory jsou např. i brownfieldy, kterých je v LK 82 a v KHK 35 (Národní databáze brownfieldů, 2016). Jedná se o nevyužité a zastaralé továrny nebo objekty, které zabírají podstatnou část území. Nový investor by je mohl zrekonstruovat a provozovat zde svou činnost.

Druhou složkou tohoto faktoru je znalostní báze. Znalostní báze je hodnocena podle kvantity škol a výzkumných center v daném kraji. Tabulka č. 19 uvádí počty škol v LK a KHK v roce 2014. Na území KHK žije více obyvatel nežli v LK, částečně i z tohoto důvodu je zapotřebí v KHK více škol. Oba kraje mají dostatečné zastoupení vzdělávacích institucí.

Tabulka 19: Počet vzdělávacích institucí v LK a KHK v roce 2014

	Liberecký kraj	Královéhradecký kraj
Základní školy	205	267
Střední školy bez maturity	40	66
Střední školy s maturitou	12	24
Gymnázia	14	21
Vyšší odborné školy	6	11
Vysoké školy	1	1

Zdroj: Český statistický úřad, 2016. Vlastní zpracování.

Na území LK se nachází **Technická univerzita v Liberci (TUL)**, která nabízí široký výběr studijních oborů v rámci šesti fakult a jednoho ústavu. V rámci TUL je vybudováno nové výzkumné centrum **Ústav pro nanomateriály, pokročilé technologie a inovace** a také **Centrum dalšího vzdělávání** (TUL, 2016). Díky výzkumným centrům je umožněna spolupráce studentů s vědeckými subjekty i komerčními podniky a tím komplexně podpořena vědecká a výzkumná činnost kraje. Dalším významným subjektem v kraji je **Výzkumný ústav textilních strojů, a. s. (VÚTS)**, který je zaměřen na výzkum a vývoj, zhotovení strojů a průmyslových zařízení v oblasti obráběcí, textilní, polygrafické, potravinářské, balicí a zdravotnické techniky. VÚTS nabízí komplexní služby v těchto

oblastech a např. v roce 2016 se zabývá vývojem a konstrukcí 3D textilních stavů (VÚTS Liberec, 2016). V KHK je vysoká škola zastoupena **Univerzitou Hradec Králové**, která nabízí studium na čtyřech fakultách a ústavu sociální péče. Univerzita spolupracuje s významnými ekonomickými subjekty v oblasti bankovníctví nebo IT sféře, což je přínosné pro studenty. Na vědecké a výzkumné činnosti se univerzita zaměřuje podle jednotlivých fakult. Na podnikatelské klima v KHK se univerzita podílí spoluprací s **Radou pro rozvoj a inovace** nebo zapojením do Hradeckého IT klastru (Univerzita Hradec Králové, 2016).

### **Faktor asistence veřejné správy**

Faktor asistence veřejné správy se částečně podílí na tvorbě KPP. Kvalitní veřejná správa může svou činností přilákat nové podnikatele a investory a tím vytvářet konkurenceschopné prostředí. Pro vyhodnocení asistence veřejné správy je využit rozpočtový rámec kraje. Z příjmů, které plynou do rozpočtu, má kraj možnost podpořit tvorbu podnikatelského prostředí. Níže uvedené tabulky č. 20 a č. 21 uvádějí příjmy a výdaje LK a KHK za časové období 2004-2014. Z tabulek je viditelný dopad ekonomické krize v roce 2009, kdy se výdaje navýšily a příjmy snížily. Navíc v následujícím roce LK zasáhly velké povodně a tak kraj měl značné výdaje. KHK je od roku 2010 v přebytku a LK od roku 2012. V roce 2014 měl KHK přebytek 712 mil. Kč a LK 593 mil. Kč. Daňové příjmy pro kraj se podílejí téměř 50 % z celkové částky a jsou jedním z nejdůležitějších příjmů kraje. Významným příjmem pro kraje jsou i dotace. Dotace jsou uvedeny v tabulkách níže jako souhrn za kraj, obce a dobrovolné svazky obcí. Umět získat potřebné finance na projekty, a jejich následná realizace, je důležitou schopností kraje, která se podílí na konkurenceschopném prostředí.



Tabulka 20: Rozpočet Libereckého kraje v mil. Kč za období 2004-2014

	Liberecký kraj										
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
<b>Příjmy celkem (mil. Kč)</b>	13 955	13 157	14 778	14 928	15 836	15 367	17 669	16 575	15 056	15 598	16 197
<b>v tom: daňové</b>	4 360	5 992	6 251	6 611	7 313	6 477	6 657	6 575	6 763	7 523	7 953
<b>dotace</b>	8 136	5 512	6 058	6 423	6 332	7 193	9 105	7 661	6 560	6 371	6 242
<b>Výdaje celkem (mil. Kč)</b>	13 986	13 184	14 573	14 489	16 062	16 216	18 264	16 706	15 046	15 190	15 603
<b>Rozdíl mezi příjmy a výdaji (mil. Kč)</b>	-31	-27	204	438	-226	-849	-594	-131	10	408	593

Zdroj: Český statistický úřad, 2016. Vlastní zpracování.

Tabulka 21: Rozpočet Královéhradeckého kraje v mil. Kč za období 2004-2014

	Královéhradecký kraj										
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
<b>Příjmy celkem (mil. Kč)</b>	16 958	16 560	17 954	18 888	19 624	20 416	21 723	20 220	18 760	19 670	20 926
<b>v tom: daňové</b>	5 255	7 556	7 755	8 402	9 238	8 238	8 608	8 514	8 774	9 805	10 264
<b>dotace</b>	9 695	6 726	7 689	7 700	7 796	9 485	10 509	9 191	7 624	7 591	8 307
<b>Výdaje celkem (mil. Kč)</b>	16 821	16 300	17 970	19 027	19 605	21 911	21 460	19 995	18 555	19 038	20 214
<b>Rozdíl mezi příjmy a výdaji (mil. Kč)</b>	137	259	-16	-139	19	-1 496	263	225	205	632	712

Zdroj: Český statistický úřad, 2016. Vlastní zpracování.

## **Shrnutí, možný vývoj a zlepšení lokálních faktorů:**

Podnikatelská a znalostní báze jsou jedny z nejvýznamnějších faktorů, protože vytváří podmínky pro vhodné umístění firmy a získání kvalifikovaných zaměstnanců. Podnikatelská infrastruktura je vyjádřena průmyslovými zónami v krajích. LK má vyšší využití těchto ploch oproti zbylým krajům v ČR. Na jeho území je nachází 8 zón, přičemž ta největší Liberec – průmyslová zóna Jih – Doubí, která má rozlohu 125 ha, je plně obsazena. Na území KHK je 12 průmyslových zón, které jsou menšího rozsahu. Největší je průmyslová zóna v Kopidlně, která má 84 ha a je využita pouze z 12,5 %. V oblasti průmyslových zón nabídka podstatně převyšuje poptávku. V LK i KHK lze nalézt plně nevyužité zóny. Zabrání dlouhodobě volné plochy není z ekonomického hlediska přijatelné pro rozvoj kraje. Tato skutečnost se netýká pouze LK a KHK, ale je to celorepublikový problém. Ve výhledu budoucích let lze očekávat redukci průmyslových zón. Další možností pro investory jsou brownsfieldy. V LK je 82 brownsfieldů a tedy podstatně větší počet nežli v KHK, kde jich je 35. Rekonstrukce těchto staveb lze částečně financovat z národních programů nebo programů EU.

Znalostní báze je v obou krajích dostatečně zastoupena počtem a oborovým zaměřením škol. Z pohledu vysokých škol je v LK Technická univerzita v Liberci, která nabízí širokou řadu oborů a podporuje vědu a výzkum a inovace. Součástí TUL je Centrum dalšího vzdělávání a Výzkumné a vývojové centrum pro nanomateriály a pokročilé technologie. K důležitým vědecko-technickým institucím patří VÚTS, a. s. V KHK působí Univerzita Hradec Králové, která má také hojný počet studijních oborů. Díky spolupráci s významnými subjekty poskytuje studentům možnost rozšíření jejich znalostí a dovedností, například v IT sféře, bankovníctví nebo inovacích. Pro podnikatele či nové investory jsou v krajích zastoupeny instituce, které jim pomáhají a svou činností přispívají k tvorbě kvalitnějšího podnikatelského klimatu. Tyto instituce byly již představeny v kapitole č. 2.2.

V rámci rozpočtových příjmů kraje jsou téměř z 50 % příjmy daňové. Druhou nejvyšší částkou jsou příjmy z dotací, které se podílejí zhruba 39 % na celkové výši příjmů. Oba kraje v roce 2014 vykazovali přebytkový stav, kdy KHK byl v přebytku 712 mil. Kč a LK byl 593 mil. Kč také v přebytku. Pro rok 2016 byl schválen v LK rozpočet na

2 miliardy 610 mil. Kč, kdy se příjmy rovnají výdajům. V tomto roce jsou plánované investice do komunikací, škol a krajské nemocnice za více než jednu miliardu korun (Liberecký kraj, 2015). Pro rok 2016 byl schválen v KHK schodkový rozpočet ve výši 18,1 mil. Kč. Celkové příjmy jsou 3 645,6 mil. Kč a výdaje 3 663,7 mil. Kč. Do rozpočtu je zapojen úvěr ve výši 280,6 mil. Kč na projekt dostavby a modernizace nemocnice v Náchodě. Kraj však očekává, že ke konci roku bude hospodařit opět s přebytkem (Královéhradecký kraj, 2015). Z výše uvedených informací je zřejmé, že se kraj aktivně zapojuje do rozvoje území a tím přispívá k tvorbě KPP.

### **7.2.5 Cenové faktory**

Skupina cenových faktorů je tvořena z ceny práce a ceny z pronájmu kanceláří nebo ceny stavebních pozemků.

#### **Faktor ceny práce**

Faktor ceny práce je vyhodnocen porovnáním průměrné hrubé měsíční mzdy v LK a KHK. Tabulka č. 22, která je uvedena níže, podává přehled o vývoji hrubé měsíční mzdy LK a KHK vůči průměru ČR za období 2005-2014. Data jsou čerpána z ČSÚ, který je zveřejňuje od roku 2005. V roce 2014 byla průměrná měsíční mzda v LK 23 193 Kč, což je 90 % z průměrné hrubé mzdy v ČR, která byla 25 702 Kč. V KHK v tomtéž roce byla průměrná měsíční mzda 22 479 Kč a tedy 87 % celorepublikového průměru. Nejvyšší průměrné mzdy oba kraje dosahují v průmyslovém odvětví a dále v zdravotnické a sociální péči. Při konkrétnější dělbě činností podle CZ-NACE v roce 2013 v LK nejvyšší průměrné mzdy dosahovalo odvětví peněžnictví a pojišťovnictví v částce 32 826 Kč. Na území KHK to bylo odvětví výroby a rozvodu elektřiny, plynu, tepla a klimatizovaného vzduchu ve výši 38 107 Kč. Na druhou stranu nejnižší průměrné mzdy bylo dosaženo v pohostinství, ubytování a stravování v LK 11 094 Kč a v KHK 11 518 Kč. Údaje pro rok 2014 nebyly doposud zveřejněny, protože jsou doplňovány postupně.

Tabulka 22: Průměrná hrubá měsíční mzda v LK a KHK dle odvětví

	Liberecký kraj									
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
<b>Průměrná hrubá měsíční mzda celkem (Kč)</b>	<b>16 182</b>	<b>17 118</b>	<b>18 398</b>	<b>19 807</b>	<b>20 426</b>	<b>20 739</b>	<b>21 581</b>	<b>22 153</b>	<b>22 424</b>	<b>23 193</b>
z toho v odvětví:										
<b>Zemědělství, lesnictví a rybářství</b>	13 211	14 523	15 551	16 516	16 332	16 407	17 286	18 830	18 917	19 478
<b>Průmysl</b>	16 962	18 064	19 484	21 234	22 036	23 021	23 762	24 671	24 934	25 628
<b>Stavebnictví</b>	15 469	16 575	18 170	19 238	19 324	19 820	20 651	20 284	20 430	21 748
<b>Velkoobchod a maloobchod; opravy a údržba motorových vozidel</b>	14 266	14 586	15 772	17 192	17 566	16 682	17 670	18 492	18 569	18 941
<b>Vzdělávání</b>	16 177	17 304	18 442	19 078	20 537	20 050	20 667	21 020	21 461	21 987
<b>Zdravotní a sociální péče</b>	15 943	17 264	17 804	19 439	20 880	21 332	22 678	22 756	21 139	23 124
	Královéhradecký kraj									
<b>Průměrná hrubá měsíční mzda celkem (Kč)</b>	<b>16 217</b>	<b>17 179</b>	<b>18 280</b>	<b>19 929</b>	<b>20 527</b>	<b>20 779</b>	<b>21 167</b>	<b>21 968</b>	<b>21 830</b>	<b>22 479</b>
z toho v odvětví:										
<b>Zemědělství, lesnictví a rybářství</b>	14 277	15 003	16 192	18 196	17 878	18 650	19 459	20 708	21 452	22 133
<b>Průmysl</b>	16 260	17 415	18 766	20 624	20 853	22 162	22 697	23 667	23 768	24 374
<b>Stavebnictví</b>	16 005	16 759	18 261	18 975	21 302	20 475	20 719	20 399	20 016	20 699
<b>Velkoobchod a maloobchod; opravy a údržba motorových vozidel</b>	14 033	14 943	15 900	17 746	17 530	17 467	17 977	18 857	17 963	19 055
<b>Vzdělávání</b>	16 320	17 411	18 314	19 225	20 573	19 801	20 464	20 908	20 662	21 091
<b>Zdravotní a sociální péče</b>	16 620	17 697	18 528	19 899	20 998	21 632	22 722	23 518	23 399	24 037
	Česká republika									
<b>Průměrná hrubá měsíční mzda v ČR (Kč)</b>	<b>18 283</b>	<b>19 447</b>	<b>20 927</b>	<b>22 653</b>	<b>23 425</b>	<b>23 903</b>	<b>24 466</b>	<b>25 100</b>	<b>25 051</b>	<b>25 702</b>

Zdroj: Český statistický úřad, 2016. Vlastní zpracování.

## Faktor ceny nemovitostí

Faktor ceny nemovitostí je rozdělen na ceny pozemků a ceny pronájmu kancelářských prostor. V tabulce č. 23 jsou uvedeny ceny prodeje a pronájmu nemovitostí na území LK a KHK v roce 2016. Data jsou získána z internetových stránek realitní kanceláře M & M reality, která byla vybrána pro tento účel autorkou. Na trhu existuje mnoho realitních kanceláří nabízející různé nemovitosti a z tohoto důvodu jsou určena cenová rozmezí v Kč/m<sup>2</sup>/měsíc pro daný kraj. V okolí krajských měst jsou volné plochy k výstavbě nedostatkovým zbožím. Pro tento účel jsou vybudovány průmyslové zóny, které jsou rozebrány výše ve skupině lokálních faktorů. Cena zasíťovaného pozemku v průmyslové zóně se pohybuje nad částkou 2 000 Kč/m<sup>2</sup> a cena pro již vystavěné skladovací prostory je více než dvojnásobnou. Cena pozemku se odvozuje od jeho polohy a vybavenosti. Další možností pro zahájení podnikání jsou již zmíněné stavby brownsfield, kterých je v LK i KHK dostatek. Co se týče pronájmu kancelářských prostor, tak oba kraje jsou na podobných cenách nájmu. V krajích je dostatek nabízených volných kancelářských prostor, avšak ty v centru měst jsou znatelně dražší, ale zároveň dostupnější potenciálním zákazníkům. Cena se také liší podle umístění nemovitosti, dopravní dostupnosti, parkování a účelu podnikání. Volné obchodní prostory jsou na tom podobně. V LK se pohybují od 50 do 500 Kč/m<sup>2</sup> a v KHK od 75-700 Kč/m<sup>2</sup>.

Tabulka 23: Prodej a pronájem prostor k podnikání v LK a KHK

	Liberecký kraj	Královéhradecký kraj
<b>Prodej:</b>	<b>Cenové rozmezí v Kč/m<sup>2</sup></b>	
<b>Provozní plochy</b>	250-2 700	200-2 200
<b>Skladovací prostory</b>	600-4 500	2 500-6 100
<b>Pronájem:</b>	<b>Cenové rozmezí v Kč/m<sup>2</sup>/měsíc</b>	
<b>Kancelářské prostory</b>	120-300	50-300
<b>Obchodní prostory</b>	50-500	75-700

Zdroj: M&M reality, 2016. Vlastní zpracování.

### Shrnutí, možný vývoj a zlepšení cenových faktorů:

Faktor ceny práce, který je rozebrán výše, vyjadřuje skutečnost dlouhodobého dosahování podprůměrné hrubé měsíční mzdy v LK i KHK oproti průměru ČR v období 2005-2014. Oba kraje dosahují v roce 2014 zhruba 90 % průměrné hrubé měsíční mzdy v ČR. Nejvyšší průměrné hrubé mzdy je dosaženo v LK v odvětví peněžnictví a pojišťovnictví ve výši 32 826 Kč a v KHK ve výši 38 107 Kč v odvětví výroby a rozvodu elektřiny, plynu, tepla

a klimatizovaného vzduchu. Dlouhodobě nejnižší mzdy je v obou krajích dosahováno v oboru pohostinství, ubytování a stravování v částce cca 11 200 Kč. Každoročně je zaznamenán nepatrný nárůst mezd ve všech odvětvích, avšak velké výkyvy nárůstu se neočekávají. Z důvodu nedostatku technicky vzdělaných lidí na trhu práce je možnost navýšení jejich mezd pro vyšší motivaci vystudování těchto oborů.

Cena nemovitosti má významnou roli především při rozhodování o lokalizaci podniku. Podnikatel se rozhoduje o koupi pozemku pro výstavbu nové budovy, nebo rekonstrukci brownsfield jinak již v zastavěné lokalitě anebo pronájmu kancelářských či nebytových prostor. V okolí krajských měst jsou omezené možnosti umístění podniku. Nejvíce lukrativní průmyslové zóny jsou již v LK obsazeny, avšak stále v obou krajích jsou volná místa. Především v Liberci je znatelný efekt vylidňování center a přesun podniků do okrajových částí města. Hlavním důvodem jsou náklady, které podnik musí vynakládat. Na území LK i KHK je dostatek volných kancelářských prostor, které jsou pronajímány za téměř shodné ceny. Ceny se liší podle lokality, vybavenosti a občanské dostupnosti. Ne vždy nabízený prostor vyhovuje účelům podnikání a proto výběr pozemku nebo kancelářských prostor patří k jedněm z nejdůležitějších rozhodnutí podnikatele před zahájením podnikání. Z důvodu omezených možností výstavby podniku v centru měst lze očekávat do budoucna početnější využití a redukci počtu brownsfield. Díky přebytku volných nebytových prostor lze očekávat pokles nájemného.

### **7.2.6 Environmentální faktory**

Skupina environmentálních faktorů je složena z faktoru urbanistické a přírodní atraktivity území a environmentální kvality území. Zmíněné faktory jsou zhodnoceny níže.

#### **Faktor urbanistické a přírodní atraktivity území**

Z hlediska cestovního ruchu jsou LK a KHK častou cílovou destinací. LK je zařazen mezi vysoce významné přírodovědecké regiony. Na území se nachází 5 chráněných krajinných oblastí České středohoří, Jizerské hory, Lužické hory, Český ráj a Kokořínsko. LK je založen na bohaté kulturní i historické tradici, která vystupuje z velkého množství historických památek a kulturních zařízení. Je to například Severočeské muzeum v Liberci,

Oblastní galerie v Liberci, Divadlo F. X. Šaldy, Ještěd, Botanická a Zoologická zahrada v Liberci nebo Muzeum skla a bižuterie v Jablonci nad Nisou. Mezi nejvíce navštěvované lokality patří západní část Krkonoš, Český ráj, Doksy a Máchovo jezero nebo Jizerské hory. Z hradů a zámků jsou navštěvovány především Bezděz, Sychrov, Hrubý Rohozec nebo Frýdlant. K rozvoji cestovního ruchu napomáhá množství hraničních přechodů. LK zasahuje do Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa, který je územím tří hraničních oblastí. KHK je řazen mezi kraje s bohatě rozvinutým cestovním ruchem. Na jeho území jsou významná skalní města Teplické a Adršpašské skály, Broumovské stěny nebo Křížový vrch, které patří k nejkvalitnějším zásobárnám pitné vody v ČR. Území zahrnuje Krkonošský národní park. Mezi navštěvované hrady a zámky patří např. Hrádek u Nechanic, Humprecht, Kost, Chlumeč nad Cidlinou, Kuks, Ratibořice nebo Náchod. Mezi další zajímavosti KHK jsou Podzemní chodby v Jaroměři, Zoologická zahrada ve Dvoře Králové nad Labem, Městské muzeum v Nové Pace nebo Krkonošské muzeum v Jilemnicích.

Tabulka č. 24 viz níže, uvádí počet ubytovacích zařízení, jejich kapacitu a návštěvnost v LK a KHK po období 2012-2015. Na základě projektu MMR ČR "Zkvalitnění informací o vybraných sektorech cestovního ruchu" došlo k revizi dat o kapacitě ubytovacích zařízení a návštěvnosti kraje od roku 2012. Z tohoto důvodu tato data nelze plnohodnotně srovnávat s daty před rokem 2012, a proto zde nejsou uvedeny. Od roku 2012 počet ubytovacích zařízení a počet hostů v obou krajích klesal, avšak v roce 2015 oba ukazatele zaznamenaly nárůst. Návštěvníci krajů jsou převážně rezidenti. V roce 2015 vzrostl celkový počet hostů v LK o 17 % a v KHK o 20 % oproti roku předešlému. Četnost pořádání konferencí se v roce 2014 zlepšila a počet účastníků konferencí zaznamenal velký nárůst. Pro rok 2015 tato data nejsou zatím zveřejněna.

Tabulka 24: Návštěvnost a kapacita ubytovacích zařízení v LK a KHK

	Liberecký kraj				Královéhradecký kraj			
	2012	2013	2014	2015	2012	2013	2014	2015
<b>Ubytovací zařízení celkem</b>	1 007	989	866	892	1 126	1 116	1 034	1 055
<b>Pokoje celkem</b>	15 330	15 056	14 066	14 501	18 450	18 342	16 947	17 604
<b>Lůžka celkem</b>	46 441	45 863	42 607	43 651	51 972	51 266	47 866	49 628
<b>Hosté</b>	753 932	752 732	700 144	820 802	968 571	965 416	936 736	1 124 032
<b>z toho nerezidenti</b>	170 427	159 869	143 370	165 553	229 782	230 886	219 050	256 099
<b>Přenocování</b>	2 567 429	2 553 012	2 234 287	2 572 976	3 369 254	3 209 311	3 070 406	3 622 281
<b>z toho nerezidenti</b>	607 060	563 883	488 175	556 023	799 532	816 097	752 148	873 250
<b>Průměrná doba pobytu (dny)</b>	4,4	4,4	4,2	4,1	4,5	4,3	4,3	4,2
<b>Využití lůžek v %</b>	27,1	26,3	23,5	26,1	27,9	27,9	27,5	29,8
<b>Konference v ubytovacích zařízeních</b>	365	258	269	-	304	303	319	-
<b>Počet účastníků konferencí</b>	30 193	21 401	43 232	-	32 711	32 034	36 905	-

Zdroj: Český statistický úřad, 2016. Vlastní zpracování.

Tabulka 25: Emise základních znečišťujících látek v ovzduší v LK a KHK v t/km<sup>2</sup>

V t/km <sup>2</sup>	Liberecký kraj									
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
<b>Tuhé látky</b>	0,64	0,62	0,56	0,57	0,56	0,51	0,53	0,46	0,47	0,46
<b>Oxid siřičitý</b>	1,06	1,00	0,94	0,78	0,79	0,73	0,58	0,44	0,46	0,50
<b>Oxidy dusíku</b>	1,71	1,63	1,52	1,47	1,42	1,25	1,13	1,10	1,05	1,02
<b>Oxid uhelnatý</b>	7,55	7,16	6,78	6,49	6,52	6,16	6,74	5,64	5,88	5,78
	Královéhradecký kraj									
<b>Tuhé látky</b>	0,75	0,74	0,72	0,67	0,66	0,68	0,68	0,60	0,62	0,62
<b>Oxid siřičitý</b>	1,71	1,53	1,59	1,50	1,38	1,11	1,16	1,07	1,06	0,98
<b>Oxidy dusíku</b>	2,08	1,99	1,88	1,79	1,72	1,55	1,44	1,39	1,34	1,36
<b>Oxid uhelnatý</b>	7,60	7,31	6,78	6,46	6,15	5,91	6,32	5,21	5,47	5,46

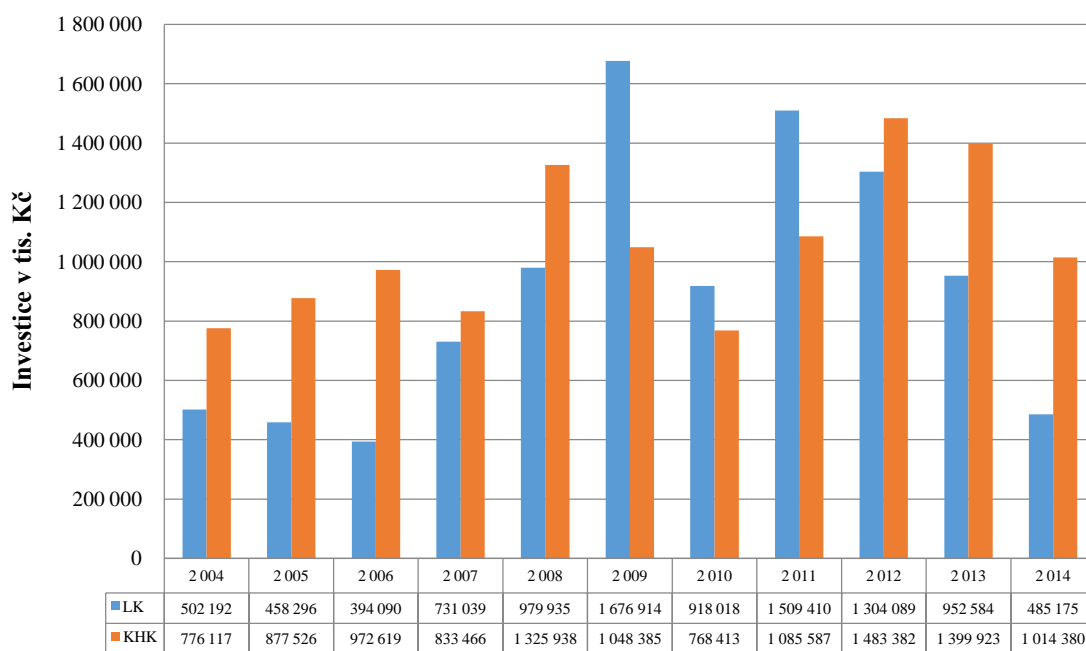
Zdroj: Český statistický úřad, 2016. Vlastní zpracování.



## **Faktor environmentální kvality území**

Environmentální kvalita území je hodnocena na základě kvality ovzduší v daném kraji za období 2004-2013. Kvalita ovzduší se stanovuje podle množství emisí v ovzduší na daném území. Tento ukazatel má největší vliv na zdravotní stav lidí. Přitom spadá do skupiny méně významných faktorů z pohledu hodnocení KPP. V posledních letech však nabývá na významu. Mezi základní znečišťující látky se řadí tuhé emise v ovzduší, oxid siřičitý, oxidy dusíku a oxid uhelnatý. Množství těchto látek vypouštěných do ovzduší a jejich zdroje zaznamenává Registr emisí a zdrojů znečišťování ovzduší (REZZO). Správu databáze REZZO za celou ČR má na starosti Český hydrometeorologický ústav. Podle závislosti na druhu zdrojů a jejich tepelných výkonech se REZZO dělí do čtyř skupin. REZZO 1 jsou považovány za velké zdroje znečišťování. Jsou to např. velké výtopny, lakovny nebo sklárny. REZZO 2 jsou střední zdroje znečišťování, což jsou kotelny nebo výrobní provozy. REZZO 3 jsou malé zdroje znečišťování ovzduší, kterými jsou např. malé provozovny nebo vytápění domů. REZZO 4 je poslední skupinou a je tvořena mobilními zdroji, což je automobilová doprava (Český statistický úřad, 2016). Ovzduší v LK i KHK patří k méně znečištěným krajům v ČR. Tabulka č. 25, viz výše, udává přehled vývoje emisí škodlivých látek v ovzduší v LK a KHK v t/km<sup>2</sup> za období 2004-2013. Pro rok 2014 nejsou data stále zveřejněna. V LK i KHK je dlouhodobým největším znečišťovatelem ovzduší oxid uhelnatý. V průběhu zkoumaného období u obou krajů jsou viditelné malé výkyvy u hodnot emisí. Avšak z dlouhodobého hlediska se hodnoty vypouštěných látek do ovzduší snižují. Oba kraje jsou pod úrovní hodnot emisí ČR.

Na obrázku č. 10, viz níže, je znázorněn vývoj pořízených investičních prostředků na ochranu ŽP v LK a KHK za období 2004-2014. U obou krajů jsou viditelné velké výkyvy mezi jednotlivými roky. Největší část investic směřuje do oblasti nákladů s odpadními vodami a nakládání s odpady. Na ochranu ovzduší a klimatu směřuje pouze minimální částka z celkových prostředků, zhruba 3-4 %. Tato skutečnost je shodná pro oba kraje. V roce 2014 v LK byla suma investic na ochranu ŽP o polovinu menší (485 175 Kč) nežli v KHK (1 014 380 Kč).



Obrázek 10: Pořízené investice na ochranu ŽP v LK a KHK v tis. Kč

Zdroj: Český statistický úřad, 2016. Vlastní zpracování.

### Shrnutí, možný vývoj a zlepšení environmentálních faktorů:

Cestovní ruch je důležitou složkou, která přispívá k ekonomické stabilitě kraje. Oba kraje jsou častým cílem návštěvníků domácích i ze zahraničí. Území poskytují mnoho kulturních vyžití, širokou škálu sportovních areálů se zaměřením na mnoho sportů, přírodní atraktivitu v krajině, technické památky nebo vědecko-zábavná centra. Četnost a kapacita ubytovacích zařízení je dostačující a majitelé se spíše v současnosti zaměřují na zvyšování kvality poskytovaných služeb nebo rozšíření nabízeného portfolia služeb. V obou krajích se návštěvník může zabavit jak v letní sezóně, tak i v zimní, tedy celoročně. Počet návštěvníků v krajích postupně narůstá a tento růst se dá očekávat i v budoucích letech. Obzvláště v dnešních časech, kdy je vyšší hrozba teroristického útoku v zahraničí. Z toho důvodu lze očekávat nárůst rezidentů trávící dovolené na území ČR.

LK i KHK patří do skupiny méně znečištěného ovzduší v rámci ČR. Látka, která se podílí největší částkou v obou krajích na znečištění ovzduší, je oxid uhelnatý. Z dlouhodobého hlediska se hodnoty emisí škodlivých látek vypouštěných do ovzduší snižují. Investice získané na ochranu ŽP se v LK i KHK výrazně mění. Avšak finance vložené na ochranu ovzduší a klimatu jsou minimální. Hlavní část získaných prostředků směřuje do oblasti

odpadních vod a nakládání s odpady. Zde je vidět ne příliš velký význam, který přikládají kraje do oblasti ochrany ovzduší a klimatu. Pozitivním přínosem pro kvalitu ovzduší jsou poskytované dotace obyvatelům kraje na výměnu zastaralých zdrojů vytápění tzv. „kotlíkové dotace“, které jsou poskytovány v rámci Operačního programu Životní prostředí 2014-2020. Žadatelé mohou získat až 80 % prostředků na výměnu kotle z maximální výše 150 000 Kč. O tyto dotace je velký zájem a v KHK byly alokované prostředky již po dvou týdnech vyčerpány při schválení 982 projektů. Žadatelé, kteří nezískali dotaci, si musejí vyčkat na další výzvy (Královéhradecký kraj, 2016). V LK bylo přijato již 1 141 žádostí a kraj další stále přijímá. Do roku 2020 by mělo být v ČR vyměněno celkem 100 000 kotlů, což je zhruba jedna třetina z nejvíce znečišťujících kotlů (TBZ-INFO,2016). Výměně neekologických kotlů bude mít příznivý dopad na kvalitu ovzduší.

### **7.3 Vícekriteriální analýza**

Vícekriteriální analýza vychází z výsledků hodnocení jednotlivých faktorů a následné komparaci LK a KHK za období 2004-2014. Díky tomuto rozboru je umožněn objektivnější přístup autorky k vyhodnocení vícekriteriální analýzy, která bývá často subjektivně ovlivněna. Tabulka č. 26 zobrazuje všech 16 hodnocených faktorů rozdělených do tří skupin podle významnosti vlivu na KPP. Váhy jednotlivých faktorů byly zvoleny autorkou práce tak, aby nejvýznamnější faktory tvořily 47 % vlivu z celkového počtu faktorů. Středně významné faktory tvoří 36 % a méně významné faktory mají schopnost ovlivnění 17 %. Z výsledků předchozího zhodnocení jednotlivých faktorů obou krajů autorka obodovala jednotlivé faktory ve stupnici 1-10 bodů. Počet 10 bodů je brán za nejlepší podmínky a 1 bod za nevyhovující podmínky v kraji. Hlavní rozdíly mezi kraji a slabé oblasti jsou rozebrány na následující stránce po vyhotovené analýze.

Výsledek analýzy je velice těsný, pouze o dvě setiny je KPP lepší v KHK. Tento výsledek však nelze generalizovat pro všechny podniky. Pro průmyslový podnik budou zřejmě vhodnější podmínky v LK a pro podnik zaměřený na služby jsou vhodné oba kraje, i když oba kraje jsou charakteristické příznivým podnikatelským prostředím zaměřeným na služby a průmysl s vyšší přidanou hodnotou.

Tabulka 26: Vícekriteriální analýza LK a KHK

Hodnocené faktory	Skupina faktorů	Liberecký kraj			Královéhradecký kraj		
		Hodnota	Váha	Výsledek	Hodnota	Váha	Výsledek
<b>Nejvýznamnější faktory:</b>			<b>0,47</b>			<b>0,47</b>	
Podnikatelská a znalostní báze	Lokální	9	0,10	0,90	7	0,10	0,70
Dostupnost pracovních sil	Pracovní	5	0,10	0,50	4	0,10	0,40
Kvalita pracovních sil	Pracovní	6	0,09	0,54	7	0,09	0,63
Blízkost trhů	Obchodní	6	0,09	0,54	7	0,09	0,63
Koncentrace významných firem	Obchodní	8	0,09	0,72	7	0,09	0,63
<b>Středně významné faktory:</b>			<b>0,36</b>			<b>0,36</b>	
ICT	Infrastrukturní	6	0,07	0,42	8	0,07	0,56
Kvalita silnic a železnic	Infrastrukturní	5	0,06	0,30	5	0,06	0,30
Podpůrné služby	Obchodní	5	0,06	0,30	6	0,06	0,36
Cena práce	Cenové	6	0,05	0,30	5	0,05	0,25
Cena nemovitostí	Cenové	5	0,06	0,30	6	0,06	0,36
Environmentální kvalita území	Environmentální	6	0,06	0,36	7	0,06	0,42
<b>Méně významné faktory:</b>			<b>0,17</b>			<b>0,17</b>	
Urbanistická a přírodní atraktivita území	Environmentální	6	0,04	0,24	7	0,04	0,28
Přítomnost zahraničních firem	Obchodní	5	0,04	0,20	5	0,04	0,20
Asistence veřejné správy	Lokální	7	0,04	0,28	7	0,04	0,28
Flexibilita pracovních sil	Pracovní	8	0,03	0,24	6	0,03	0,18
Blízkost mezinárodních letišť	Infrastrukturní	7	0,02	0,14	6	0,02	0,12
<b>Součet</b>			<b>Σ 1</b>	<b>6,28</b>		<b>Σ 1</b>	<b>6,30</b>

Zdroj: Vlastní.

Z výše uvedené analýzy vyplynuly tři faktory, v kterých se kraje od sebe výrazněji liší. Prvním je podnikatelská a znalostní báze. Liberecký kraj je ohodnocen kladněji i přes skutečnost, že na jeho území je méně volného místa v průmyslových zónách pro novou výstavbu podniků. Velkou příležitostí zde autorka spatřuje ve využití staveb brownfield, kterých je v kraji dostatek. Často se zastaralé stavby nacházejí na lukrativních pozemcích, kde pouze chátrají a nepřispívají image lokality. Navíc na jejich přestavbu lze získat dotaci z Evropských strukturálních a investičních fondů. Dalším významným pozitivem v kraji je TUL, která má mnoho technických oborů a zaměřuje se na vysoce žádané obory, jako jsou např. nanomateriály. Vystudovaní inženýři jsou v dnešních dobách nedostatkovým zbožím a na trhu práce je po nich velká poptávka.

Druhou oblastí, kde je velký rozdíl mezi kraji, je informační a komunikační technologie. KHK je po celou dobu zkoumání v nadprůměrných hodnotách oproti průměru ČR. Zato LK je po celou dobu zkoumání pod průměrem ČR. V kraji je stále mnoho občanů, kteří jsou informačně-počítačově negramotní. Především to jsou starší občané anebo sociálně slabé skupiny. Možným řešením tohoto problému by byly počítačové lekce poskytované bezplatně ve večerních hodinách. Zvýšením kvalifikace (počítačovou gramotností) občanů by byli dále více uplatnitelní na trhu práce.

Poslední oblastí, kde se kraje více liší, je v rámci faktoru flexibility pracovních sil. Tento faktor je zařazen mezi méně významné. Avšak podnikavost občanů a jejich tvůrčí schopnosti jsou důležitou stránkou jejich osobnosti. V LK je více podnikavých občanů nežli v KHK. Pro rozvoj osobnostních vlastností občanů a jejich motivace by se mohly v KHK pořádat různé akce s významnými a úspěšnými podnikateli, kteří by předali dál své zkušenosti nebo alespoň přiblížili jejich cestu k podnikání. Existovala by však hrozba nárůstu potenciální konkurence a možná neochota podnikatelů této akci věnovat svůj čas.

Nízké hodnoty vykazují kraje v hodnoceném faktoru dostupnosti pracovních sil. Již od roku 2007 jsou oba kraje pod průměrem ČR v počtu ekonomicky aktivních obyvatel. Počet seniorů roste a počet studentů klesá. Oba kraje evidují zhruba stejný počet uchazečů o zaměstnání, avšak v KHK je nabízeno téměř o jednu třetinu méně pracovních příležitostí. Zvýšením podnikavosti v občanech KHK by se tento problém mohl částečně vylepšit.

## 7.4 Čerpání dotací z OP PI 2007-2013

Operační program Podnikání a inovace v rámci minulého období lze v současnosti zhodnotit díky statistické databázi, která byla autorce práce zaslána v rámci spolupráce s CzechInvestem. Finanční prostředky z OP PI se rozdělily v rámci 15 programů podpory a z 85 % byly finance ze strukturálních fondů EU a z 15 % ze státního rozpočtu. Tabulka č. 27 uvádí počty přijatých žádostí o dotace, v závorce je uveden počet zamítnutých a vyřazených žádostí a konečné číslo odpovídá schváleným dotacím nebo zvýhodněným úvěrům. Záměrně jsou vybrány programy podpory, v kterých jsou kraje slabé a rozdílné. Téměř u všech programů je vysoké procento zamítnutých a vyřazených žádostí o dotaci, což může být nesplněním formálních kritérií nebo odstoupením žadatele. Vznikem Agentury pro podnikání a inovace by se tyto statistiky mohly výrazně ovlivnit.

Tabulka 27: Čerpání dotací z OP PI 2007-2013 v LK a KHK

	ICT v podnicích	ICT a strategické služby	Inovace - Inovační projekty	Inovace - Ochrana průmyslového vlastnictví	Nemovitosti	START
<b>LK</b>	87 (38) - 48	64 (44) - 20	257 (154) - 103	54 (15) - 38	154 (90) - 64	29 (4) - 24
<b>KHK</b>	154 (59) - 93	38 (26) - 12	175 (110) - 65	92 (60) - 30	93 (48) - 45	68 (6) - 61

Zdroj: CzechInvest, 2016. Vlastní zpracování.

Programy pro zlepšení ICT v podnicích jsou určeny na obnovu či rozšíření vnitropodnikových systémů pro MSP. Zde bylo schváleno dvojnásobné množství projektů v KHK. Naopak v druhém programu ICT zaměřeném na rozšiřování informační a znalostní společnosti má více projektů LK. Velký počet dotací na inovační projekty byly získány subjekty v LK. Tento výsledek odpovídá charakteru kraje, který byl již zhodnocen v předchozích kapitolách. Úspěšnost získání dotace v rámci ochrany průmyslového vlastnictví měly subjekty z LK 70 % úspěšnost a z KHK pouze 32 %. Z programu podpory nemovitosti lze částečně financovat již zmíněné brownsfield, kterých je v krajích dostatek, nebo rekonstrukce a rozšíření závodu. Poslední uvedený program START je podpora pro začínající podnikatele. Zde je téměř trojnásobně více schválených dotací pro subjekty z KHK. Možnost poskytnuté dotace podnikateli je velmi motivující prostředek podporující rozvoj podniku a tím i zlepšování kvality podnikatelského prostředí v daném kraji.

## Závěr

Hlavním cílem diplomové práce je celkové zhodnocení kvality podnikatelského prostředí na území Libereckého a Královéhradeckého kraje využitím komparace zvolených faktorů a následné vícekriteriální analýzy. Vícekriteriální analýza vychází ze zhodnocení všech lokalizačních faktorů, které mají vliv na podmínky podnikání v dané lokalitě. Vybrané faktory jsou zhodnoceny a porovnány mezi kraji za časové období 2004-2014 z dostupných statistických dat. Obsahem shrnutí jednotlivých faktorů je i nástin možného budoucího vývoje na základě získaných poznatků. V oblastech, kde se kraje výrazněji liší nebo zaostávají, jsou navržena možná řešení.

Diplomová práce je rozvržena do sedmi dílčích kapitol. V rámci teoretické části, která je obsažena v prvních šesti kapitolách, se práce zaměřuje především teoretickému vymezení pojmů a oblastí, které jsou součástí podnikatelského prostředí a souvisejí s ním. Pozornost je věnována názorům na základní vymezení podnikatelského prostředí, možnostem jeho hodnocení a subjektům napomáhajícím podnikatelům s jejich činnostmi. Z hlediska vymezení území je přínosnou částí práce i typologie regionů a objasnění regionální konkurenceschopnosti. Pro přiblížení chování podnikatelských subjektů, v rámci výběru území při situování podniku, jsou uvedeny určité lokalizační teorie. Podle těchto teorií si podnikatel vybírá nejvhodnější podmínky v daném území, kde bude působit. Podnikatelský subjekt se rozhoduje podle faktorů, které utvářejí kvalitu podnikatelského prostředí. Podnikatel by měl mít aktuální informace a sledovat vývoj těchto faktorů, aby mohlo být jeho podnikání efektivní a úspěšné. Získané poznatky a vědomosti z teoretické části jsou použity v praktické části práce.

Na začátku praktické části je stručné přiblížení charakteru Libereckého a Královéhradeckého kraje. Následuje zhodnocení jednotlivých faktorů, kterých je celkem 16. Zkoumané faktory jsou rozděleny do obchodní, cenové, pracovní, infrastrukturní, lokální a environmentální skupiny. Hodnocená data jsou volně přístupná z databáze Českého statistického úřadu. Získané údaje o LK a KHK jsou vzájemně mezi sebou komparovány. Po zakončení každé skupiny faktorů následuje jejich shrnutí a možný výhled do budoucna či možnost ovlivnění faktorů. Na základě zhodnocení a komparace jednotlivých faktorů je vyhotovena vícekriteriální analýza, která vyzdvihuje rozdílné nebo

podprůměrné oblasti mezi kraji. V návaznosti na problémové oblasti krajů jsou uvedeny počty dotací z operačního programu Podnikání a inovace 2007-2013, které byly v rámci podpůrných programů čerpány do těchto oblastí.

Výsledky zjištěné komplexním zhodnocením faktorů podnikatelského prostředí Libereckého a Královéhradeckého kraje za období 2004-2014, a možné návrhy na zlepšení, jsou shrnuty v následující tabulce č. 28.

Tabulka 28: Závěrečné zhodnocení faktorů KPP pro LK a KHK

Faktor	Kraj	Shrnutí	Budoucí vývoj a návrhy	Hodnocení
Nejvýznamnější:				
<b>Podnikatelská a znalostní báze</b>	LK	nedostatek zón, větší počet brownsfield, zaměření na nové vědní obory	dotace na brownsfield, redukce nevyužitých zón, zaměření se na V a V	+
	KHK	nízké využití průmyslových zón		-
<b>Dostupnost pracovních sil</b>	LK	pod průměrem ČR, 6,5 uchazeče na volné místo	dostatek ekonomicky aktivního obyvatelstva, růst nezaměstnanosti, nárůst míst pro vysokoškoláky a hendikepované lidi	-
	KHK	pod průměrem ČR, 8,6 uchazeče na volné místo		-
<b>Kvalita pracovních sil</b>	LK	pozitivní vývoj	dvojnásobný nárůst absolventů VŠ, nedostatek techniků	+
	KHK	pozitivní vývoj		+
<b>Blížkost trhů</b>	LK	pomalejší růst HDP	vývoj HDP krajů v souladu s růstem HDP ČR	-
	KHK	dynamičtější růst HDP, vyšší HDP/obyv. o 21 000 Kč		+
<b>Koncentrace významných firem</b>	LK	růst počtu firem, současný stav 33	postupné navyšování počtu firem, významná přeshraniční spolupráce	+
	KHK	pokles počtu firem, současný stav 35		-
Středně významné:				
<b>Informační a komunikační technologie</b>	LK	pod průměrem ČR	zvyšování informační gramotnosti, dotace na ICT, kurzy pro veřejnost	-
	KHK	pozitivní vývoj		+
<b>Kvalita silnic a železnic</b>	LK	dostatečná silniční i železniční síť	dostavba R35, modernizace železniční tratě Liberec-Pardubice, investice do dopravy	+/-
	KHK	dostatečná silniční i železniční síť		+/-
<b>Podpůrné služby</b>	LK	dostatek podpůrných institucí	zvyšování kvality služeb a jejich rozsah, nárůst zájmu u MSP	+
	KHK	dostatek podpůrných institucí		+
<b>Cena práce</b>	LK	90 % průměrné hrubé mzdy v ČR	podprůměrné hodnoty mezd, nárůst mezd v průmyslu, rostoucí tendence mezd	+/-
	KHK	87 % průměrné hrubé mzdy v ČR		+/-



<b>Cena nemovitostí</b>	LK	nedostatek ploch v zónách, dostatek prostor v centru města	dostatek volných prostor, pokles cen pronájmu	-
	KHK	více volných prostor		+
<b>Environmentální kvalita území</b>	LK	nízké emise	kotlíkové dotace, zvýšení významu ŽP, vyšší investice na ochranu ovzduší	+
	KHK	nízké emise		+
Méně významné:				
<b>Urbanistické a přírodní atraktivita</b>	LK	nárůst účastníků konferencí	dostatek různorodých atraktivit v kraji, rostoucí trend návštěvnosti	+
	KHK	růst návštěvníků kraje		+
<b>Přítomnost zahraničních firem</b>	LK	nízké % zahraničních firem	geograficky výhodná poloha krajů, být atraktivní pro investory, pozvolný růst firem	-
	KHK	nízké % zahraničních firem		-
<b>Asistence veřejné správy</b>	LK	aktivní účast kraje na projektech	realizace projektů na zvyšování KPP, vyrovnaný rozpočet krajů	+
	KHK	aktivní účast kraje na projektech		+
<b>Flexibilita pracovních sil</b>	LK	vyšší míra podnikavosti	motivace k podnikání, besedy typu „Jak začít“	+
	KHK	nížší míra podnikavosti		-
<b>Blízkost mezinárodních letišť</b>	LK	Letiště V. Havla Praha vzdáleno 81 min	potenciál využití letišť v krajských městech	+
	KHK	Letiště V. Havla Praha vzdáleno 84 min		+

Zdroj:vlastní.

Z výše uvedené tabulky č. 28, která interpretuje zjištěné poznatky z vícekriteriální analýzy, vyplývá více postřehů. Oba kraje jsou hodnoceny pozitivně v rámci kvality podnikatelského prostředí avšak s částečnými nedostatky. Ekonomické subjekty by měly zhodnotit vlastní činnost podnikání a také zahrnout ovlivňující faktory na daném území. V závěrečném rozhodnutí o lokalizaci podnikatelských aktivit by měl být podnikatel realistický. Některé faktory působící na KPP ovlivnit příliš nelze. Z tohoto důvodu by je podnikatel měl monitorovat, ale především se zaměřit na činnosti, které může sám ovlivnit a jejich přínos bude znatelný. Každý podnik je jedinečný a má jiné vize a priority.

Praktickým přínosem diplomové práce je komplexní zhodnocení a komparace faktorů podnikatelského prostředí Libereckého a Královéhradeckého kraje vycházejícího z teoretické části práce. Díky tomu bylo umožněno vytvoření objektivně založené vícekriteriální analýzy. Zpracováním této tematiky je usnadněn přístup k informacím o podnikatelském prostředí pro různé subjekty z Královéhradeckého a Libereckého kraje. Subjekty mohou výsledné informace zohlednit při rozhodování o umístění jejich podnikatelské činnosti.

## Seznam použité literatury

### Citace – monografie

- BLAŽEK, Jiří a David UHLÍŘ. 2011. *Teorie regionálního rozvoje: nástin, kritika, implikace*. Vyd. 2., přeprac. a rozš. Praha: Karolinum. ISBN 978-80-246-1974-3.
- GRUBLOVÁ, Eva et al. 2001. *Podniková ekonomika*. Ostrava: Repronis. Základy podnikání (Repronis). ISBN 80-861-2275-1.
- JÁČ, Ivan et al. 2010. *Jedinečnost obce v regionu*. Praha: Professional Publishing. ISBN 978-80-7431-038-6.
- KALÍNSKÁ, Emilie. 2010. *Mezinárodní obchod v 21. století*. Praha: Grada. Expert (Grada). ISBN 978-80-247-3396-8.
- KRAFTOVÁ, Ivana a Pavlína PRÁŠILOVÁ. 2013. *Prosperující podnik v regionálním kontextu*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika. ISBN 978-80-7357-989-0.
- PETŘÍČEK, Václav. 2006. *Vývoj podnikatelského prostředí v České republice*. Praha: Corona. ISBN 80-903-3636-1.
- RYDVALOVÁ, Petra a Miroslav ŽIŽKA. 2008. *Konkurenceschopnost a jedinečnost obce: identifikace dynamického rozvoje obce: studie 3*. V Liberci: Technická univerzita. ISBN 978-80-7372-423-8.
- SKOKAN, Karel. 2003. *Evropská regionální politika v kontextu vstupu České republiky do Evropské unie*. Ostrava: Repronis. ISBN 80-732-9023-5.
- SKOKAN, Karel. 2004. *Konkurenceschopnost, inovace a klastry v regionálním rozvoji*. Ostrava: Repronis. ISBN 80-732-9059-6.
- SRPOVÁ, Jitka a Václav ŘEHOŘ. 2010. *Základy podnikání: teoretické poznatky, příklady a zkušenosti českých podnikatelů*. Praha: Grada. Expert (Grada). ISBN 978-80-247-3339-5.
- STREDWICK, John and John KEW. 2005. *Business environment: managing in a strategic context*. 2nd ed. London: Chartered Inst. of Personnel and Development. ISBN 18-439-8079-7.

- SYNEK, Miloslav a Eva KISLINGEROVÁ. 2015. *Podniková ekonomika*. 6., přeprac. a dopl. vyd. V Praze: C.H. Beck. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 978-80-7400-274-8.
- TOUŠEK, Václav, Josef KUNC a Jiří VYSTOUPIL. 2008. *Ekonomická a sociální geografie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk. ISBN 978-80-7380-114-4.
- VEBER, Jaromír a Jitka SRPOVÁ. 2012. *Podnikání malé a střední firmy*. 3., aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Grada. Expert (Grada). ISBN 978-80-247-4520-6.
- VITURKA, Milan. 2003. *Regionální vyhodnocení kvality podnikatelského prostředí v České republice: výzkumný záměr 145600001 Faktory efektivnosti rozvoje regionů ČR*. Brno: Masarykova univerzita. ISBN 80-210-3304-5.
- VITURKA, Milan. 2007. *Politická ekonomie: Konkurenceschopnost regionů a možnosti jejího hodnocení*. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, **55**(5). ISSN 0032-3233.
- VITURKA, Milan. 2010. *Kvalita podnikatelského prostředí, regionální konkurenceschopnost a strategie regionálního rozvoje České republiky*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-3638-9.
- WOKOUN, René. 2008. Teorie lokalizace. In: Kolektiv autorů. *Úvod do regionálních věd a veřejné správy*. 2., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 86 - 90. ISBN 978-80-7380-086-4.
- ŽIŽKA, Miroslav et al. 2013. *Hospodářský rozvoj regionů: vymezení funkčních regionů, významné socioekonomické faktory, regionální odolnost a inovační intenzita*. Praha: Professional Publishing. ISBN 978-80-7431-131-4.

## **Citace – elektronické zdroje**

- Agrární komora ČR [online]. 2016. [cit. 2016-03-17]. Dostupné z: <http://www.agrocr.cz/>
- AMSP ČR: *O asociaci* [online]. 2016. [cit. 2016-03-17]. Dostupné z: <http://www.amspace.cz/o-asociaci>

- BusinessInfo.cz: *O portálu* [online]. 2016. [cit. 2016-03-15]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/specialni-stranky/o-portalu.html>
- CRR: *Enterprise Europe Network* [online]. 2016. [cit. 2016-03-15]. Dostupné z: <http://www.crr.cz/cs/podpora-podnikani/een-o-nas/>
- CRR: *O nás* [online]. 2016. [cit. 2016-03-10]. Dostupné z: <http://www.crr.cz/cs/crr/o-nas/>
- CzechInvest: *Business angels* [online]. 2016. [cit. 2016-03-17]. Dostupné z: <http://www.czechinvest.org/business-angels>
- CzechInvest: *Definice MSP* [online]. 2014. [cit. 2016-02-16]. Dostupné z: <http://www.czechinvest.org/data/files/definice-maleho-a-stredniho-podniku-2-1112.pdf>
- CzechInvest: *O CzechInvestu* [online]. 2016. [cit. 2016-03-15]. Dostupné z: <http://www.czechinvest.org/o-czechinvestu>
- CzechInvest: *PO PIK* [online]. 2016. [cit. 2016-03-19]. Dostupné z: <http://www.czechinvest.org/oppik-cz>
- CzechInvest: *Statistika čerpání dotací z programů OPPI* [online]. 2016. [cit. 2016-04-10]. Dostupné z: <http://eaccount.czechinvest.org/Statistiky/StatistikaCerpaniDotaci.aspx>
- CzechInvest: *Venture kapitál* [online]. 2016. [cit. 2016-03-17]. Dostupné z: <http://www.czechinvest.org/venture-kapital>
- CzechTrade: *Představení CzechTrade* [online]. 2014. [cit. 2016-03-15]. Dostupné z: <http://www.czechtrade.cz/o-czechtrade/predstaveni/>
- Česká exportní banka: *Profil banky* [online]. 2016. [cit. 2016-03-17]. Dostupné z: <https://www.ceb.cz/kdo-jsme/profil-banky/>
- Českomoravská záruční a rozvojová banka, a. s.: *O bance* [online]. 2016. [cit. 2016-03-17]. Dostupné z: <http://www.cmzrb.cz/o-bance/kdo-jsme>
- Český statistický úřad: *Geografická mapa Libereckého kraje* [online]. 2015-12-29. [cit. 2016-03-22]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/20568471/m0101.png/b920b54b-1593-4578-a7d7-6d87b6bd9494?version=1.2&t=1453102527163>

- Český statistický úřad: *Geografická mapa Královéhradeckého kraje* [online]. 2015-12-29. [cit. 2016-03-22]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/20548671/3300891515g.jpg/587e940e-59e2-4353-8b7d-5baa62cd4db5?version=1.0&t=1452850536447>
- Český statistický úřad. 2015. *Statistická ročenka Libereckého kraje 2015* [online]. Liberec: Český statistický úřad [cit. 2016-03-22]. ISBN 978-80-250-2646-5. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/20568471/330087-15.pdf/09dc86ab-4689-49fe-aec9-dad38a8fdd8e?version=1.1>
- Český statistický úřad. 2015. *Statistická ročenka Královéhradeckého kraje 2015* [online]. Liberec: Český statistický úřad. [cit. 2016-03-22]. ISBN 978-80-250-2647-2. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/20548671/33008915.pdf/1aaa4508-ea30-4882-96ce-83435042e95f?version=1.1>
- Český statistický úřad: *Statistické ročenky Libereckého kraje* [online]. 2016. [cit. 2016-03-22]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/statisticka-rocenka-libereckeho-kraje-2015-se915qucqg>
- Český statistický úřad: *Statistické ročenky Královéhradeckého kraje* [online]. 2016. [cit. 2016-03-22]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/statisticka-rocenka-kralovehradeckeho-kraje-2015>
- Český statistický úřad: *Veřejná databáze* [online]. 2016. [cit. 2016-03-24]. Dostupné z: <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=home>
- EGAP: *O společnosti* [online]. 2016. [cit. 2016-03-17]. Dostupné z: <http://www.egap.cz/o-spolecnosti/profil/index.php>
- ESIF: *Fondy EU v ČR* [online]. 2016. [cit. 2016-03-18]. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU>
- Eurostat: *Principles and Characteristics* [online]. 2015 [cit. 2016-03-12]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/eurostat/web/nuts/principles-and-characteristics>
- Euroskop.cz: *Správní členění (systém NUTS)* [online]. 2016. [cit. 2016-03-12]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8642/sekce/spravni-cleneni-system-nuts/>

- Evropská komise. 2006. *Nová definice malých a středních podniků: Uživatelská příručka a vzor prohlášení* [online]. Lucemburk: EUR-OP [cit. 2016-02-24]. ISBN 92-894-7917-5. Dostupné z: <http://www.czechinvest.org/data/files/definice-msp-uzivatelska-prirucka-4128-cz.pdf>
- Google.cz: *Maps* [online]. 2016. [cit. 2016-04-03]. Dostupné z: <https://www.google.cz/maps/@50.4820056,15.5014921,15z>
- Hospodářská komora ČR: *HK ČR* [online]. 2016. [cit. 2016-03-17]. Dostupné z: <http://www.komora.cz/hospodarska-komora-ceske-republiky/hospodarska-komora-ceske-republiky-hk-cr/hospodarska-komora-ceske-republiky.aspx>
- IMD (International Institute of Management Development ). *IMD World Competitiveness Yearbook 2015* [online]. 2015. [cit. 2016-03-01]. Dostupné z: <http://www.imd.org/uupload/imd.website/wcc/scoreboard.pdf>
- Královéhradecký kraj: *Kotlíkové dotace – ukončení podávání žádostí o dotaci* [online]. 2016. [cit. 2016-04-09]. Dostupné z: [http://www.kr-kralovehradecky.cz/cz/rozvoj-kraje/evropska-unie-ehp/kotlikove-dotace/aktuality/kotlikove-dotace\\_-\\_ukonceni-podavani-zadosti-o-dotaci-86263/](http://www.kr-kralovehradecky.cz/cz/rozvoj-kraje/evropska-unie-ehp/kotlikove-dotace/aktuality/kotlikove-dotace_-_ukonceni-podavani-zadosti-o-dotaci-86263/)
- Královéhradecký kraj: *Rozpočet na rok 2016 byl schválen* [online]. 2015. [cit. 2016-04-06]. Dostupné z: <http://www.kr-kralovehradecky.cz/cz/kraj-volene-organy/tiskove-centrum/aktuality1/rozpocet-na-rok-2016-byl-schvalen--85132/>
- Liberecký kraj: *Rozpočet Libereckého kraje* [online]. 2015. [cit. 2016-04-06]. Dostupné z: <http://www.kraj-lbc.cz/Rozpocet-Libereckeho-kraje-na-pristi-rok-pocita-s-investicemi-do-komunikaci-skol-i-modernizace-krajske-nemocnice-n332917.htm>
- Liberecký kraj: *Strategie rozvoje Libereckého kraje 2006-2020 - aktualizace* [online]. 2012. [cit. 2016-03-31]. Dostupné z: <http://regionalni-rozvoj.kraj-lbc.cz/page1885/strategie-rozvoje-libereckeho-kraje-2006-2020-aktualizace>
- Managementmania: *e-Business* [online]. 2016. [cit. 2016-03-10]. Dostupné z: <https://managementmania.com/cs/e-business>
- M & M reality: *Pronájem komerčních objektů* [online]. 2016. [cit. 2016-04-08]. Dostupné z: <https://www.mmreality.cz/nemovitosti/pronajem/komercni-objekty/>

- MPO ČR: *Novela zákona o podpoře malého a středního podnikání prošla třetím čtením* [online]. 2016-03-11. [cit. 2016-03-19]. Dostupné z: <http://www.mpo.cz/dokument170834.html>
- Národní databáze brownfieldů: *Seznam brownfieldů* [online]. 2016. [cit. 2016-04-06]. Dostupné z: <http://www.brownfielddy.cz/seznam-brownfieldu/>
- Prague Airport: *Letiště Václava Havla Praha pokořilo hranici 12 milionů cestujících ročně* [online]. 2016-01-18. [cit. 2016-03-10]. Dostupné z: <http://www.prg.aero/cs/o-letisti-praha/tiskove-centrum/tiskove-zpravy/letiste-vaclava-havla-praha-pokorilo-hranici-12-milionu-cestujicich-rocne/>
- Regionální informační servis: *Průmyslové zóny* [online]. 2016. [cit. 2016-04-03]. Dostupné z: <http://www.risy.cz/cs/krajske-ris/liberecky-kraj/regionalni-informace/prumyslove-zony/>
- TZB-INFO: *Více než polovina krajů již vyčerpala dotace na výměnu kotlů* [online]. 2016. [cit. 2016-04-09]. Dostupné z: <http://vytapeni.tzb-info.cz/kotlikove-dotace/118768-vice-nez-polovina-kraju-jiz-vycerpala-dotace-na-vymenu-kotlu>
- Technická univerzita v Liberci: *Veřejnost a média* [online]. 2016. [cit. 2016-04-06]. Dostupné z: <http://www.tul.cz/verejnost-a-media>
- The World Bank: *Ease of Doing Business in Czech Republic* [online]. 2016. [cit. 2016-03-01]. Dostupné z: <http://www.doingbusiness.org/data/exploreeconomies/czech-republic/>
- Univerzita Hradec Králové: *Věda, výzkum a projekty* [online]. 2016. [cit. 2016-04-06]. Dostupné z: <https://www.uhk.cz/cs-CZ/UHK/Veda-vyzkum-projekty>
- VÚTS Liberec: *O nás* [online]. 2016. [cit. 2016-04-06]. Dostupné z: <http://www.vuts.cz/o-nas.html>
- WOKOUN, René a Nikola KREJČOVÁ. 2013. *Socioekonomická úroveň a faktory konkurenceschopnosti regionů v ČR* [online]. Valtice: XVI. mezinárodní kolokvium o regionálních vědách [cit. 2016-03-12]. Dostupné z: [https://is.muni.cz/do/econ/soubory/katedry/kres/4884317/41725568/04\\_2013.pdf](https://is.muni.cz/do/econ/soubory/katedry/kres/4884317/41725568/04_2013.pdf)

- World Economic Forum: *The Global Competitiveness Index 2015–2016* [online]. 2016. [cit. 2016-03-01]. Dostupné z: <http://reports.weforum.org/global-competitiveness-report-2015-2016/the-global-competitiveness-index-2015-2016/>
- Zákon č. 47/2002 Sb., o podpoře malého a středního podnikání. 2002. In: *Portál veřejné správy* [online]. [cit. 2016-02-16] Dostupné z: <https://portal.gov.cz/app/zakony/zakonPar.jsp?idBiblio=53001&nr=47~2F2002&rpp=15#local-content>
- Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. 2012. In: *Business.center.cz* [online]. [cit. 2016-02-14]. Dostupné z: <http://business.center.cz/business/pravo/zakony/obcansky-zakonik/>
- Zákon č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje. 2000. In: *Portál veřejné správy* [online]. [cit. 2016-03-11]. Dostupné z: <http://portal.gov.cz/app/zakony/zakonPar.jsp?page=0&idBiblio=49565&recShow=1&nr=248~2F2000&rpp=15#parCnt>
- Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání. 1991. In: *Business.center.cz* [online]. [cit. 2016-02-20]. Dostupné z: <http://business.center.cz/business/pravo/zakony/zivnost/>